

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannym i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chelminowski, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Komieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70.

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 551 A

Poznań, piątek dnia 28 listopada 1930

Rok XXV

Początek ofensywy w „wielkim stylu“

Nota rządu Rzeszy do Rady Ligi Narodów w sprawie „gwaltów wyborczych“ wobec mniejszości niemieckiej na Śląsku jest niewątpliwie wstępem do „ofensywy dyplomatycznej w wielkim stylu“, o jakiej pisał niedawno „Temps“. Musimy bowiem pamiętać, że sprawa mniejszościowa posiada dla Niemiec na terenie genewskim znaczenie głównej podstawy w akcji, zmierzającej do rewizji granic. Poruszając zasadniczo tę kwestję rok rocznie w Lidze Narodów, starają się Niemcy pozyskać dla swej idei międzynarodowe żywioły „humanitarne“ oraz państwa neutralne, co im się częściowo udaje. Zagadnienie mniejszości jest jedynym, które może wywołać wśród szerszej opinii międzynarodowej poczucie, że Niemcom dzieje się „krzywda“ i że cierpi „sprawiedliwość“. A te dwa wyrazy sprawiają zawsze w atmosferze genewskiej piorunujące wrażenie, które jest potrzebne Berlinowi do stawiania żądań rewizyjnych.

Wywołanie wrażenia „krzywdy“ jest ze strony Niemiec obecnie tem konieczniejsze, że żywioł niemiecki poniósł przy wyborach drugocząca klęskę. Niemcy stracili w Sejmie 13 mandatów. Mają ich obecnie tylko 5. W Senacie spadli z 5 na 3. Fakt, że lista niemiecka była unieważniona w okręgu grudziądzkim nie zmienia postaci rzeczy, wobec tak namacalnego dowodu cofania się żywiołu niemieckiego w Polsce, jakim był spadek głosów niemieckich w wyborach senackich na Pomorzu o 20 proc. Niemcy muszą więc podnieść krzyk, by zatrząść wrażenie tego znamienego faktu.

Czepiają się więc wyborów na Śląsku i wołają o „gwaltach“. A przecież „gwalt“ to główna i tradycyjna broń niemiecka w stosunku do Polaków. Czy warto wliczać przykłady? Czy przypominać napad na artystów polskich w Opolu? Czy wskazywać na demolowanie obecnie szkół polskich w Niemczech? Czy należy jeszcze przytaczać, co wyprawiają rozwydrzone bojówki Stahlhelmu i hitlerowców na pograniczu polskim? Zresztą, jakie to były „gwalt“ na Śląsku, skoro padł od nich na posterunku policjant polski w bestjałski sposób zamordowany przez Niemców, którzy nawet odmówili mu ostatniej pomocy lekarskiej? Nie trudno więc będzie napiętnować cynizm niemiecki.

Stwierdzając to wszystko, zaznaczyć musimy z naciskiem, że jedynie droga ścisłego przestrzegania prawa wiedzie do celu, jeśli chodzi o Niemców. Wielkim błędem polityki polskiej jest niewykonywanie prawa, jakie posiadliśmy na zasadzie traktatu wersalskiego. A obecnie umowa likwidacyjna z października 1929 r. przewiduje dalsze rezygnacje. między innymi zrzeczenie się prawa odkupu osad rentowych. Traktat handlowy natomiast przewiduje prawo osiedlenia się Niemców na ziemiach zachodnich. W świetle ostatnich wypadków i wobec zapoczątkowanej dyplomatycznej ofensywy niemieckiej „w wiel-

Kulminacyjny punkt konferencji rozbrojeniowej

**Sromotna porażka Niemców — Klauzule wojskowe Traktatu Wersalskiego zostały wbrew usilowaniom Niemców — nie-
tknięte**

Genewa, 28. 11. (Tel. wł.). Wczorajsze posiedzenie przygotowawczej konferencji rozbrojeniowej, można uważać za punkt kulminacyjny obecnej sesji. W dyskusji i głosowaniu nad ostatnim rozdziałem projektu konwencji jaskrawo uwidoczniło się stanowisko Niemiec i solidaryzu, opiera się z nimi Włoch, Bułgaria, Turcja i Rosja.

Pierwszy artykuł wspomnianego rozdziału mówi o utrzymaniu w sile wcześniejszych postanowień traktatów, na mocy których niektóre państwa (zwyciężone — przyp. red.), przyjęły zobowiązania, ograniczające ich zbrojenia.

Od samego początku trwania sesji stanowisko Niemiec dawało do zrozumienia, że chcą one tak pokierować pracami konferencji rozbrojeniowej, aby, przyjmując w niej zawarte postanowienia jednakowe dla wszystkich, zwolnić się jednocześnie z klauzul wojskowych Traktatu Wersalskiego.

Pomimo usilowania przewodniczącego uniknięcia dyskusji politycznej,

większość komisji wypowiedziała się za podjęciem natychmiastowej dyskusji na plenum.

Dyskusję rozpoczął delegat bułgarski oświadczeniem, w którym, powiadził się za skreśleniem omówionego artykułu.

Następnie zabrał głos delegat niemiecki Bernstorff, który, jak mówią, otrzymał ściśle w tej sprawie instrukcje z Berlina. Bernstorff zapowiedział otwarcie, że będzie głosować przeciw całej konwencji, o ile zawierać ona będzie rzeczony artykuł. Oświadczył następnie, że wyrażenie zgody na tekst konwencji, zawierającej wspomniany artykuł byłoby ze strony niemieckiej „odnowieniem podpisu na klauzulach rozbrojeniowych Traktatu Wersalskiego“, wreszcie oświadczył, że Niemcy spodziewają się od przyszłej konwencji „wyrównania gwarancji bezpieczeństwa“ i raz jeszcze podniósł znaną niemiecką tezę o powziętym przez mocarstwa wobec Niemiec obowiązku rozbrojeniowym.

Włochy, Bułgaria, Turcja i Rosja po stronie — Niemców

W szerokiej dyskusji, jaka wywiązała się nad oświadczeniem hr. Bernstorffa Lord Cecil (Wielka Brytania), Massigli (Francja), gen. Kasprzycki (Polska), Markowicz (Jugosławia) i Antoniades (Rumunia) wypowiedzieli się zdecydowanie za wspomnianym postanowieniem, protestując równocześnie przeciwko wywodom przedstawiciela Niemiec.

Stanowisko delegata sowieckiego w dyskusji samej było nieme.

Po zakończeniu namietanej dyskusji, w której jeszcze raz zabrał głos hr. Bernstorff przystąpiono do głosowania, w wyniku którego komisja przygotowawcza konferencji rozbrojeniowej przyjęła wszystkimi głosami

przeciwko głosom Niemiec, Włoch, Bułgarii, Turcji i Rosji postanowienie przyszłej konwencji według którego utrzymanie tej konwencji uzależnione będzie od utrzymania w mocy należonych przez traktaty pokojowe na zwyciężone mocarstwa, t. j. Niemcy, Austrię, Węgry i Bułgarię dalej idących zobowiązań rozbrojeniowych. Delegacja bułgarska, poparta przez delegacje turecką i włoską zaproponowała przekazanie decyzji w tej sprawie światowej konferencji rozbrojeniowej. Hr. Bernstorff (Niemcy) oświadczył, iż po przyjęciu tego rodzaju postanowienia głosować będzie przeciwko całej konwencji.

Jaka jest istotna przyczyna rozdrażnienia Niemców?

Paryż, 28. 11. (PAT). W dzienniku „Le Journal des Debats“ August Gauvain omawia wypadki na Górnym Śląsku, zaznaczając, że straty, które ponieśli Niemcy przy wyborach do Sejmu warszawskiego i do Sejmu Śląskiego, wywołały w całej Rzeszy niemieckiej wielkie rozdrażnienie. Niemcy protestują, powołując się na jakies gwalt z strony Polski. W istocie jednak należy przypuszczać, że protesty te wywołane są głównie złością, gdyż przy każdych wyborach ilość głosów, padających na kandydatów niemieckich stale się zmniejsza.

Zjawisko to dowodzi, że w miarę, jak zacierają się skutki panowania niemieckiego, które nacechowane było aż do roku 1914 niebywałą bezwzględnością, uwydatnia się coraz bardziej polski charakter tych mniejszości. Pismo zaznacza dalej, że,

kim stylu“ rezygnowanie przez Polskę z jakichkolwiek uprawnień jest niemożliwe. Ratyfikacja traktatu handlowego i umowy likwidacyjnej jest w obecnych warunkach niedopuszczalna.

Jedynie na ścisłym wykonywaniu przepisów prawnych, jakie wypływają z zobowiązań międzynarodowych, opierać się może racjonalna polityka wobec mniejszości niemieckiej. Wówczas

nie zważając na prawdziwy charakter faktów, które wydarzyły się, prasa niemiecka wyprowadza wnioski niczym nieusprawiedliwione. — Skargi mniejszości niemieckiej, słuszne czy nie słuszne, powinny być rozstrzygane drogą przepisaną dla ochrony mniejszości narodowej przez traktaty mniejszościowe, przez konwencje niemiecko - polską z r. 1922 dopełnioną ugodą z dnia 6-go kwietnia 1929 r. oraz przez Ligę Narodów. Wobec tego nie należy dopuścić, ażeby incydenty wyborcze przeszły w incydenty polityczne, i pozwolić na to, ażeby amatorzy łowienia ryb w mętnej wodzie zarzucali wędkę w kierunku kampanii rewizjonistycznej pod pretekstem mniemanych krzywd, uczynionych rzekomo przy wyborach. Jedynie Rada Ligi Narodów i komitety mniejszościowe są kompetentne w tej sprawie.

Niemcy nie będą mieli pretekstów do wystąpień przeciw Polsce.

Inna rzecz, że Niemcy z łatwością wyzyskali taktycznie głośny sposób przeprowadzania wyborów w Polsce. Polska nie jest krajem, zabitym deskami. Pisze się o niej teraz nawet bardzo wiele i bardzo znamienne w prasie zagranicznej, a na to już polska cenzura nie poradzi. Polska dyplomacja dużo będzie miała kłopotu, aby wyjaśnić nieszczęsnemu, na jakim Niemcy usiłują uwypuklić swoją skargę w Genewie. Uważano jednak widocznie w Warszawie, że p. Zaleski ma za mało zamiarów...

Brazylja po rewolucji

Sytuacja wewnętrzna w Brazylii, która jeszcze niedawno zdawała się zagrażać całoci federacji brazylijskiej, lub conajmniej wróżyłaby długotrwałe walki ku największej szkodzie narodu, znajdującego się w pełni swego rozwoju, uległa radykalnej zmianie. Armia i flota, podzielone z początku między dwa wrogie sobie obozy, wahały się, czy pozostać po stronie rządu. Uznały jednak w końcu słuszność ruchu rewolucyjnego, przechodząc na jego stronę bez zastrzeżeń i zapewniając w ten sposób zwycięstwo rewolucji i spokój wewnętrzny krajowi.

Z uwagą śledzone przez opinie europejską wypadki brazylijskie, wywołały zrozumiały niepokój o losy południowej Ameryki, która równocześnie z ciężkim kryzysem ekonomicznym narażona była na wszelkie klęski wewnętrzne - politycznych walk partyjnych, odbywających się równocześnie w kilku krajach. Obawy te zwiększał jeszcze brak ścisłych informacji o przyczynach rewolucji, o jej przebiegu i o ustosunkowaniu się do niej większości społeczeństwa brazylijskiego. Obecnie, gdy Junta wojskowa oddała władzę p. Getuljo Vargas, b. ministrowi skarbu i prezydentowi Rio Grande do Sul, jednego z najlepiej zagospodarowanych stanów w Brazylii, można się spodziewać utrwalenia spokoju i ładu w kraju.

Co się tyczy składu nowego rządu, to wchodzi doń między innymi p. Assis Brasil, weteran propagandy republikańskiej i właściciel wielkich przedsiębiorstw hodowlanych, oraz De Meilo Franco, wybitny znawca prawa międzynarodowego, który wielokrotnie dawał wyraz swemu zwemu zainteresowaniu i sympatjom w stosunku do Polski odróżnionej.

Poza rozwiązaniem kongresu, wszystkie inne instytucje, oraz w szczególności ustawy, dotyczące osób i majątku cudzoziemców, zachowują w pełni swoją moc obowiązującą. Imigracja pracowników rolnych została utrzymana wraz z zachowaniem świadectw i przywilejów, które dotąd przysługiwały imigrantom.

Uspokojenie, jakie obecnie nastąpiło w Brazylii, zostało przez wszystkie narody przyjęte z prawdziwą satysfakcją, tem bardziej, iż nowy rząd reprezentuje nazwiska ludzi dobrze znanych i zasłużonych na polu współpracy międzynarodowej. Polskę losy Brazylii muszą obchodzić bardziej, niż wielu innych, gdyż, nie mówiąc już o wielkiej emigracji polskiej, która się tam znajduje, należy pamiętać, że Brazylija była pierwszym państwem, które uznało po wojnie państwo polskie.

M. M.

GEBETHNER i WOLFF

Księgarnia i Skład Nut

w Poznaniu, ul. Fr. Ratajczaka nr. 36

poleca

w stuletnią rocznicę powstania listopadowego:

Białynia Ewa: Powstanie listopadowe, wyd. piąte poprawione	2.—
Belcikowska Alicja: Powstanie listopadowe, zbiór pieśni i poezji	2.80
Bogusławska Marja: Rocznice narodowe, wskazówki i materiały potrzebne dla urządzających obchody narodowe — karton	12.—
Dangel Stanisław: Rok 1831 w Mińszczyźnie	6.—
Kruszewski Ignacy General: Pamiętniki z roku 1830-1831, wydanie drugie z ilustracjami opr.	6.—
Krzemicka Zofja Dr.: Powstanie listopadowe 1830-1831, z przedm. Ludwika Finkla, z ilustracjami	4.—
Lelwiel Joachim: Pamiętnik z roku 1830-31, z przedmową Janusza Iwaszkiewicza	8.—
Powstanie 1831 roku na Litwie, wspomnienia uczestników, wydał Henryk Mościński	8.—
Ojczyńska Marja: Powstanie listopadowe	3.—
Pawłowski Bronisław Dr.: Setna rocznica powstania listopadowego 1830-1930 z ilustracjami	4.80
Roguska Z. i Korupczyńska R.: W setną rocznicę powstania listopadowego, materiał do obchodu w szkole	2.50
Rzepecki Ludwik Dr. Fil.: Pamiętna noc listopada czyli dzieje wojny narodowej z roku 1830 i 1831 opr.	4.—
Rzepecki Karol: Pułk 4-ty, 1830-1831, szkic historyczny, opr.	4.—
Śliwiński Artur: Maurycy Mochnacki, żywot i dzieła — Powstanie listopadowe, w setną rocznicę	7.50
Tokarz Wacław: Ostrołęka, z cyklu „Boje Polskie“	1.60
— Sprzysiężenie Wysockiego i noc listopadowa, z ilustracjami	10.—
— Wojna polsko-rosyjska 1830 i 1831, z atlasem	25.—
Znamirska Janina: Liryka powstania listopadowego	10.50
Wasilewski Z.: Wnukom o prapradziadku, w stulecie powstania listopadowego	4.—

Zamówienia z prowincji załatwia się odwrotną pocztą.
Katalogi, dotyczące powstania listopadowego, gratis.

Nietykalność i pełnomocnictwa

Ostatni wywiad premiera Piłsudskiego stał się sensacją przez brak wszelkiej sensacji. Jest on niewątpliwie programem działalności dla klubu B. B. w Sejmie i Senacie. Program to bardzo skromny, za skromny — jak na te wszystkie obietnice i przechwałki, które karmiono społeczeństwo przed wyborami i parę dni po nich.

Wprawdzie zgodnie z poprzednimi wywiadami i programem wyborczym „sanacji” Piłsudski wymienia konstytucję, jako najważniejsze zadanie nowo obranych izb ustawodawczych, ale w tej konstytucji wysuwa na front sprawę nietykalności poselskiej, którą chce zupełnie skasować.

Nie zapoznajemy ujemnych stron nie tyle może samych przepisów konstytucji, dotyczących nietykalności poselskiej, a wzorowanych na konstytucjach innych państw zachodnich, ile sposobu ich interpretowania i wykonywania przez dotychczasowe Sejmy. Obóz narodowy już w drugim Sejmie zmierzał do tego, aby uniemożliwić uprawianie wyraźnej akcji przeciw państwu pod osłoną nietykalności poselskiej i większości sejmowej. Z drugiej jednak strony trudno się zgodzić na to, aby poseł za działalność, związaną z wykonywaniem mandatu, mógł być aresztowany przez pierwszego lepszego posterunkowego, jak to się działo z kandydatami i działaczami w czasie akcji wyborczej. A zupełnie zniesienie nietykalności w konsekwencji do tegoby właśnie doprowadziło.

Nie o to jednak w tej chwili chodzi, ale o podkreślenie przez p. premiera tej sprawy jako najważniejszej w zakresie zmian konstytucji. Jeśli sprawa ta wysunięta została nawet przed zagadnienie władzy Prezydenta, któremu będzie poświęcony następny dopiero wywiad, to jedynym wytłumaczeniem takiego rzeczy porządku jest aktualność pierwszej sprawy ze względu na byłych więźniów brzeskich. W wywiadzie zawarta jest zapowiedź, że nowa większość sejmowa i senacka nie skorzysta ze swych uprawnień, objętych art. 21 konstytucji, który dopuszcza zawieszenie postępowania karno-sądowego, wdrożonego przeciw posłom przed uzyskaniem mandatu poselskiego, ale tylko na wyraźne żądanie Sejmu.

O ile chodzi o przyszłość, nie trudno przewidzieć, że zupełne zniesienie nietykalności nie będzie zbyt groźne dla rządowej większości, natomiast może stać się kagańcem dla opozycji.

W każdym razie sprawa nietykalności poselskiej jest częścią konstytucji, a zatem zniesienie jej będzie wymagało zgody 2/3 Sejmu i Senatu, co odnośnie do Sejmu, tak zupełnie łatwo nie pójdzie. Natomiast nawet bez zmiany konstytucji większość rządowa może nie wstrzymać postępowania sądowego — karnego względem więźniów brzeskich i może wydawać po kolei wszystkich członków opozycji, których wydania żądała władze prokuratorskie. Zapowiedział to już w swym przemówieniu p. Sławek, prezes klubu B. B.

Dalsze zmiany konstytucji są ujęte w wywiadzie ogólnikowo, jako rozgraniczenie władzy trzech czynników, a mianowicie Prezydenta, rządu i Sejmu. Wprowadzenie trzech czynników tam, gdzie dotąd istniały tylko dwa, a mianowicie: władza wykonawcza i ustawodawcza, jest ciekawą nowością. Dowiemy się o niej czegoś bliższego z następnego wywiadu.

Na możliwość ścisłego rozgraniczenia uprawnień Sejmu i rządu w zakresie wydawania przepisów prawnych zapaturuje się p. premier dość sceptycznie. Nie widzi on dość wyraźnej różnicy między ustawą a rozporządzeniem ministra i chciałby wytworzyć taki stan rzeczy, aby wszystkie te przepisy — mniejsza o to, czym one będą — wydawał rząd.

Chodzi zatem o luzy ustawowe. Ponieważ znowu trudno przypuścić, aby znalazła się kwalifikowana większość Sejmu dla popalenia samobójstwa władzy ustawodawczej, panieważ nawet w łonie B. B. nie wszyscy z zapałem poszliby na to, przeto pozostaje znowu praktyczne załatwienie tej sprawy w formie udzielenia rządowi pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy, co może być dokonane zwykłą większością głosów na podstawie art. 44 obecnej konstytucji.

Tak przedstawia się konkretny program p. premiera w praktycznych konsekwencjach. M. K.

Etatyzm w Gdyni

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”).

Gdynia, w listopadzie. Od chwili powstania Gdyni zastanawiano się nad celowym sposobem administrowania tem miastem. Przeróżne projekty i pomysły reformy ustroju Gdyni miały na oku skoordynowanie wysiłków i wydatków, skasowanie zbędnych instancji i kompetencji, oraz stworzenie zupełnie zdrowych i naturalnych warunków rozwoju dla miasta i portu.

Postulaty Gdyni omawiane były wielokrotnie i są ogólnie znane. Przy pomocy i pod opieką państwa naród

polski ma stworzyć w Gdyni siedzibę handlu zamorskiego, odpowiadającego potrzebom gospodarczym i politycznym kraju. Państwo, czyli jego widoczny wykładnik — rząd, ma być opiekunem, nie właścicielem Gdyni. — Obowiązkiem państwa jest zachęcenie i wspieranie prywatnej przedsiębiorczości, oraz dogłębne poczynań prywatnych, żeby stosowały się do interesów kraju. Wszelki etatyzm, szczególnie zakrojony na dalszą, wprost nieskończoną metę, uważać trzeba za szkodliwy. Podobnie jak jest na ca-

łym świecie, za wyjątkiem Rosji sowieckiej i portugalskich kolonij, miastem i portem winien rządzić i zawiadywać w Gdyni samorząd lokalny. — Nie urzędnicy, lecz obywatele. Oczywiście nie bez dozoru kontroli i porady władz państwowych, ale z dużym zakresem samodzielności. Ustroje oparte na tych przesłankach, dały wspaniały rozwój takim światowym portom, jak Marsylja, Rotterdam, Hamburg, Londyn i inne.

Do obecnej chwili Gdynia, która według skromnych obliczeń przekroczyła 40 000 mieszkańców, jako miasto posiada pozory samorządu. Wobec zawieszenia w urzędowaniu prezydenta miasta, władzę sprawuje komisaryczny wiceprezydent. Obok niego jest starosta grodzki, zaś nad nimi zazdrośny o swoje uprawnienia rząd wojewódzki w Toruniu i wreszcie szereg resortów ministerjalnych w Warszawie, które jak ministerstwo przemysłu i handlu, oraz ministerstwo robót publicznych, uważa miasto Gdynię za podległy teren. Równolegle portem gdyńskim rządzi wyłącznie ministerstwo przemysłu i handlu, poprzez swoją ekspozyturę w Gdyni, „Urząd Morski”.

Szczególnie niekorzystnym okazał się dla Gdyni rozdział władzy nad miastem i portem. Powstała dysproporcja. Port, zbudowany na wyrost, nie znajduje w mieście odpowiednika i pomocnika. Okręty zagraniczne zopatrują się w żywność w Gdańsku, bo Gdynia nie posiada zorganizowanego handlu artykułami spożywczymi. — Wielkie okręty turystyczne omijają Gdynię, bo miasto nie daje podróżnym wygod i rozrywek. Przeróżne braki i utrudnienia nie ściągają do Gdyni kupców i przedsiębiorców w wielkim stylu, takich, którzy mogliby dać zatrudnienie statkom, na których przyjęcie port jest gotowy. Odwrotnie znów port nie interesuje się lokalnymi potrzebami miasta i w niejednym konkretnym wypadku utrudnił jego możliwości rozwojowe. Dysproporcję pomiędzy miastem i portem w Gdyni

Mydło Regera

wyrabia się w Polsce
już od roku 1858

Pw 7116-R. 18-6

zobrazuje najlepiej fakt, że w porcie przystępuje się do budowy dworca kolejowego kosztem 9 milionów złotych, natomiast miasto posiada tylko jeden gmach dla szkoły powszechnej i nie wie, gdzie umieścić tylko pięcioklasowe prywatne gimnazjum.

Podpisany w dniu 21 b. m. dekret Prezydenta Rzeczp. o ustanowieniu dla Gdyni komisarza rządowego, który jednoczyłby w swoim ręku władzę przewodniczącego rady miejskiej, prezydenta miasta, starosty grodzkiego i przewodniczącego magistratu, oraz o powołaniu napół komisarycznej rady miejskiej, nie rozwiązuje zagadnienia ustrojowego Gdyni, przedewszystkiem dlatego, że pozostawia port gdyński nadal poza ingerencją osób, rządzących miastem. Poza tem, napół komisaryczna rada miejska będzie tylko powołnym narzędziem w rękach urzędników i tak konieczna dla Gdyni inicjatywa prywatna będzie dopuszczona conajwyżej tylko do głosu opiniodawczego.

Kto będzie komisarzem rządowym w Gdyni nie jest jeszcze wiadomem, ale wymieniani są już kandydaci na to stanowisko. Wprowadzenie dekretu w życie nastąpić ma w najbliższych 2-3 miesiącach.

Linja rozwojowa Gdyni wchodzi obecnie w fazę jeszcze silniejszego etatyzmu. W interesie Gdyni miejmy nadzieję, że młody, ale zdrowy organizm wytrzyma tę próbę i kiedyś wyswobodzi się z narzuconych więzów biurokracji. F. o. b.

Oświadczenie

mec. J. Gembskiego, członka okręgowej komisji wyborczej nr. 2 (Warszawa-wieś) do protokołów komisji z dnia 17. 11. i 18. 11. 1930 r.

Zważywszy:

1. że w myśl p. 3 art. 81 ordynacji wyborczej do Sejmu z dnia 18. 7. 1922 r. protokoły czynności obwodowej komisji wyborczej wraz z kartami do głosowania oraz ze spisem wyborców, użytymi podczas głosowania winny być odesłane niezwłocznie do okręgowej komisji wyborczej,

2. że na terenie okręgowej komisji wyborczej nr. 2 akta, o których wyżej mowa, wraz z kartami do głosowania nie były kierowane do komisji okręgowej, lecz z nielicznymi wyjątkami oddane na przechowanie do komisarza wyborczego,

3. że z wielu obwodowych komisji wyborczych nadeszły wbrew art. 84 ordynacji wyborczej karty do głosowania, o których ważności decydowała komisja, nieopieczętowane, właściwie lub wcale, jak zresztą i całość dokumentów z wielu obwodów (obw. 83, 90, 96, 91, 78 pow. warsz. itp.),

4. że przeprowadzenie wyborów w okręgach komisji obwodowych: a) nr. 27 (Strachówka), gdzie unieważniono głosów 155 na liście nr. 4 wskutek znajdowania się w kopertach, oprócz normalnych kartek wyborczych, jeszcze małych karteczek jednego typu z jedyneką, b) nr. 19 pow. Mińsko-Mazowieckiego, gdzie unieważniono 127

głosów na liście nr. 7, c) nr. 76, skąd nie nadesłano spisów wyborców, d) nr. 91 (Służew), gdzie dopuszczono do głosowania, wbrew art. 76 ord. wyb., poza ustaloną listą wyborców jeszcze jakąś nieokreśloną bliżej „straż wyborczą”,

5. a przedewszystkiem, że wybory na terenie okręgowej komisji wyborczej nr. 2, odbywały się niezgodnie z przepisami ordynacji wyborczej do Sejmu, wbrew postanowieniom Konstytucji (art. 11) i przepisom ordynacji wyborczej do Sejmu (art. 73 ord.) o tajności wyborów, dalej wbrew ustawie z dnia 5. 8. 1922 r. w sprawie wolności zgromadzeń przedwyborczych oraz wbrew przepisom rozporządzenia Prezydenta z dnia 12. 9. 1930 r. o karach dla ochrony wyborów,

uwazałam wybory, przeprowadzone na terenie okręgowej komisji wyborczej nr. 2, za nieprawidłowe, wskutek czego wyników ich przed podpisaniem protokołów z dnia 17. 11. i 18. 11. 1930 r. akceptować nie mogę i od podpisania rzeczonych protokołów okręgowej komisji wyborczej nr. 2 uchylam się.

Dnia 18. 11. 1930 r.

(—) J. Gembski,
członek okręgowej komisji wyborczej nr. 2.

O sukcesie Stronnictwa Narodowego

„Tydzień”, redagowany przez p. Thugutta, pisze między innymi:

„W poprzednich wyborach cała furja czynników, popierających B. B., skierowana była przeciwko N. D. I rzeczywiście poniosła ona dotkliwą porażkę, utrzymała zaledwie trzecią część mandatów. Upięknio jednak niespełna trzy lata i Stronnictwo Narodowe, dzięki konsekwentnej polityce, powetowało znaczną część poprzednich strat; dzisiaj wchodzi do Sejmu odświeżone, wzmocnione na duchu i pewne siebie. Ciosy zadane przez „sanację” nie były śmiertelne. Odegrały raczej rolę masażu, odradzającego cierpiący na brak przemiany materji organizm. To też „Gazeta Warszawska” ma słuszny powód do zadowolenia. Jednocześnie zaś w należyty sposób ocenia wartość zwycięstw B. B.”

Listy wierzytelne

Listy wierzytelne, wystawiane przez komisje okręgowe wyborcze wybranym na posłów kandydatom, wprowadzają nowy termin: „XY... wybrany został członkiem Sejmu... itd.”

Przypomina to nomenklaturę rosyjską, według której byli nie posłowie do Dumy, a „czlony Dumy” i jest sprzeczne z art. 92 ust. 3 ordynacji wyborczej, która wyraźnie mówi, że: „List wierzytelny ma zawierać (między innymi danymi): imię nazwisko, wiek, zawód i miejsce zamieszkania osoby, wybranej na posła”. Dalszy punkt tegoż artykułu mówi też, w sposób nie nasuwający żadnych wątpliwości: „Poseł może podjąć list wierzytelny... itd.”

Jaki jest cel wprowadzania nowej, a nieznanej ani w konstytucji, ani w ordynacji godności „członków Sejmu” — nie wiadomo.

Urzędowy komunikat o zajściach w Golasowicach

Zbrodnia niemiecka — wynikiem systematycznej antypolskiej działalności pastora

Katowice, 28. 11. (PAT). W związku z ogłoszonym wczoraj komunikatem Biura Wolffa, zaprzeczającym urzędowym polskim informacjom w sprawie zajścia w Golasowicach, śląski urząd wojewódzki komunikuje: Powołując się na poprzedni swój komunikat, urząd wojewódzki na podstawie własnych oraz sądowych dochodzeń stwierdza, że wiadomości podane przez Biuro Wolffa w sprawie zajścia w Golasowicach są zgoła nieprawdziwe. W szczególności podkreślić należy, że w chwili wszczęcia w Golasowicach alarmu około godz. 9 w miejscowości tej nie było żadnego powstańca, a komendant Sznapke został zamordowany w momencie, kiedy zaniepokojony alarmem wyszedł do wsi służbowo celem stwierdzenia sytuacji.

Protokółarnie przesłuchani sprawcy mordu zeznali, że komendanta posterunku już z daleka rozpoznali. Zaznaczyć należy dalej, że komendant Sznapka zmarł z powodu upływu krwi, wynikłego z zadanych mu ran i

Pogrzeb ofiary rozwydrzenia niemieckiego, ś. p. Sznapki

Katowice, 28. 11. (Tel. wł.) Wczoraj odbył się w Makoszowach pogrzeb ś. p. Jana Sznapki, komendanta posterunku P. P. w Golasowicach, zamordowanego przez bojówkę niemiecką w nocy z 22 na 23 bm.

W pogrzebie wzięło udział kilka tysięcy osób oraz przedstawiciele

braku pomocy lekarskiej. Stwierdza się jednocześnie, że wezwano lekarza dr. Szeję, lecz ten kategorycznie odmówił udzielenia pomocy. Dr. Szeja zalicza się do mniejszości niemieckiej tak samo, jak i wszyscy aresztowani sprawcy, którzy z wyjątkiem jednego stale mieszkają w Golasowicach a nie są zamiejscowymi, jak podaje komunikat Biura Wolffa.

Katowice, 28. 11. (PAT). „Polska Zachodnia”, omawiając zbrodnie bojówki niemieckie w Golasowicach wykazuje, że zamordowanie przodownika Sznapki było wynikiem systematycznej antypolskiej działalności tamtejszego pastora, Niemca Harfingera, którego popierały niemieckie instytucje finansowe i właściciele dóbr wyłącznie Niemcy. W ostatnich czasach — pisze „Polska Zachodnia” — wykryto, że w Golasowicach prowadzono specjalną „czarną listę” Polaków, których miano usunąć a nadto rozpuszczono pogłoskę, że Górny Śląsk w ciągu 3 mies. zostanie z powrotem przyłączony do Niemiec.

władz z Warszawy. Wojewodę śląskiego reprezentował naczelnik wydziału bezp. Ryczkowski. Po nabożeństwie w miejscowym kościele parafialnym, trumnę z zwłokami złożono na wieczny spoczynek na miejscowym cmentarzu. Nad otwartą mogiłą wygłoszono szereg przemówień.

Z deszczu pod rynną...

Zbiegły z Polski b. poseł komunistyczny Rosiak uwięziony w Sowietach „za zdradę interesów chłopskich” w Polsce

Warszawa, 28. 11. (Tel. wł.) Na krótko przed rozwiązaniem Sejmu znikł z Polski były poseł komunistyczny Rosiak, wybrany w okręgu łódzkim. Ponieważ Rosiak miał do odsiedzenia karę więzienną w Łodzi, prokuratura wysłała za nim listy gończe. Okazało się, że Rosiak wyjechał do Gdańska, a stamtąd do Rosji.

Ale w Sowietach, w trzy miesiące po ucieczce, został b. poseł Rosiak z polecenia naczelnych władz GPU. are-

sztonowany za „zdradę interesów robotniczych i chłopskich w Polsce podczas piastowania mandatu” i osadzony w więzieniu sowieckim.

Aresztowanie nastąpiło wskutek denuncjacji jednego z komunistów, który, wraz z Rosiakiem, siedział w więzieniu łódzkim. Rosiak w rozmowach ze współwięźniem miał krytykować politykę partii w Sowietach jako szkodliwą dla interesów proletariatu.

Posiedzenie Rady gabinetowej

Warszawa, 28. 11. (Tel. wł.) Dzisiejsze posiedzenie rady gabinetowej wywołało zrozumiałe zainteresowanie. Przypuszcza się powszechnie, że na tem posiedzeniu nastąpi decyzja co do zwolnienia sesji oraz ceremonii pierwszego posiedzenia. Góruje przekonanie, że otwarciu posiedzenia dokonają p. premier Piłsudski, który otworzył 3 dotychczasowe Sejmy, i dopiero po tem otwarciu nastąpi zmiana rządu.

Na pierwszym posiedzeniu prezydium B. B. ma zamiar opracować program prac na cały miesiąc, a nadto

mówią, że przedewszystkiem opracuje zmianę regulaminu. Sprawa pozostawiona 2 stanowisk wicemarszałków dla Stronnictwa Narodowego i Centrolewu nie została jeszcze definitywie załatwioną i w tej sprawie poseł Hołówo ma rokować z przedstawicielami Centrolewu i Klubu Narodowego. W pierwszych dniach grudnia dotychczasowi urzędnicy wojskowi, wybrani posłami ustąpią ze swych stanowisk. W pierwszych dniach grudnia odbędzie się również posiedzenie Centrolewu, na którym ustalą się taktykę działania. (w)

Piłsudski zrzekł się mandatów

Warszawa, 27. 11. (Tel. wł.) Jak słyhać, marsz. Piłsudski złożył rezygnację z uzyskanych mandatów do Sejmu i Senatu.

Specjalizacja w łonie B. B.

Koło gospodarcze oraz Zjednoczenie pracy wsi i miast

Warszawa, 27. 11. (Tel. wł.) — Wczoraj popołudniu odbyło się zgromadzenie posłów i senatorów, wchodzących w skład klubu B. B. W. R., celem ukonstytuowania koła gospodarczego, mającego jednoczyć przedstawicieli ziemskiej własności rolnej i przemysłu w obrębie klubu parlamentarnego B. B. Do koła gospodarczego zapisało się około 70 członków. Koło gospodarcze jest kontynuacją poprzedniej grupy konserwatywnej w łonie B. B., powiększonej o przedstawicieli przemysłu. Prezesem koła został wybrany ks. Janusz Radziwiłł. Jeszcze wczoraj po ogólnym zebraniu B. B. ukonstytuowało się zjednoczenie pracy wsi i miast, które liczy 28 członków. Prezesem zjednoczenia jest poseł Lechański.

Wobec ostatnich wystąpień policji krakowskiej

Uchwała Syndykatu Dziennikarzy krakowskich

Kraków, 28. 11. (Tel. wł.) Z powodu nieodpowiedniego zachowania się organów policji wobec dziennikarzy, pełniących swoje obowiązki zawodowe, w czasie zajść towarzyszących powrotowi b. posła Mastka, zarząd Syndykatu Dziennikarzy krakowskich odbył w dniu 26 b. m. nadzwyczajne posiedzenie, na którym uchwalili jednomyślnie podjęcie stosownych kroków w obronie pokrzywdzonych kolegów.

O toku sprawy Zarząd Syndykatu wyda komunikat w najbliższych dniach.

Chęć odwetu

Jako kryterjum wyroku niemieckich sądów

Berlin, 28. 11. (Tel. wł.) Donoszą z Kluczborcka. W tutejszym sądzie lawniczym odbyła się ostatnio rozprawa przeciwko Niemcowi za pobicie Polaka. Zajście powstało na tle narodowościowym. W wyniku rozprawy sędzia napiętnował wykroczenie winnego, oświadczył jednak, iż zmniejsza karę z

powodu traktowania, jakiego Niemcy doznają na polskim Górnym Śląsku.

Korfanty ciężko chory?

Warszawa, 28. 11. (Tel. wł.) „Robotnik” donosi: Jak się dowiadujemy, znajdujący się w więzieniu Mokotowskim poseł Wojciech Korfanty jest ciężko chory na reumatyzm. W związku z tą chorobą, bawiąca w Warszawie córka posła Korfantego zwróciła się do sędziego Demanta z prośbą o widzenie, ale otrzymała odpowiedź odmowną.

Sędzia Demant odmówił również widzenia z b. więźniami brzeskimi tow. Dubois, tow. Ciołkoszowej, córce posła Liebermana oraz żonie posła Bagińskiego.

Komercjalizacja kolei

Warszawa, 28. 11. (PAT). Według informacji dzienników nastąpić ma wkrótce ogłoszenie dekretu Prezydenta Rzplitej o utworzeniu przedsiębiorstwa: „Polskie Koleje Państwowe”. W myśl tego dekretu koleje państwowe będą wyodrębnione w samodzielne przedsiębiorstwo, którego zarząd będzie powierzony prowizorycznie ministrowi komunikacji. Ogłoszenie dekretu Prezydenta poprzedzi wywołanie hipoteki przedsiębiorstwa kolei państwowych. W księdze hipotecznej zapisany zostanie majątek kolei, którego całkowita wartość według obliczenia min. komunikacji zostanie ustalona w wysokości około 7 miliardów zł.

Katastrofa kolejowa pod Gdynią

Gdynia, 28. 11. (Tel. wł.) Na nowo-wybudowanej magistrali węglowej wydarzyła się dziś w nocy katastrofa kolejowa. O godz. 3.30 na wielkim wykopie za stacją Mały Kack z pociągu węglowego, zdążającego do Gdyni z chyżością 30 km na godzinę, wykoło się 11 wagonów z węglem, przy czym poniósł śmierć na miejscu konduktor Jan Paprowski z Bydgoszczy. Oba tory zostały zatarasowane rozbitymi węglarkami.

Przybyła w ciągu przedpołudnia komisja dyrekcyj kolejowej w Gdańsku bada obecnie przyczynę katastrofy. Przypuszcza się, że w ciągu dzisiejszego dnia uda się oczyścić chociaż jeden tor. S. B.

Przyjazd Kiepury

Dziś o godz. 13.46 Luxem z Berlina przyjechał do Poznania Jan Kiepura. Wystąpi on w niedzielę w Operze poznańskiej w Tosce i wraca już natychmiast po występie do Berlina. Śpiewaka powitał na dworcu dyrektor Opery poznańskiej Wołciechowski, Kiepura zamieszkał w Bazarze. Występ jego niedzielny wzbudził w Poznaniu zrozumiałą sensację.

Urzędowa ceduła Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 28. 11. 1930 r.

Warunki: Handel hurtowy parytet Poznań, ładunki wagonowo dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy: a) żyta 694.5 gr (118.2 f w. h.); b) pszenicy 744 gr (126.4 f w. h.); c) jęczmienia przemiałowego 667 gr (113.1 f. w. h.); d) owsa 568.5 gr (78.1 f. w. h.)

„Ceny orientacyjne” parytet Poznań

Zyto	18.50 — 19.00
Uspособienie słabsze.	
Pszenica	25.00 — 26.50
Uspособienie słabsze.	
Jęczmień przemiałowy	18.75 — 21.25
Uspособienie spokojne.	
Jęczmień browarowy	25.00 — 27.00
Uspособienie spokojne.	
Owies	18.75 — 20.00
Uspособienie stałe.	
Mąka żytnia wł. work. 65%	32.00
Uspособienie spokojne.	
Mąka pszenna 65% wł. work.	44.50 — 47.50
Uspособienie spokojne.	
Otręby żytnie	11.75 — 12.75
Otręby pszenne	13.00 — 14.00
Otręby pszenne (grube)	14.50 — 15.50
Rzepak	41.00 — 43.00
Groch Victoria	27.00 — 32.00
Ziemniaki jadalne	2.00 — 2.30
Ogólne usposobienie spokojne.	

Uwagi: Obrót: 195 tonn jęczmienia. 195 tonn żyta, 45 tonn pszenicy. Ziemniaki fabryczne bez obrotów. Sytuacja nie uległa zmianie. Silniejsza podaż wywołała lekkie obniżenie cen.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8,90 zł, w Gdańsku na Warszawę 8,91 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś

za 100 mkn. w dewizach 212.10 do 212.40 zł, gotówką 211.70 zł; za 100 guld. gd. w dewizach 172.86 do 173.12 zł, gotówką 172.52 zł.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 28. 11. 1930 r.

Przebieg dzisiejszego zebrania giełdowego był spokojny. Do notowania doszło tylko w kilku papierach z powodu większego braku odpowiedniego materiału.

Z pap. procent. płacono po nieco wyższym kursie 5% poz. konwers. po 49 1/2%. Poza to doszło do notowania tylko jeszcze 4% listami zast. konwert. na które był większy popyt po 38 1/2—38 3/4%. Również silnie poszukiwano 6% listy żytnie, po 17,75 (18,— w oddaniu) lecz bez oddawców, natomiast oddawano 8% listy dolarowe (stare) jak i amortyzacyjne, z których handlowano mniejsze ilości w zaofiarowaniu, pierwsze po 91% a drugie po 88% bez notowania.

Z akcji bankowych wzgl. przemysłowych notowano jedynie Bk. Polski, za który płacono 159,—.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu)
5% Pożyczka konwersyjna 49,25% P.
4% listy zast konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 38,50—38,75% P.

Akcje bankowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję)
Bank Polski I. em. 159,— P.
Tendencja spokojna.

TARGOWISKO MIEJSKIE

Poznań, 28. 11. 1930 r.

Spędzono 3 krowy, 420 świń, 79 cieląt, 93 owiec; razem 595 zwierząt.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 28. 11. 1930 r.

Waluty Gotówka

Dolary St. Zjedn. tr.: 8.90%, sp. 8.92%, kup.: 8.88%.

Dewizy:			
	trans	sprzed	kup.
Londyn	43,30 1/2	43,41	43,20
Nowy Jork	8,911	8,931	8,891
Nowy Jork			
kabel	8,92	8,94	8,90
Paryz	35,3 1/2	35,12	34,95
Paryż	26,44	26,50	26,38
Wiedeń	125,5 1/2	125,83	125,21
Szwajcaria	172,70	173,13	172,27
Berlin	212,57		

Tendencja niejednolita

Papiery wartościowe i obligacje.

4% poz. inwest.	99,50
5% poz. prem. dol.	54,5
3% poz. bud.	50,00
5% poz. kol. konw.	50,25

Akcje w złotych:

Bank Polski	160,00—160,25
Sole Potasowe	0,00—90,00
Modrzewów	10,75—11,00
Starachowice	0,00—14,60

Tendencja mocniejsza

Komentarz.

Z papierów państwowych mocniejsza 5% poz. kol. konw. inne utrzymane. Dla listów zastawnych tendencja przeważnie słabsza, dla akcji mocniejsza, przy bardzo małych obrotach. Z bankowych mocniejszy Bank Polski. Sole Potasowe mocniejsze, Modrzewów i Starachowice utrzymane.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg.

reszta za 100 kg

Berlin, 28. 11. 1930 r.

Pszennica march 75—76 kg	248,00—249,00
Tendencja słabsza.	
Pszennica march 72 kg.	237,00—239,00
Tendencja słabsza.	
Pszennica jara 79 kg.	265,00—266,00
Tendencja słabsza.	
Zyto march od stacji załad. 70—71 kg	147,00—149,00
Tendencja stała.	
Zyto z okolic Warty i Noteci 71—72 kg. parytet cif Berlin kup.	0,00—165,50
Tendencja stała.	
Jęczmień march brow. od st. załadowania	194,00—216,00
Tendencja stała.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	176,00—184,00
Tendencja stała.	
Owies march od st. załad.	137,00—145,00
Tendencja słabsza.	
Mąka pszenna	29,00—37,00
Tendencja słabsza.	
Mąka żytnia przemiał. do 60%	23,50—26,50
Tendencja słabsza.	
Ospa pszenna	8,60—9,00
Tendencja spokojna.	
Ospa żytnia	8,35—8,75
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	24,00—31,00
Groch dr. jadalny	23,00—25,00
Groch pastewny	19,00—21,00
Peluska	19,00—20,00
Bób polny	17,00—18,00
Wyka	17,00—20,00
Makuch rzepakowy	8,70—9,70
Makuch lniany	15,00—15,30
Wytloki suche paryt. Berlin	5,40—5,90
Srót Soja	13,30—13,60
Ogólna tendencja spokojna.	

Notowania złotego w Berlinie

z dnia 28. 11. 1930 r.

Wyplaty na Warszawę	46,90—47,10
Noty wielkie	46,725—47,125

Z powodu nowej książki gen. Władysława Sikorskiego

Nie ma dziś aktualniejszego tematu w polityce międzynarodowej, jak sprawa stosunków polsko - francuskich. Związane są z nią bowiem jak najściślej wszystkie niemal inne zagadnienia europejskie. Od tego, czy przymierze, łączące Polskę i Francję, będzie się rozwijało i pogłębiało, zależy bardzo wiele, bo utrzymanie obecnego status quo na kontynencie, a z nim pokoju ogólnego. Nic więc dziwnego, że dyplomacja niemiecka robi obecnie wszystko, aby sojusznik ten zachwiać, podkopać, rozwiązać. W gruncie rzeczy o sojusznik ten toczy się wielka gra dyplomatyczna. Niemcy wiedzą bowiem dobrze, że wobec znacznej przewagi wojskowej Francji nad Rzeszą, tylko w razie rozpadnięcia się sojuszu polsko - francuskiego mogą zaryzykować napad na Polskę.

Ofiarowując rzekomo przyjaźń Francji, Niemcy chcą jej wykazać, że aljans z Polską jest już dla niej zbyt ciężki, o ile wogóle nie staje się dla Paryża kulą u nogi, gotową wciągnąć naród francuski w jaką zawieruchę wojenną. Istotnie pod wpływem tej akcji powstają we Francji tu i owdzie tego rodzaju nastroje, gruntowane pozatem szerzeniem się nieufności do państwa polskiego jako takiego. Do jego polityki wewnętrznej, gospodarczej itd.

Z drugiej strony również w Polsce, mimo głęboko zakorzenionego w narodzie sentymentu do Francji i do jej świątyni kultury, rodzą się również nie raz objawy zwątpienia i rozczarowania pod wpływem niektórych wyników kursu, jaki zagranicznej polityce francuskiej nadał p. Briand. Dochodzi do tego, że pewne nieliczne zresztą i mało poważne koła, które mają w tradycji niechęć do Francji, usiłują wzmocnić w narodzie polski, by, nie oglądając się na sojusznika z Paryżem, sam na własną rękę porozumiał się z Niemcami, gdyż Francja tylko po to podtrzymuje jeszcze dobre stosunki z Polską, by móc ten aljans sprzedać w odpowiedni sposób Niemcom. Należy więc ją rzekomo ubiec w przyjaźni z Berlinem. Radzono przecież nawet w jakimś piśmie polskim, by dojdzie do zgody z Rzeszą, odstępując jej... Alzację i Lotaryngję.

Szalone i samobójcze te koncepcje nie mogą być traktowane poważnie. Są one wszakże równie absurdalne, jak głosy, które odzywają się we Francji, iż można dojdzie do porozumienia francusko - niemieckiego przez oddanie Prusom Pomorza. Wysuwanie tego rodzaju pomysłów świadczy jednak, że praca nad gruntowaniem i umacnianiem sojuszu polsko - francuskiego nie może ustawać.

Otóż dziełem, które znakomicie przyczyni się do spełnienia tego zadania jest najnowsza książka gen. Władysława Sikorskiego: „Polska i Francja w przeszłości i dobie współczesnej”. Cierpimy na taki brak poważnej literatury politycznej, że każda praca z tego zakresu powitać musimy z zadowoleniem i uznaniem. A już wspomniana książka, choć przeznaczona głównie dla zagranicy, odda niewątpliwie również w kraju duże usługi polityczne i wychowawcze.

Słusznie bowiem zaznacza gen. Sikorski w przedmowie, że musiał stwierdzić „niejednokrotnie fałszywą w Polsce ocenę roli i znaczenia przyjaźni polsko - francuskiej”. W Polsce uważa się nieraz, że albo musimy aprobować wszystko to, co Francja postanowi, nie starając się nawet wpływać na jej decyzje, albo też wpadać w drugą ostateczność, t. j. „chorobliwą drażliwość na temat rzekomo bezwzględnej niezawisłości naszej polityki”. Tymczasem polityka nasza winna polegać na lojalnym współdziałaniu z Francją we wszystkich sprawach, ale w oparciu o własną koncepcję polityczną, którą Francja brała w rachubę tak, jak my uwzględnialibyśmy jej dążenia międzynarodowe. Słowem, chodzi o współdziałanie, a nie o podporządkowanie się. lub też, z drugiej strony, o odgrążanie się przy łada sposobności. Francja tylko wówczas czcimy nas będzie jako sojusznika, o ile rozporządzać będziemy „określonym wpływem w zespole politycznym Europy”, jak pisał Choiseul.

I pod tym względem szczególnie pouczające są pierwsze rozdziały książki o stosunkach polsko - francuskich w przeszłości. Czytając je, jest się zdumionym, jak mało zrozumienia miano w Polsce i we Francji dla konieczności współdziałania obu krajów. Nawiazane stosunki między obu państwami nigdy nie były trwałe. Rozchodziły się z powodów zupełnie błażych, wbrew oczywistym interesom obu stron. Nie

było ani u nas, ani we Francji statysty, któryby dojrzał już wówczas, iż między Renem a Wisłą istnieje ścisła łączność. Dopiero Napoleon powiedział, że Polska jest sklepieniem Europy, ale powiedział to, gdy już był na wyspie św. Heleny. Błędy polskich i francuskich królów oraz dyplomatów srodze się pomściły na jednym i drugim narodzie. Wiek 19-ty, to wiek katastrofalny dla Polski, lecz również pełen klęsk i upokorzeń dla Francji.

Przyszła wojna. Autor, przeznaczając swe dzieło głównie zagranicy, stara się dowiedzieć, iż wysiłki wszystkich orientacji polskich złożyły się na powstanie zjednoczonej i niepodległej Polski. Woli więc nie analizować głębiej koncepcji politycznej każdej z orientacji. Nie pisze więc, że w ogniu wypadków jedynie koncepcja Dmowskiego okazała się słuszną i ona narzuciła się jako oficjalna polityka państwa polskiego. Niemniej, wspominając o legionach, przyznaje, iż położenie ich było tragiczne, gdyż nie miały żadnych gwarancji politycznych, że odezwa Piłsudskiego o „rządzie narodowym” w Warszawie, w imię którego legiony wkroczyły do Królestwa, mówiła o fikcji, a pozatem wskutek nie nie robiących sobie z legionów Niemców nie mogły one „odegrać roli zaczynu, decydującej o losie narodu siły zbrojnej”.

O Komitecie Narodowym Polskim w Paryżu pisze gen. Sikorski, że akcja jego posiadała „wielkie dla naszej przyszłości i dla zjednoczenia ziem polskich znaczenie”. Nazywa jego pracę „umiąjącą”, „wytrwałą”, a nawet „szyfrową”. Naogół jednak ta część książki nie jest tak kompletna, jakby się tego można było spodziewać.

W czasach powojennych stosunki polsko - francuskie podzieliły się na dwa okresy. Pierwszy, to okres podpisania w r. 1921 przymierza polsko - francuskiego, drugi zaczyna się od układów w Locarno. Gen. Sikorski odnosi się do nich bardzo krytycznie. Wyraża między innymi ubolewanie, że „ówczesna (p. Skrzyńskiego) polityka zagraniczna Polski umożliwiła Francji i Anglii wyeliminowanie nas z rokowań przygotowawczych i pozbawiła Polskę wpływu realnego na rozwiązanie tego najtrudniejszego, a zarazem i najpoważniejszego dla nas na przyszłość zagadnienia. Redakcja odpowiedzi (16 czerwca 1925) na memorandum Stresemanna dokonała się poza nami. Sierpniową notę p. Brianda zakomunikowano p. Skrzyńskiemu w formie definitywnej, pozbawiającej go możności wprowadzenia do niej potrzebnych ze stanowiska polskiego zmian.”

Omawiając same umowy locarneńskie, gen. Sikorski wskazuje na niebezpieczeństwo jednostronnego traktowania przez nie granic zachodnich Niemiec i rozróżnienie, jakie one wprowadziły między wschodem a zachodem Europy, umożliwiając wytworzenie mniemania w Rzeszy i w innych krajach, iż jeżeli stosunki na granicy francusko - niemieckiej i belgijsko - niemieckiej są trwałe, to granica polsko - niemiecka pewną nie jest. Wytworzyły się pozatem dwie interpretacje Locarna: francuska, która twierdzi, iż wzmacnia on traktat wersalski, i niemiecka, iż go rewiduje. Do koła tych dwóch interpretacji toczy się stały spór.

Sojusz polsko - francuski, zdaniem gen. Sikorskiego, wyszedł z Locarna osłabiony pod względem formalnym. Pakt reński uniemożliwił Francji swobodne wkroczenie do Nadrenji celem przyścia ewentualnie z pomocą Polsce. Francja może przekroczyć samowolnie demilitaryzowaną strefę nadrenską w razie bezpośredniej na nią napaści przez Niemcy, lub w zastosowaniu art. 16 paktu, który mówi o sankcjach, lub art. 15 ust. 7 paktu, który zwraca swobodę ruchów państwom, o ile Rada Ligi nie zlikwiduje zatargu. W przypadkach tych jednak, akcja francuska będzie mogła się rozwinąć, według gen. Sikorskiego, za zgodą Rady Ligi i przy zastosowaniu jej procedury, utrudniającej wszelką akcję realną.

Otóż nie wszyscy interpretują w ten sposób układy locarneńskie. Istnieje interpretacja, która twierdzi, że na zasadzie art. 16 paktu Francja będzie mogła natychmiast, automatycznie i nie oglądając się na Radę Ligi, wkroczyć do Nadrenji w razie zaatakowania Polski. Art. 16 mówi bowiem, że w razie niesprowokowanego zaatakowania państwa, należącego do Ligi, wszyscy inni członkowie Ligi winni „ipso facto” u-

ważać, iż to przeciw nim wszystkim wszczęto kroki wojenne i każdy ma prawo zastosować sankcje. Ale tym którzy tak interpretują art. 16 paktu można zawsze odpowiedzieć, że zezwała on na samowolne sankcje jedynie natury handlowej i finansowej, sankcje wojskowe uzależnia się od „zalecenia” Rady Ligi.

Interpretacje te w praktyce mogą nie mieć większego znaczenia. Nie one będą rozstrzygały w chwili decydującej. Stokroć ważniejsze jest, aby we Francji i w Polsce rosło zrozumienie doniosłości i konieczności rozwoju wzajemnych stosunków. I dlatego w ostatnim rozdziale gen. Sikorski pisze, że Polska choć winna współdziałać we wszystkich inicjatywach francuskich, a więc również w sprawie federacji europejskiej, musi czuwać, aby pomysły te nie były paczne, lecz realizowane w zgodzie z zasadami i interesami sojuszu polsko - francuskiego.

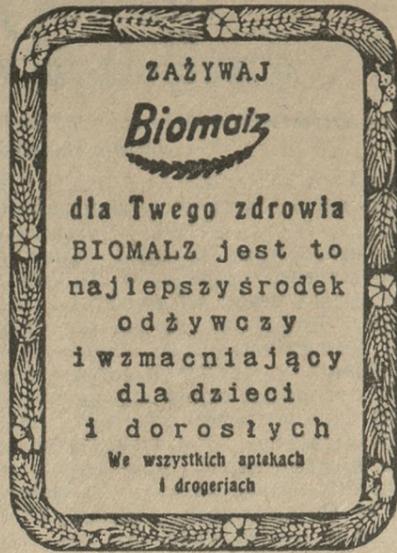
Autor stwierdza zarazem, że „pokolenie polskie, któreby zrezygnowało wbrew tragicznym doświadczeniom historycznym z wybrzeża morskiego, zapewniającego tak wielkiemu, jak Polska, państwu, położonemu pomiędzy wschodem i zachodem Europy, jak najświetniejszą przyszłość i rozwój w okresie gospodarczego uporządkowania Europy i unormowania się stosunków w Rosji, zasługiwałoby na pogardę potomności.” A jednocześnie gen. Sikorski konstatuje, że wszystkie niemal ustępstwa, jakie robimy Niemcom, ostatnio w trakcie handlowym, mają charakter jednostronny. „Ustępstwa te — pisze — nie mogą dochodzić do granic hańby.”

Francuzom, którzy mają wątpliwość co do wartości ich sojuszu z Polską, słusznie powiada autor, że mocna pozycja Francji wobec Niemiec trwać będzie dopóty, dopóki istnieje sojusz polsko - francuski. Z chwilą zerwania tego sojuszu, Francja zostanie zdana zupełnie na „dobrą wolę” Berlina. Istnieje zresztą argument, który każdemu Francuzowi trafia do przekonania mianowicie, iż już raz w historii po Sadowie przyszedł Sedan. Francja nie może zatem dopuścić do drugiej Sadowy. Musi ona jednak zrozumieć, że sojusz z Polską, to nie poświęcenie, lecz jej interes narodowy. A stanie się to wówczas, gdy mieć będzie do Polski, jej siły, wartości i myśli politycznej pełne zaufanie. W tym celu dobrzeby było, by między innymi propaganda polska przestała przedstawiać Polskę jako męczennicę, na której cnotę dybią zli ludzie, lecz jako czynnik realny, mający męskie oblicze.

Z tych wszystkich względów jest rzeczą niezmiernie doniosłą, że książka gen. Sikorskiego ukaże się w języku francuskim. Będzie to pierwsza poważna i tak potrzebna odpowiedź na propagandę niemiecką na gruncie francuskim. Zwłaszcza, że autor powołuje się często na autorytatywne we Francji słowa marsz. Focha, z którym łączyła go przyjaźń. A pozatem książkę uzupełniają on rewelacyjnymi, no i oczywiście, z jaką fachową znajomością opisanymi rozprawami o zbrojeniach Niemiec i Sowieców i o wojskowym współdziałaniu obu tych krajów. Uważamy tylko, że niebezpieczeństwo niemieckie i sowieckie potraktowane jest w książce z politycznego punktu widzenia zbyt równomiernie i że nie jest powiedziane, jaka ma być polityka polska, aby usunąć te niebezpieczeństwa dla nas wspólne. Braki te wynikają może z tego, że autor ścieśniając się do problemu francusko - polskiego, nie uwzględnił ogólnego systemu polityki polskiej.

Mimo to rozdziały „wojskowe” książki stanowią kapitalną odpowiedź na różne utwory niemieckie, zwłaszcza w bieżącym okresie, kiedy Niemcy chcą stanąć w Genewie na czele akcji „rozbrojeniowej”. Przy tej sposobności autor również poświęca kilka znamienych uwag armii polskiej, twierdząc, że musi być ona przygotowana pod względem wykształcenia i zaopatrzenia do odparcia niebezpieczeństwa nie tylko na wschodzie, lecz również na zachodzie, które wobec nastrojów w Niemczech może się stać aktualne „już w najbliższych latach”. Jednocześnie b. minister spraw wojskowych z naciskiem wskazuje na konieczność opierania się armii na „politycznej zwartości społeczeństwa”.

Uwagi natury wojskowej gen. Sikorskiego, choć wskazują na zbrojenia niemieckie, to jednak jednocześnie tłumaczą, dlaczego Niemcy się tak spieszą z rewizją granic. Poprostu chcą jeszcze wyzyskać roczniki, przeszkolone w czasie wojny, których jednak zostało już tylko piętnaście w stanie zdającym do służby polowej. Każdy więc rok pokoju każdy rok paraliżowania akcji niemieckiej cementuje granice, ustala coraz solidniej status quo.

I dlatego nie byłoby powodu do niepokojów, gdyby zarówno we Francji, jak i w Polsce prowadzono wobec Niemiec pokojową, lecz jednocześnie stanowczą politykę, by zerwano z systemem jednostronnych ustępstw, które do niczego nie prowadzą, a jedynie w niezdrowy sposób podniecają Berlin. Potrzebne jest do tego przełamanie pewnych psychicznych nastrojów, które powstają jak opary w Polsce i we Francji oraz niepowtarzania już błędów z dawnych czasów, kiedy ani w Paryżu, ani w Krakowie i w Warszawie nie rozumiano iż sojusz polsko - francuski jest pierwszym warunkiem powodzenia obu państw, oraz pokoju ogólnego. Książce gen. Sikorskiego życzymy, aby przyczyniła się waleń do rozpedzenia tych oparów w obu zaprzyjaźnionych krajach i aby sojusznikowi polsko - francuskiemu, który winien być dogmatem politycznym obu narodów, nadała jeszcze więcej treści.

A zwłaszcza życzyć należy, by jej wydanie francuskie przyczyniło się do ugruntowania, mimo wszystko, zaufania francuskiego do Polski, do jej rozwoju wewnętrznego, jej armii zwłaszcza, boć przecież, jak to autor wykazuje z naciskiem w części historycznej, brakiem zaufania do wewnętrznych stosunków polskich, tłumaczy się niechęć Francji królewskiej do wchodzenia w bliższy kontakt z Polską, a i dziś ta sama kwestja zaufania jest bardzo aktualna we wzajemnych stosunkach.

Ryszard Piestrzyński

Za co aresztowano p. Czarczyńskiego?

Nowe Miasto n/Wartę, 27 11. Wynik wyborów do Sejmu był w Nowym Mieście następujący: Na 566 uprawnionych do głosowania głosowało 514 osób. Lista nr. 1 uzyskała 143 głosy, lista nr. 4 — 247 głosów, nr. 7 — 82 głosy, nr. 12 — 42 głosy.

Podczas głosowania zaszedł następujący wypadek:

Jednym z członków komisji wyborczej był b. burmistrz p. Jan Czarczyński, który zajęty był podawaniem numerów bieżących wyborców z listy alfabetycznej. W pewnym momencie o godz. 9,15 wszedł do lokalu posterunkowy tutejszego posterunku, Zarządny, oświadczając p. Czarczyńskiemu, że ma się stawić na posterunek P. P., gdzie komendant ma mu pewną rzecz do zakomunikowania. Po uzyskaniu zgody przewodniczącego komisji (burmistrza Sarnowskiego) p. Czarczyński udał się na posterunek, gdzie mu komendant posterunku oznajmił, że p. Cz. z polecenia starosty powiatowego w Jarocinie ma być zatrzymany na czas wyborów na posterunku. Istotnie p. Czarczyńskiego przetrzymano tam do godz. 12 w nocy.

Spisano z nim także protokół, z którego dowiedział się, że został zatrzymany za to, iż przy roznoszeniu karteczek z „czwórka” wyborcom do domów agitował przeciw liście nr. 1, podając do wiadomości wyborców, że: 1) na liście nr. 1 są Żydzi, 2) że Żydzi i Niemcy popierają listę nr. 1 — i 3) Polacy dostaną się teraz pod kuratelę Żydów. Notabene tego ostatniego p. Czarczyński wcale nie powiedział.

Przytrzymanie p. Czarczyńskiego, który cieszy się powszechną sympatią w mieście i powiecie, wywołało wielkie poruszenie wśród ludności. Liczne grono osób czekało na wypuszczenie p. Czarczyńskiego przed posterunkiem do godz. 12 w nocy.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

O znakowaniu towarów

Na terenie Warszawy koła społeczne, propagujące popieranie wytwórczości krajowej wpadły na pomysł wprowadzenia przymusu znakowania towarów wprowadzanych na rynek wewnętrzny, aby nabywcy ułatwić orientację, czy kupuje towar polski, czy też towar pochodzenia zagranicznego.

Musimy uprzedzić szanownego czytelnika, że — zdaniem naszym — jest to pomysł niefortunny.

Znakowanie i cechowanie towarów znane było przed wojną. Było ono stosowane z jednej strony przez firmy, z drugiej zaś strony przez władze celne.

Znakowanie towarów powstało wogóle stąd, że firmy, które osiągnęły wysoką jakość swej produkcji, zapragnęły ułatwić nabywcy rozpoznanie swego towaru, zaopatrując go w pewną cechę zewnętrzną, celem odróżnienia od innych towarów tego samego typu. Prawodawstwo przeważnie chroniło nienaruszalność tego znaku, stosując system rejestracji marek towarowych, oddanych do wyłącznej używalności firmy, która je sobie zastrzegła.

Cechowanie towarów przez władze celne bierze swe źródło w walce z przemytnictwem. Władze celne, pragnąc ograniczyć przemytnictwo, cechowały w rozmaity sposób towary, przechodzące legalnie przez granicę celną. Tem samym towar zagranicznego pochodzenia, ujawniony przez władze na obszarze celnym, nie posiadający cechy władz celnych — uznawano za przemytny i podlegający konfiskacie.

Po wojnie system znakowania towarów pochodzenia zagranicznego został naogół zarzucony. A stało się to dla przyczyn następujących:

Przedewszystkiem obowiązek znakowania towarów zagranicznych — wprowadził do handlu czynnik ustawicznej niepewności. Ciągłe rewizje władz celnych, będące uciążliwe same przez się — stawały pod znakiem zapytania każdy towar nieznakowany: a nuż jest on pochodzenia zagranicznego? Zresztą samo znakowanie towarów przez władze celne nieraz poważnie oszczędzało wygląd towarów (wystarczy powołać się na świadectwo złotych z b. Królestwa, których żale na psucie drogocennych wyrobów jubilerskich przez cechowanie urzędowe szczególnie głośne były przed 3-ma laty z okazji debat nad projektem ustawy probierczej).

Wspomniane powyżej braki i wady znakowania towarów importowanych przez urzędy celne wpłynęły na modyfikację tego systemu w kierunku zrezygnacji z obowiązku znakowania na eksportera zagranicznego. Ale i to okazało się niepraktycznym, gdyż 1) kontrola państwa importującego nie sięga poza jego granicę, stąd zaś możliwe były różne niedociągnięcia i kwasy. 2) wytwórcy krajowi, wykorzystując snobizm nabywców, sami dawali wyrobom swoim znaki zagraniczne.

Tak więc znakowanie oraz cechowanie nie dały naogół pomyślnych rezultatów, jeśli chodzi o działanie reglamentacyjne. Tylko, jeśli chodzi o artykuły spożywcze pochodzenia zagranicznego, znakowanie posiada dodatnie znaczenie. Jako odpowiednik do tej funkcji znakowania w krajach eksportujących wprowadzona jest standaryzacja i tego rodzaju czynnik organizacji handlowej ma przed sobą przyszłość, jak wszystkie metody i środki wzmacniające konkurencyjność towaru na rynkach zagranicznych.

Krótkie informacje gospodarcze

— W drugiej dekadzie listopada okólny obrót w porcie gdynskim wyniósł 79 092,8 t. towarów i 280 pasażerów, wobec 95 577,5 t. towarów i 1 170 pasażerów w dekadzie poprzedniej.

— W październiku r. b. Francja wwozła towarów zagranicznych za 4½ miljarda a wywozła za 3½ miljarda fr.; w porównaniu z wrześniem, wwóz był większy o 315 milionów.

— Dzienniki rumuńskie donoszą, że dwa wielkie konsorcja austriackie pertraktują z rządem rumuńskim w sprawie zakupu całej ilości zboża, przeznaczonego do eksportu.

— W ciągu października r. b. Stany Zjednoczone wwoziły towarów za 248 milj. a wywoziły za 328 milj. dolarów. Październik r. b. w porównaniu z październikiem r. 1929 dał spadek: przywozu o 36,5 proc. a wywozu o 37,8 proc.

Produkcja i zbyty ziemniaków

I.
Polska zajmuje w światowej produkcji ziemniaków (pominąwszy niepewne statystyki Sowieców) drugie miejsce po Niemczech. W pięcioleciu 1924/28 produkcja ziemniaków w Niemczech wynosiła przeciętnie 375 milionów kwintali, a produkcja Polski 246 milj kwintali; w stosunku do przeciętnej światowej produkcji ziemniaków w tym okresie czasu, wynoszącej 1 736 milj kwintali, produkcja Niemiec stanowi 21 procent, a produkcja Polski 14 procent.

W polskim gospodarstwie rolnem uprawa ziemniaków posiada bardzo wielkie znaczenie ze względu na konieczny płodozmian i wysoką konsumpcję ziemniaków w Polsce, to też zmniejszony w czasie wojny obszar uprawy ziemniaków, zwiększa się z każdym rokiem i obecnie przewyższa obszar poświęcony uprawie ziemniaków przed wojną, szczególnie na kresach.

Obszar ziemi ornej zajętej pod ziemniaki		
Grupy województw	Lata	Tysiące hektarów
Polska	1909—13	2 404
	1925—29	2 479
	1929	2 636
Woj. centralne	1909—13	1 085
	1925—29	1 056
	1929	1 111
Woj. wschodnie	1909—13	345
	1925—29	468
	1929	493
Woj. zachodnie	1909—13	452
	1925—29	433
	1929	436
Woj. południowe	1909—13	522
	1925—29	522
	1929	576

W ślad za zwiększeniem obszaru uprawy ziemniaków i postępującą kulturą ziemi zwiększają się też zbiory w tych samych latach, co przedstawia następująca tabela:

Ogólny zbiór ziemniaków w milionach kwintali		
Grupy województw	Lata	Miliony kwintali
Polska	1909—13	247,9
	1925—29	264,6
	1922	257,9
	1923	224,6
	1924	226,2
	1925	217,3
	1926	213,8
	1927	267,7
Woj. centralne	1909—13	102,6
	1925—29	118,8
	1929	147,5

Grupy województw	Lata	Miliony kwintali
Woj. wschodnie	1909—13	23,3
	1925—29	41,2
	1929	51,1
Woj. zachodnie	1909—13	64,4
	1925—29	52,0
	1929	59,6
Woj. południowe	1909—13	57,6
	1925—29	52,6
	1929	59,3

Z powyższej tabeli widzimy, że zbiory w całej Polsce przewyższają już normę przedwojenną, za wyjątkiem województw zachodnich.

W całej jednak Polsce przeciętne zbiory z hektara znacznie wzrosły, obniżyły się zaś oprócz województw zachodnich także w województwach południowych, co przedstawia poniższa tabela:

Przeciętny zbiór ziemniaków z 1 hektara		
Grupy województw	Lata	Kwintale
Polska	1909—13	103
	1925—29	107
	1922	129
	1923	98
	1924	96
	1925	102
Woj. centralne	1909—13	89
	1925—29	110
	1929	110
Woj. wschodnie	1909—13	95
	1925—29	113
	1929	133
Woj. zachodnie	1909—13	68
	1925—29	88
	1929	104
Woj. południowe	1909—13	142
	1925—29	120
	1929	131

Jak widzimy, rozwój produkcji ziemniaków w Polsce przedstawia się korzystnie. Do obecnego rozwoju uprawy ziemniaków przyczynia się także ograniczenie plantacji buraków cukrowych.

Przechodząc do zagadnienia cen za ziemniaki stwierdzić trzeba bardzo wielką ich zniżkę. W roku gospodarczym 1928/29 cena wynosiła zł 8,70 za kwintal ziemniaków jadalnych, a zł 6,69 za kwintal ziemniaków fabrycznych. W czerwcu 1930 r. ceny te odpowiednio wynosiły zł 3,30 i zł 2,77, obecnie zaś, w listopadzie br., ceny tak dalece spadły, że na wsi najwyżej 2 zł otrzymać można za 1 kwintal ziemniaków jadalnych. Ceny te kształtujące się poniżej kosztów własnych rolnika, są bardzo dla rolnictwa krzywdzące, to też powszechnym

dążeniem sfer rolniczych jest znalezienie drogi wyjścia z tej sytuacji przez zwiększenie eksportu ziemniaków i produktów pochodnych. Jednym z wydajniejszych sposobów przerobu ziemniaków był przed wojną przerób ziemniaków w gorzelnianach. Produkcja spirytusu przed wojną równała się 2,5 milj. hektolitrami — obecnie nie przekracza ona 700 tys hektolitrami, t. zn 27 proc. produkcji przedwojennej. Skurczenie się tak wielkie produkcji spirytusu tłumaczy się małym jego zapotrzebowaniem na cele przemysłowe, a także ograniczonym wywozem.

Zmniejszony popyt na ziemniaki ze strony gorzelnian nie tylko utrudnia rolnictwu zbyty ziemniaków, ale przyczynia się również do mniejszej intensywności w gospodarstwach, ponieważ przerób ziemniaków w gorzelnianach przyczynia się do zwiększenia się produkcji bydła, z czego wynika większa produkcja mleka, a także obornika który ułatwia intensyfikację uprawy roli.

Gdy mowa o zbyciu wyprodukowanych w całej Polsce ziemniaków, trzeba sobie zdać sprawę, jaka ilość ziemniaków przeznaczona jest na zbyty. Roczniki statystyczne przewożą towarów na P K P wykazują przeciętną ilość przewożonych ziemniaków rocznie na 7 milj. kwintali, co wobec zbioru z roku 1929 317,5 milj kwint. stanowi 2,2 procent zbioru.

Ziemniaki przewożone kolejami przeznaczone są na wyżywienie miast, a także są dowożone do fabryk przetworów ziemniaczanych, oprócz gorzelnian, ponieważ te ostatnie znajdują się zwykle w pobliżu większego gospodarstwa rolnego, a więc otrzymują ziemniaki wprost od producenta. Doliczysz do tych 2 procent jeszcze te ilości ziemniaków, które do miast i fabryk przetworczych dowożone są furmankami lub drogą wodną — otrzymamy cyfrę niewiele większą zapewne od 3 proc. całkowitego zbioru.

Ta, tak drobna zdawałoby się, ilość ziemniaków decyduje jednak o ich cenie, bo te jedynie ziemniaki wchodzą do obrotu handlowego; podczas gdy cała reszta produkcji zużywa się przez miejscową konsumpcję i stanowi dla rolnika źródło dochodu na opłatę robocizny za wykop ziemniaków.

Wysilek więc sfer gospodarczych powinien iść w tym kierunku, aby tym ilościom zapewnić zbyty szybki i po możliwie dobrych cenach; szczególnie w tym roku kwestja ta jest palącą, ponieważ na skutek dżdżystego lata i jesieni ziemniaki ulegają szybkiemu zepsuciu. Chodzi więc o zwiększenie przerobu ziemniaków w gorzelnianach, a także w fabrykach przetworów ziemniaczanych na płatki ziemniaczane, mączkę i inne przetwory.

Jak rozwinąć nasz przemysł ziemniaczany, jak dążyć do zbytu jego produkcji przedstawie w części drugiej niniejszego artykułu. A. P. Z.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z rynków nabiału

Ogólna sytuacja w ub. tygodniu sprawozdawczym (od 20. 11. — 26. 11. 30 r.) uległa dalszemu uspokojeniu, mimo, że z dn. 27 bm. wchodzi w życie w Niemczech nowa taryfa celna, w myśl której masło bez względu na jego pochodzenie podlega oceleniu w wysokości marek niemieckich 50 per 100 kg.

Kopenhaga obniżyła nawet 20 bm. notowanie o 4 korony na koron 226 per 100 kg, wobec kor. 322 w ubiegłym roku i kor. 336 w 1928. Sprzedaże na Anglię jak również na Niemcy skutecznie były na jeszcze niższym poziomie w szczególności sh 122 — 124 fob, wobec sh 131 — 133 w ub. tygodniu sprawozdawczym, skutkiem czego nowa poważna niższa staje się konieczną.

Rynek niemiecki okazuje wielki spokój i oczekiwana wyższa cła nie wzbudziła u importerów żadnych chęci spekulacyjnych. Jest to znamienne dla ogólnej sytuacji rynkowej i utrwała przekonanie, że z powodu wielkiej podaży obecna różnica cła będą musieli pokrywać dostawcy zagraniczni. Notowanie pozostało bez zmiany na marek niem.: 137 per 50 kg franko stacja odbiorcza za I gatunek, 123 per 50 kg, za II. gatunek, 107 per 50 kg, za III gatunek przy stałej tendencji.

Rynek angielski bez poważniejszych zmian. Ceny obniżyły się o ca 4 sh per cwt. Masło polskie notowano w dniu 21 bm sh 92 — 96 per cwt loco Londyn, wobec sh 90 — 100 w ub. tygodniu sprawozdawczym. Dowóz masła kolonialnego w porównaniu do ub. roku jest bardzo poważny. W polowie listopada znajduje się w drodze do Anglii ca 725.000 skrzyń, wobec niespełna 400.000 skrzyń w równym okresie ub. roku.

Rynek krajowy po niezwykle ożywieniu doznał poważnego uspokojenia i ceny jak zwykle w tych wypadkach raptownie się obniżyły, wobec czego ceny eksportowe przedstawiają się naogół korzystnie.

Z KRAJU

(k) Wystawa (Targi) zwierząt opasowych w Poznaniu. Dnia 27 bm odbyło się na sali Wielkopolskiej Izby Rolniczej posiedzenie, na którym zapadła uchwała zorganizowania w roku przyszłym wystawy zwierząt opasowych w Poznaniu. O ile względy policyjno-weterynaryjne na to pozwolą, odbędzie się wystawa ta w ostatnich dniach kwietnia albo w pierwszych dniach maja r. n. na terenie Targowiska Miejskiego. Organizację tej wystawy powierzone Wielkopolskiej Izbie Rolniczej.

Z ZAGRANICY

(z) Niemiecko-fiński układ handlowy. Parlament fiński przyjął w środę w rzece czytaniu projekt fińsko-niemieckiego układu handlowego, który tem samem uzyskuje moc obowiązującą. Min. spraw zagranicznych w Finlandji, p. Procopé oświadczył, że zawarcie traktatu jest krokiem naprzód, gdyż likwiduje możliwość stanu bezkontraktowego. Traktat — zdaniem ministra — uwzględni w wysokim stopniu interesy obu kontrahentów. Czyn obowiązywania traktatu wynosi 3 lata i winien zostać wypowiedziany w terminie 6 miesięcznym. Upadła klauzula szczególnego uprzywilejowania przywozu artykułów nabiałowych z Finlandji do Niemiec, do czego niewątpliwie przyczyniła się żywa akcja protestacyjna Holandji i innych importerów nabiału, którzy na skutek uprzywilejowania Finlandji ponosiliby szczególne straty. Dla przywozu masła fińskiego do Niemiec ustalono cło autonomiczne, w wysokości 50 RM. Finlandja otrzymuje prawo przywożenia pięciu tysięcy ton masła, na którym ciążyć będzie jedynie stawka cła autonomicznego. Za to odnośnie sera i innych artykułów nabiałowych obowiązują te same stawki, co dla państw, korzystających z klauzuli największego uprzywilejowania.

„Bibu'a czerwonych spó dzielców“

Ze Związku Spółdzielni Spożywców R. P. otrzymujemy poniższe wyjaśnienie:

„W numerze „Kurjera Poznańskiego“ z dnia 29 października r. b. została zamieszczona notatka p. t. „Bibu'a czerwonych spółdzielców“, w której autor twierdzi, że Związek Spółdzielni Spożywców Rzeczypospolitej Polskiej jest pod wpływem „czerwonych spółdzielni“. — Stwierdzamy, że nieprawdą jest, że Związek Spółdzielni Spożywców Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie znajduje się pod wpływem jakiegokolwiek partji politycznej, a więc i tak zwanej przez autora notatki „partji czerwonych“. Natomiast prawdą jest, że Związek Spółdzielni Spożywców Rz. Polskiej, jako organizacja całkowicie apolityczna, grupuje spółdzielnie bez względu na to, jaki element ludzki pod względem czy to politycznym, czy narodowościowym, w sobie grupuje; że w radzie nadzorczej Związku zasiadają znani spółdzielcy między innymi byli prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, prof. St. Wojciechowski, jeden z pionierów ruchu spółdzielczego.“

Godz. 18.30

Dziś w RADJO Koncert wokalny

1931

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Jak pracowała nasza elektrownia

Ciekawe zestawienia za rok ubiegły — Budowa nowej centrali

Obecny rok sprawozdawczy elektrowni miejskiej stał pod znakiem Powszechnej Wystawy Krajowej, oraz budowy nowej elektrowni. Te też czynniki wpłynęły decydująco na ukształtowanie się całej gospodarki przedsiębiorstwa.

Pod względem ekonomicznym pociągnęła za sobą P. W. K. wzrost zużycia energii elektrycznej, gdyż administracja P. W. K. oraz wystawcy zużyli ogółem 1.225.275 kwh., za cenę 604.798,45 zł. Z drugiej jednak strony powstały wielkie koszty inwestycyjne, na które P. W. K. wpłaciła w charakterze kompensaty 60.000 zł.

Dnia 23 listopada 1929 r. odbyło się poświęcenie nowej elektrowni, której normalny ruch rozpoczął się dopiero w styczniu 1930 r. Nowa centrala stopniowo przejmowała na siebie pokrywanie zapotrzebowania energii. Zatem w styczniu pokryła ona 54 proc. ogólnego zapotrzebowania a w marcu — już 94,6 proc. Ilość wytworzonej energii wyraża się liczbą 28.703.750 kwh. wobec 22.021.630 kwh. w roku ub. Na wyprodukowanie tej ilości spalono pod kotłami 27.567.056 kg. węgla.

Z obcych zakładów pobrano w roku ub. 1.890.140 kwh. Razem produkcja (łącznie z energią pobraną) wynio-

śla 30.593.890 kwh., czyli że wzrost w stosunku do ub. roku wynosi 31,8 proc.

Ilość energii sprzedanej wyniosła 22.129.235 wykazując wzrost 32 proc. Wpływy ze sprzedaży prądu przy zmienionych cenach (kwh. dla oświetlenia 60 gr, a dla drobnych celów przemysłowych 33 gr) wyniosły 8.070.994,89 zł wobec 6.040.602,79 zł w roku poprzednim.

Ilość połączeń znacznie wzrosła i w Poznaniu wynosi 3782 (wzrost 12,8 proc.) a w sieci zamiejscowej 729 (wzrost 11,1 proc.). Ilość liczników u odbiorców wynosi 21.287 (wzrost o 18,8 proc.).

W związku z przebudową sieci z prądu stałego na zmienny wykonano w dzielnicy lazarskiej, górczyńskiej i w okolicy Teatru Wielkiego zmianę połączeń domowych oraz instalacji, co pociągnęło za sobą koszty 590.808,94 złotych.

Bilans elektrowni miejskiej zamyka się kwotą 28.581.322,33 zł. W dochodach o ogólnej wysokości 8.596.356,58 zł najważniejszą pozycję zajmują opłaty za prąd i dzierżawę liczników w sumie 8.455.091,78 zł. Wydatki wynosiły 7.107.456,73 zł. Nadwyżka dochodu wynosiła 1.488.899,85 zł. (in)

tym momencie strzelił Rz. z odległości 1 mtr. z przerobionego karabinu wojskowego i położył śp. Pawłowskiemu na miejscu trupem.

Po przeprowadzonej rozprawie prokurator zmodyfikował o tyle akt oskarżenia, że żądał ukarania oskarżonego o umyślne zabójstwo zięcia swego śp. Kazimierza Pawłowski i wymierzenie mu kary 10 lat ciężkiego więzienia. obrońca p. ad v. Banaszak domagał się uwolnienia od winy i kary. Trybunał po naradzie ogłosił wyrok, skazując Rz. za zabójstwo z § 222 k. k. na 6 miesięcy więzienia, zaliczając przebyty areszt śledczy, t. j. około 4 miesięcy. Na wniosek obrońcy Rz. został natychmiast puszczony na wolność. Sąd przyjął, że oskarżony działał w obronie koniecznej swojej osoby, jak i swej rodziny, że jednak obronę tę przekroczył i z niedbalstwa spowodował śmierć człowieka.

KALENDARZYK

Piątek, 28 listopada 1930.

Słońce: wschód 7,36 — zachód 15,45 — długość dnia 8 godzin 9 min.

Księżyc: wschód 13,14 — zachód 23,37 — I. kwadra.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Piątek, godz. 7 rano. Temperatura powietrza niska plus 3 st. Cels. — Mgła. — Wiatr wschodni. — Ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 753 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 12 st. Cels., najniższa plus 2 st. Cels.

Przewidywania pogody na sobotę: Pogodnie, miejscami zachmurzenie.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: dziś plus 3,01 m.

Kal. rz. kat.: Rufin M. — jutro Saturnin

Kal. słow.: Gościрад — jutro Przemysław.

Nocna służba aptek

Śródmieście: Apteka św. Marcina, ul. Fr. Ratajczaka 12. — Apteka pod Białym Orłem, St. Rynek. — Apteka św. Piotra, ul. Półwiejska 1.

Jeżyce: Apteka Mickiewicza, ulica Mickiewicza 22.

Lazarz: Apteka p. Plucińskiego, ul. Marszałka Focha, nar. Niegolewskich.

Wilda: Apteka „Fortuna”, G. Wilda 96.

Pogotowie Lekarskie Związku Lekarzy, ulica Pocztowa 30, dyżurnie we dnie i w nocy. — Telefon 55-55.

KRONIKA KOŚCIELNA

— Sodalicja Marjańska Młodzieży i Uczniów Kupieckich zwoła członków do udziału w nabożeństwie ekspijacyjnym za zbrodnie i morderstwa popełniane codziennie w Rosji. Nabożeństwo to odbędzie się w niedzielę, dnia 30 bm. o godz. 8 rano w kościele O. O. Jezuitów przy ulicy Dominikańskiej. — Zebranie plenarne odbędzie się dnia 2 grudnia o godz. 21 na sali sodalicznej.

— Sodalicja Pań Akademickich pod wezw. Niepok. Pocz. N. M. P. bierze udział w nabożeństwie ekspijacyjnym dnia 30 bm. o godz. 8 rano w kościele O. O. Jezuitów przy ul. Dominikańskiej. — Zebranie Kółka czytania Pisma św. dnia 3 grudnia o godz. 20 w lokalu Kat. Związku Polek, św. Marcina 68.

— Z kościoła O. O. Franciszkanów. W sobotę 29 bm. o godz. 19 rozpocznie się 9-dniowe nabożeństwo ku czci Niepok. Pocz. N. M. P. W dni powszednie początek o godz. 19, w niedzielę o godz. 17. — Codziennie głoszone będą w czasie nowenny kazania. W pierwszym i ostatnim nowenny odbędzie się ponadto procesja.

— Kat. Tow. Rob. Polskich Poznań-Tum. Msza św. za dusze ś. p. zmarłych członków odbędzie się w niedzielę 30 bm. o godzinie 8 w kościele Św. Małgorzaty na Śródcie.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— Akademickie Koło Pauczan urzęduje dzisiaj o godz. 20 w sali kawiarni „Warszawianka” walne zebranie. Na porządku obrad sprawozdanie z prac zarządu, które przedstawi p. Marlewski oraz wybór nowych władz Koła.

— Zw. Pracowników Kupieckich organizuje w dniu 3 grudnia o godz. 20 wielkie zebranie organizacyjne - propagandowe. Odbędzie się ono w sali Królowej Jadwigi przy Al. Marcinkowskiego.

— Zw. b. Wychowanek SS. Urszulanek, Koło Poznań. Ważne zebranie odbędzie się dnia 10 grudnia o godz. 18,15 w lokalu Klubu przy ul. Sew. Mielżyńskiego nr. 26-27.

WYKŁADY

— Cykl wykładów „Dom a szkoła”. Rozpoczęty wykładem o organizacjach rodzicielskich przy szkołach w ubiegłą niedzielę cykl „Dom a szkoła”, przyniesie nam w nadchodzącą niedzielę wykład ka. dyr. Czesława Piotrowskiego p. t. „Współdziałanie domu ze szkołą w wychowaniu moralnym”. Wykład odbędzie się, jak wszystkie, o godz. 12 w sali 17 Uniwersytetu (Coll. Minus, Waly Wazów).

Bilety w księgarni p. J. Jachowskiego przy ul. Gwarnej.

— Liga Obrony Powietrznej i Przemysłowej urzęduje w sobotę, dnia 29 bm. o godz. 20 dalszy ciąg wykładów w sali im. Śniadeckich w Collegium Medicum przy ul. Fredry 10. Przemawiać będzie p. por. Ziemiński na temat „Wojna chemiczna na lądzie i morzu”.

— Wykłady religijne dla młodzieży. Poznański Okręg Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej urzęduje tak jak w latach ubiegłych i w roku bieżącym wykłady religijne dla młodzieży męskiej pozaszkolnej (pracującej) naszego miasta. Cykl wspomnianych wykładów, które wygłaszane będą w cztery po sobie nast. niedziele, rozpocznie się w niedzielę, dnia 30 bm. o godzinie 17. Wykłady odbywać się będą w auli szkoły wydziałowej męskiej przy ul. Działyńskich. Specjalnie zaprasza się młodzież starszą. Pierwszy wykład na temat: „Pomoce i przeszkody w urabianiu charakteru” wygłosi patron Poznańskiego Okręgu S. M. P., ks. Józef Prądziński. — Wstęp bezpłatny.

WYSTAWY

— Wystawa I. Wielkop. Tow. Hodowli Kanarków odbędzie się od 29 listopada do 2 grudnia w lokalach Restauracji Zamkowej, św. Marcin 40. Uroczyste otwarcie nastąpi 29 bm. o godzinie 11. Otwarcia dokona p. Władysław Marciniak, dyrektor ogrodów miejskich. Co 25 bilet wstępu upoważnia nabywcę do odebrania jednego kanarka. Bilet wstępu tylko 50 gr od osoby.

ŻYCIE SOKOLE

— „Sokol” żeński gniazdo XIV. Lazzar. Uroczyste obchód pierwszej rocznicy istnienia gniazda odbędzie się dnia 30 bm. Zbiórka o godz. 8,30 w lokalu p. Smoczykowej, poczem wymarsz do kościoła parafjalnego na mszę św. i wspólną komunię św. wszystkich druhen. Po śniadaniu nastąpi uroczyste zebranie.

— „Sokol” Poznań IV. Lazzar. Zbiórka dnia 30 bm. o godzinie 8,30 przed lokalem p. Smoczyka przy ul. Marsz. Focha 70 celem wzięcia udziału w uroczystości rocznicy założenia gniazda żeńskiego.

— Oddział Kolonników Sokola Poznańskiego bierze dnia 30 bm. udział w obchodzie Powstania Listopadowego. — Zbiórka z czapkami Oddziału o godz. 9 na boisku Sokola.

WIECZORY, KONCERTY

— Co przyniesie dzieciom Św. Mikołaj? Nadchodzi już zima, a z nią święto Mikołaja. Serduszka naszej dziatwy biją żywiej. W swych marzeniach sennych widzą już czarujący świat zabawek. — Św. Mikołaj przybędzie niedługo, uginając się pod ciężarem olbrzymiego worka. A co się w nim mieści, przechodzi wszelkie oczekiwania naszych milusińskich. Kto chce się naocnie o tem przekonać, niech pospieszy dnia 30 bm. pomiędzy godz. 15 a 18 do sali Ogrodu Zoologicznego. Tam to św. Mikołaj darzy oddawna różnymi niespodziankami, które wywołują salwy śmiechu i okrzyki prawdziwej radości.

— Poznańscy tramwajarze obchodzą dnia 30 bm. w sali gmachu P. K. E. przy ul. Słowackiego 19 piękną uroczystość uczczenia i odznaczenia jubilatów, którzy od 25 wzgl. 30 lat pracują w tramwajnictwie. O godz. 9,30 msza św. z kazaniem. Program uroczystego zebrania (o godz. 10,30) przewiduje: śpiew „Boże Piastów, Jagiellonów” (Chór Tramwajarzy), zagajenie uroczystości (p. dyr. Nestrypek), dekoracja jubilatów i doreczenie dyplomów, składanie życzeń jubilatowi, obraz sceniczny „Wśród gwiazdek” — Bańskiego (odegrają dzieci pracowników P. K. E.), na zakończenie wspólny śpiew.

— Tow. Śpiewacze „Akord” urzęduje dnia 29 bm. w lokalu p. Tomikowskiego przy ul. Szamarzewskiego 18, schadzkę taneczną dla członków. Początek o godzinie 20, zakończenie punktualnie o godzinie 24. Wstęp wolny.

— Klub Sportowy „Sparta” urzęduje dnia 29 bm. swą doroczną zabawę jesienią w sali Ogrodu Zoologicznego, na którą zaprasza uprzejmie swych członków i sympatyków. Początek o godz. 20.

— Klub Mandolinistów „Sempre vivo” urzęduje w sobotę 29 bm. wieczorek taneczny na salce „Cukierni Słowiańskiej”, ulica Marsz. Focha 70. Początek o godz. 19.

— Wolny Cech Krawiecki obchodzi dnia 30 bm. uroczystość swego patrona. O godz. 9 rano odbędzie się msza św. w kościele farnym. Po nabożeństwie uroczyste zebranie w Boulewardzie przy placu Nowomiejskim 5.

KOMUNIKATY RÓZNE

— Katolickie Tow. Robotników Polskich (Fara) urzęduje gwiazdkę dla dzieci po zmarłych członkach. Wdowy po zmarłych uprasza się, by zgłosiły swe dzieci do lat 10 u skarbnika p. J. Zajacka przy W. Garbarach 22 — do 15 grudnia br. — Msza św. za zmarłych z wspólną komunią św. odbędzie się 14 grudnia o godz. 8 w kościele farnym.

— Zarząd Tow. zap. „Bursa Rzemieślnicza im. Staszica” w Poznaniu, ul. Rybaki 18 a, dom ogrodowy, przypomina uprzejmie kołom rzemiosła i przemysłu o przygotowującej się dorocznym zwyczajem gwiazdce dla wychowanków Zakładu

Zagadnienia nowoczesnej komunikacji
Technika — Praktyka — Kronika

Wydawnictwo: Drukarnia Polska S. A w Poznaniu, św. Marcin 70

Nr. 9 — 1930 — Egzemplarz tylko 30 groszy — 16 stron

Zatory w ruchu ulicznym

Wystawa misyjna

odbędzie się staraniem Papieskiego Dzieła Rozkrzewienia Wiary parafji farniej od 6 do 8 grudnia na sali ochronki farniej

W ożywionym ruchu misyjnym ostatnich lat potwierdza się siusność zasady: Poznaj misje katolickie, a ukochasz je!

W myśl tej zasady Papieskie Dzieło Rozkrzewienia Wiary parafji farniej pracuje szczególnie w tym kierunku, by szerzyć znajomość zagadnień misyjnych. Dzieje się to przez wykłady i odczyty, czasopisma misyjne, a przede wszystkim przez „Bibliotekę misyjną im. Piusa XI”. Po jednym roku istnienia liczby biblioteka przeszła 400 cennych i ciekawych książek misyjnych, chętnie czytanych przez członków.

Dalszym krokiem w działalności misyjnej parafji farniej jest wystawa darów dla misyj. Od szeregu miesięcy odbywa się we własnej pracowni praca intensywna, cicha bez rozgłosu, nad przygotowaniem okazałej liczby darów misyjnych. Zdarzały się nie raz podziwu godne przykłady niezwykłego umiłowania i poświęcenia dla sprawy szerzenia wiary św.

Całe obywatelstwo parafji farniej poprze niewątpliwie tę ważną sprawę i w ostatnich jeszcze dniach pośpieszy z wydatną pomocą, aby wystawa misyjna była chlubnym świadectwem ofiarności misyjnej całej parafji. Ofiary na ten cel uprasza się składać w kancelarii parafji farniej, Klasztorna 11, codziennie od 11 do 13 i u ks. M. Skórnickiego (Nowy Rynek 16 II). Otwarcie wystawy nastąpi dnia 6 grudnia o godz. 16 w sali ochronki farniej przy ul. Gołębiej.

Przygotowaniem do wystawy będą uroczystości ku czci św. Franciszka Ksawerego, patrona misyj (3. 12). W przeddzień święta, w wtorek o godz. 19,30 odbędzie się w kościele farnym nabożeństwo misyjne z kazaniem, które wygłosi ks. prof. Leon Skórnicki. W środę o godz. 7 msza św. przy ołtarzu św. Franciszka Ksawerego w intencji wszystkich ofiarodawców. O godz. 19,30 odbędzie się zebranie mi-

syjne na sali p. Jarockiego, Masztalarska 8. Wykład wygłosi ks. kapelan Dymarski.

Ciekawa rozprawa

Zamiast kary śmierci tylko 6 miesięcy więzienia

Nasz korespondent ostrowski (jm) donosi:

Dnia 26 bm. toczył się przed wzmocnioną izbą karną sądu okręgowego w Ostrowie proces przeciw wymiernikowi Franciszkowi Rzepczyńskiemu z Białego Dworu (pow. Koźmiński) o zabójstwo zięcia swego Kazimierza Pawłowskiego. Prokuratura oskarżała o zbrodnię z § 211 kod. karn., za co obwinionemu groziła kara śmierci. Tło zajścia było następujące:

We wrześniu 1927 r. oskarżony, posiadając gospodarstwo rolne w Białym Dworze wydał swą 20-letnią córkę Jadwigę za śp. Kazimierza Pawłowskiego, oddając córce i zięciowi gospodarstwo, na którym pozostawił wymiar dożywotni dla siebie i żony, oraz mieszkanie na gospodarstwie. W niedługim czasie nastąpił pomiędzy zięciem, oraz jego żoną, a również i teściami niesnaski na tle wymiaru względnie spłaty przez zięcia pozostałego rodzeństwa jego żony.

Śp. Pawłowski, któremu władze wystawiły świadectwo jako spokojnemu człowiekowi, obchodził się w domu ze swą żoną i teściami w grubiański sposób, tak, że często przychodziło do czynnych zniewag. 2. sierpnia b. r. śp. Pawłowski powróciwszy do domu z Koźmina, rozpoczął sprzeczkę ze swą żoną, a potem zaczął ją bić i dusić. Żona wyrwała się i uciekła z dwojgiem małych dzieci do znajdującej się po drugiej stronie sieni izby Rzepczyńskiego. Za nią wpadł Pawłowski i pociągnął ją znowu bić. Za córką ujął się Rzepczyński; przyszło do szamotaniasię, tak że mężczyźni znaleźli się na podwórzu, gdzie zięć bił teścia laską czy jakimś kawałkiem drzewa. Z podwórza uciekł Rzepczyński do swej izby, gdzie razem z żoną i córką oraz dwojgiem jej dzieci zamknął się na dwa haczyki. Za nim popędził Pawłowski, drzwi siłą otworzył, tak, że haczyki i skobel zostały wyrwane. W

na dzień 24 grudnia br. Szczerze środki tegoroczne wobec wzmoczonych wydatków, ograniczają Zarządowi ramy obecnego budżetu. Zarząd zwraca się zatem niniejszym do ofiarności kół zainteresowanych i przyjaciół „Bursy Rzem.” o skromne datki, które przyjmuje p. rektor Zyniewicz, ul. Szkolna 11. 3 piętro.

Z Tow. Młodych Przemysłowców. Rozdanie gwiazdki dzieciom po zmarłych członkach odbędzie się w ostatnią niedzielę przed gwiazdką. Odbarzą się dzieci jabłkami, orzechami, piernikami, obuwem, odzieżą i t. p. Zgłoszenia wzgl. wnioski pisemne o obdarzenie dzieci, będących w wieku szkolnym do lat 15, należy skierować do prezesa Tow. p. J. Zablockiego, ulica Wodna 2, najpóźniej do 1 grudnia b. r.

Miejski Komitet W. F. i P. W. wzywa wszystkie zrzeszone w nim organizacje do gremjalnego udziału w nabożeństwie, defiladzie i akademii z okazji setnej rocznicy Powstania Listopadowego w dniu 30 bm.

Bacznosc Uczestnicy Powstania Wlkp. Okręg I. D. O. K. VII. Celem udziału w nabożeństwie ku czci 100 rocznicy Powstania Listopadowego zbórka Towarzystwa Uczestników Powstania Wlkp. 1918-19 Okręgu I. w niedzielę 30 bm. o godzinie 9 na placu Bernardyńskim.

Zc Zw. Podof. Rez. Z. Z. Rz. P., Koło Poznań. Z okazji setnej rocznicy Powstania Listopadowego bierze nasze Koło udział w uroczystościach w dniu 30 bm. — Zbórka wszystkich członków o godz. 9,15 na placu Bernardyńskim. Przybycie wszystkich członków Koła obowiązkowe.

Młode Polki biorą udział w niedzielnej nabożeństwie i defiladzie z okazji 100 rocznicy Powstania Listopadowego. Zbórka z sztafardami i proporcjami o godz. 9,30 na placu Sapieżyńskim. Pochód prowadzi komendantka okręgowa p. Sronówna.

Tow. Kult.-Ośw. Kobiet im. Dąbrowski bierze udział w obchodzie 100 rocznicy Powstania Listopadowego. Zbórka członkiń przy pomniku Kochanowskiego o godzinie 9,30.

Stow. Żeńskiej Młodzieży Kupieckiej. Obchód listopadowy odbędzie się w niedzielę 30 bm. o godz. 17 na sali Domu Król. Jadwigi, Al. Marcinkowskiego nr. 1.

Czyja własność? Osobę, która w dniu wyborów sejmowych została pobita u wejścia do Teatru Polskiego i przytem zgnęła kapelusza, prosimy o przybycie w tej sprawie do naszej redakcji w godzinach przedpołudniowych.

KRONIKA MIEJSCOWA

Powstanie Listopadowe w grafice. Uroczyste otwarcie tej wystawy odbyło się dziś o godzinie 12 w salach Muzeum Wielkopolskiego. Wobec licznie zebranych przedstawicieli władz państwowych, samorządowych, kościelnych, wojskowych, powstańców 1863 roku, reprezentantów świata naukowego i prasy dokonano otwarcia wystawy starosta krajowy p. dr. Jerzykiewicz. Okolicznościowe przemówienie wygłosił p. prof. Kostrzewski. Wyjaśnił on powody, które skłoniły organizatorów do otwarcia wystawy z udziałem artystów krajowych i bardzo licznie reprezentowanych artystów zagranicznych. Zainteresowanie tych ostatnich Powstaniem Listopadowym tłumaczy mowca silnym oddźwiękiem, jaki wywołało wspomniane powstanie zagranicą, będąc wyrazicielem prądów wolnościowych, nurtujących w całej Europie. Podziękowaniem pod adresem wystawców, organizatorów i gości zakończył prof. Kostrzewski swe przemówienie. Następnie goście zwiedzali wystawę. (in)

Z targu. Dnia 28. b. m. na placu Sapieżyńskim płacono za nabią: 1 kg. masła wiejskiego 4,40—5,00 zł; masła mleczarskiego 5,20—5,80 zł; twarogu 1,00—1,20 zł; mendel jaj 3,10—3,30 zł; litr śmietany 1,60—2,00 zł; litr mleka pełnego 32—34 gr; za mięso: 1 kg. słoniny świeżej 2,40 do 2,60 zł; słoniny wędzonej 3,40—3,60 zł; wieprzowiny 2,40—2,80 zł; wołowiny 2,40 do 3,20 zł; cielęciny 2,40—2,80 zł; skopowiny 2,60—3,00 zł; koziny 1,40—1,60 zł; smalcu 3,40—4,00 zł; za drobi: kura 3,00 do 5,00 zł; perlica 3,00—4,00 zł; kaczka 2,50 do 5,00 zł; 1 kg. tucznej gęsi 3,40 zł; para gołębi 1,30—1,50 zł; sarnina 3,00—5,00 zł za 1 kg.; bażant 5,00—6,00 złotych, królik 3,00—4,00 zł; kuropatwy para 2,50 do 4,50 zł; zając 6—7 zł; za ryby: 1 kg. karpia 4,40—4,80 zł; szczupaka 4,40—4,80 zł; lina 4,00—4,40 zł; okonia 2,40—2,60 zł; karasia 2,00—2,40 zł; 1 kg. białych ryb 1,40—1,60 zł. 1 kg. węgorza 6,00 zł; sandacza (mrożonego) 6,00 zł; 1 kilogram suma 4,00 zł. Za ryby śnieg płacono 60—80 gr mniej. Płacono za jarzyny: główka kapusty białej i włoskiej 10—20 gr; modrej 15—20 gr; 1 kg ziemniaków 6—8 gr; 50 kg. 2,00 do 2,50 zł; 1 kg. marchwi 20 gr; buraków 10—15 gr; cebuli 20 gr; szpinaku 30—50 gr; za kg. jarmużu 30—40 gr; pietruszki 50 do 60 gr; 1 kalafior 0,40—1,60 zł; 1 kg. bobu 1,20 zł; główka zielonej sałaty 20—30 gr. Za owoce: 1 kg. jabłek 0,80—1,60 zł; gruszek 1,20—1,60 zł; borówek 2,80 zł; winogron 4,00—4,40 zł; 1 kg. żurawin 2,00 zł; 1 kg. orzechów włoskich 4,00 zł. — Bardzo duży dowóz ryb i drobiu. Targ bardzo ożywiony. (hu)

KRONIKA POLICYJNA

Echa włamania w warsztacie jubilerskim. Policja poznańska aresztowała Marcina i Józefa Rutkowskich, zamieszkałych przy ul. Marsz. Focha 15 i Wincentego Brockiego (Maleckiego 15). Aresztowanie nastąpiło w wyniku dochodzeń w sprawie zuchwałej kradzieży z pracowni jubilerskiej Konstantego Kaczmarka przy

Walach Zygmunta Augusta 3 kosztowności w sumie około 8000 zł. Włamywacze rozpruli kasę ogniową, w której znajdowały się różne drogocenne kamienie, złoto i wyroby ze złota. Marcin Rutkowski sprowadził się z Kalisza, mieszkał w Poznaniu wystawnie, ubiera się bardzo elegancko (jak również jego żona) a przy aresztowaniu zachowywał się zuchwale. Naprzykład przy stwierdzeniu, że takich środków żona jego mogła kupić kosztowne futro, Rutkowski oświadczył, że sprzedał koszulę, a to wystarczyło na kupno futra, gdyż ubiera się tylko w najkosztowniejszą odzież i bieliznę. Wszystkich włamywaczy kasowych odstawiono do więzienia sądownego. (k)

Kradzieże i włamania. Przy ul. Milej włamano się do ogrodu p. Wincentego Nowaka i skradziono okno inspektowe, wartości kilkuset złotych. — Z garażu przy ul. Dąbrowskiego 57 skradziono część magnesu od samochodu p. Romanowi Andersowi. — Przy ul. Mazowieckiej 34 włamano się do mieszkania p. Grzegorza Snowadzkiego i skradziono bieliznę wartości około 1700 zł. (z)

KRONIKA SĄDOWA

Niemiecy prowokatorzy. Za zdjęcie polskiej chorągwi a powieszenie chorągwi o barwach niemieckich odpowiedzieli przed sądem w Sępólnie bracia Herbert i Otto Klatt oraz Piehl Willi i Piehl Paweł z Radońska. Mimo krętałów oskarżonych sąd po przesłuchaniu świadków skazał Klatta Herberta na karę 5 miesięcy więzienia. Przed tym samym sądem odpowiadali za rozpowszechnianie nieprawdziwych wiadomości o Pomorzu i rządzie polskim kolonista Schulz z Włociborza, krawiec Bleck i August Balkan, ostatni z Sępólna. Schulz został zasądzony na tydzień aresztu i 100 zł grzywny, Bleck na 4 tygodnie a Balkan na 3 tygodnie aresztu. Rozprawa w obu wypadkach toczyła się przy zamkniętych drzwiach. (ski)

Z OSTATNIEJ CHWILI

Chłopiec wbiegł pod auto. Samochód osobowy, kierowany przez szofera Szpurkę z Leszna, najechał 5-letniego Alojzego Bryczaka, łamiąc mu nogę. Zawinił chłopiec, który, usiłując przebiec przez ulicę, wpadł pod samochód. (k)

Samobójstwo. W Bydgoszczy pozabawił się życia 25-letni Gedalje Herb. Był on już żonaty. Powodem samobójstwa były prawdopodobnie nieporozumienia na tle rodzinnym. (k)

Karabin w ręku dziecka. W Grylewie w powiecie wągrowieckim wydarzył się tragiczny wypadek, spowodowany lekkomyślnością starszych. Trzynastoletni Edward Pańczak wziął karabin swego stryja, który jest instruktorem „Strzelca”, naładował broń i wyszedł przed dom. Na podwórzu strzelił do znajdującego się w podwórzu Władysława Robakowskiego i zranił go w głowę. Poranionego opatrzył lekarz z Wągrowca. (k)

Pożar młyn. W Kowanówku w powiecie obornickim spłonął młyn pp. Barciszewskiego i Deimerta (spółka akcyjna). Przyczyną pożaru nie zdołano narazie ustalić. Jest podejrzenie podpalenia. Należy zaznaczyć, że młyn ten wystawiony był na subhastę, a termin sprzedaży wyznaczony był na 12 grudnia rb. (k)

Śmierć podczas pracy. Przy przetwarzaniu wagonów załadowanych wtyłkami buraczanami na terenie cukrowni w Opalenicy zamieszkały tam robotnik Jan Schulc wpadł między zderzaki. Doznał on tak ciężkiego zgniecenia klatki piersiowej, że natychmiast nastąpiła śmierć. (k)

Samochód rozbił się o drzewo. Na szosie między Charbowem a Kiszkowem (pow. gnieźnieński) wpadł na drzewo, rozbijając się, autobus P Z 46 451, kierowany przez właściciela Franciszka Prussia. Pasażer autobusu Franciszek Muszyński z Klecka doznał złamania nogi. Powodem wypadku miało być pęknięcie śruby u steru. Prussia nie posiada prawa prowadzenia pojazdów mechanicznych. (k)

Między Świątą a Kępem znaleziono na torze kolejowym zwłoki nieznanego mężczyzny, zmiażdżone przez pociąg. Trup leżał w odległości około 900 metrów od dworca kolejowego w Kępnie. Czaszka była rozbita, udo zmiażdżone i urwana była prawa noga. Brak jakichkolwiek dokumentów uniemożliwił rozpoznanie denata. Tragicznie zmarły jest wzrostu około 1,73 m, ciemnoblondyn bez zarostu, prawą rękę ma tatuuwaną. Według wszelkiego prawdopodobieństwa zmarły padł ofiarą nieszczęśliwego wypadku. Są poszlaki wskazujące na to, że jechał bez biletu pociągami towarowym i usiłował zeskoczyć przed stacją w Kępnie, przyczem uległ śmiertelnemu wypadkowi. W sprawie ustalenia tożsamości policja prowadzi dochodzenia. (k)

Dwa włamania dla 3 złotych. W Rogoźnie 24 bm. dokonano dwu włamań do kancelarii gimnazjum, skąd złodzieje nie zabrali, oraz do szkoły wydziałowej, gdzie skradli 3 zł. Przy tych włamaniach jednak włamywacze wyrządzili znaczne szkody. (k)

Katastrofa autobusowa wydarzyła się dziś przed południem na szosie, wiodącej z Ryczywołu do Poznania, niedaleko Czerwonaka. Kursującemu na tej linii autobusowi pękła oś i spadły oba tylne koła. Ofiar w ludziach na szczęście nie było. (ske)

Tragiczny wypadek. Służący Stan. Dytmański w Łakorku pod Jabłonowem, zaprzagając konie, został przez jednego z nich uderzony kopytem w pierś. D.

zmarł krótko po wypadku, nie odzyskawszy przytomności. (x)

Samobójstwo. Dentysta Bleck w Sępólnie targnął się na swoje życie przez użycie sublimatu. Denata odwieziono w stanie beznadziejnym do szpitala w Chojnicach. Przyczyna rozpaczliwego kroku jest narazie niewiadoma. (x)

Wielki pożar. W gminie Wielki Rudzk pod Aleksandrowem spalili się chlew kolonisty Adolfa Schmeichla. — Wskutek wiatru ogień przerzucił się na stodołę Frydryka Wiesera, która spłonęła doszczętnie. W płomieniach zginęło kilka sztuk bydła. Straty wynoszą około 25 tys. zł. — W Kalinie ogień zniszczył budynki gospodarze kolonisty Gustawa Eberta, wyrządzając szkodę na 8500 zł. Przyczyny pożarów dotąd nie ustalono. (m)

JARMARKI

Dobrzyca. Jarmark na konie odbędzie się dn. 3 grudnia 1930. Spęd bydła zakazany.

Ostrzeszów Wlkp. Jarmark ogólny odbędzie się dnia 4 grudnia 1930 r

Jutrosin, powiat rawicki. Jarmark na konie, oraz towary kramne odbędzie się dnia 4 grudnia 1930 r.

Z WIELKOPOLSKI

Środa. (Złoty jubileusz.) Tow. Śpiewu Kościelnego pod opieką św. Cecylii w Środzie obchodzi dnia 30 bm swój złoty jubileusz. Uroczysta msza św. odbędzie się o godzinie 11, a po nabożeństwie pochód oraz zebranie jubileuszowe w sali Banku Ludowego. Wieczorem o godzinie 8 odbędzie się koncert w auli szkoły powszechnej.

Mogilno. (Walne zebranie rolników.) Wlkp. Tow. Kółek Rolniczych. Oddział na powiat Mogilno urządził w dniu 30 bm. o godz. 13 15 w sali p. Mikulskiego w Trzemesznie walne zebranie dla wszystkich członków kółek rolniczych całego powiatu. Ze wszystkich stron powiatu w kierunku Trzemeszna mają członkowie dobre połączenie kolejowe.

Paramount robi polskie filmy

Niewielki procent ludzi uczęszczających do kin zna język angielski, tak dobrze, aby zrozumieć, co mówią występujący w dźwiękowcach artyści. Film, który był dotąd idealnym wcieleniem sztuki międzynarodowej, stanął teraz przed zaporą, jaką jest dla rozumienia się ludzi obcy język. Wielka wytwórnia Paramount pierwsza rozpoczęła starania, aby każdy kraj otrzymał dźwiękowiec mówione we właściwym mu języku. Centralą wielojęzycznych dźwiękowców stało się ogromne studio Paramount w Paryżu. Między innymi produkuje się tam polskie wersje filmów mówionych. Szereg sekretów zakulisowych tego studia oraz najświeższe nowiny z jego pracy przynosi zdobyty przez „Ilustrację Polską” wywiad z Robertem Böhlke, znakomitym artystą, pracującym obecnie w Paramountie. Znajdujemy go w zeszycie dziewiątym tego pisma, zeszycie o powiększonej od 32 stron objętości. Przynosi on dalej kilka artykułów historycznych z okazji 100-lecia powstania listopadowego oraz kilka ciekawych artykułów aktualnych. Wszystkie artykuły są, jak zwykle ilustrowane masą wyborowych zdjęć i rysunków. Zeszyt kosztuje w kolportażu tylko 45 groszy.

Setna rocznica Powstania Listopadowego

Apel do Obywatelstwa!

Miejskowy Komitet Obywatelski Obchodu 100 rocznicy Powstania Listopadowego podaje do ogólnej wiadomości, że z okazji uroczystego obchodu tej rocznicy wydano artystycznie wykonane kolorowe plakaty większego formatu, które w dniach uroczystości, t. j. 29 i 30 bm mogą być wywieszone w oknach wystawowych itd. jako nalepki. Plakaty te w każdej ilości w Magistracie u p. dyrektora biur, Walkowiaka, Nowy Ratusz I piętro, pokój 31, w godzinach służbowych od 9—14. Tamże nabyć można, również artystycznie wykonane, medale pamiątkowe w cenie 10 zł za sztukę oraz żetony w cenie 50 gr. za sztukę.

Dochód z uzyskanych ze sprzedaży plakatów oraz medali i żetonów przeznaczony jest na pokrycie kosztów budowy pomnika gen. Sowińskiego na Woli oraz pomnika mauzoleum w Olszynie Grochowskiej i pomnika mauzoleum w Ostrołęce. Ze względu na do niesiony cel, na jaki pieniądze są przeznaczane, Komitet Obchodowy gorąco apeluje do P. T. Kupiectwa poznańskiego, ażeby nabywało w jak największych ilościach wymienione plakaty, które będą ze względu na ich piękny wygląd

odpowiednią ozdobą okien wystawowych w dniach uroczystości, jak również medale i żetony.

Miejskowy Komitet Obywatelski Obchodu Setnej Rocznic Powstania Listopadowego

(—) prezes Bohdan Jarochowski
(—) prezes Aleksander Ratajczak
(—) Dr. Durek.

TEATRY

„Dziś premiera w teatrze „Rewja”. Sympatyczny nasz teatrzyk występuje dziś z premierą trzeciego programu p. t. „Grunt się nie przejmować”. W arcykawkiej tej rewji, składającej się z 18 przepysanych numerów, przewinę się przez scenę wszyscy ulubieńcy naszej publiczności, bawiąc widownię śpiewem, tańcem, satyrą i humorem wybornych skeczów oraz ciekawą inscenizacją ostatnich przebojów Warszawy. Rej wodzic będzie i rozśmieszać wszystkich do łez przebawny jak zawsze Gierasieński. obok niego rozblyszą w świetle ramp pp. Zelska, Celińska, Talarico i i. Okrasa programu będzie młodociany zespół baletowy „Lucjana-Girls”.

Jedyny występ MIKOŁAJA ORŁOWA

Światowej sławy pianisty r. syjskiego, który odbędzie się w **środe, dnia 3 grudnia, wieczorem o godz. 8 w auli uniwersyteckiej**, wywołał zrozumiałe zainteresowanie sfer muzycznych naszego miasta, czego dowodem ożywiona sprzedaż biletów. MIKOŁAJ ORŁOW należy dziś do największych pianistów świata; jego tournée koncertowe w Europie jak i Ameryce (od Kanady do Argentyny) stanowi niebywały triumf, rzadko spotykany w świecie muzycznym. MIKOŁAJ ORŁOW jest prawdziwym tytanem fortepianu; oszałamiająca technika, największe poczucie rytmu, żywy młodzieńczy temperament i głębokie odczucie muzyczne — oto czynniki, które stawiają go w rzędzie największych pianistów świata. Krytyk wielkiego dziennika amerykańskiego New York Telegraph pisze: „Mikołaj Orłow okazał się pianistą z Bożej łaski — jest on artystą wymarzoną. Jego ujmująca osobistość i niezwykła prostota, czynią go jedną z najsympatyczniejszych postaci świata muzycznego”. Przedprzedaż biletów na ten mistrzowski koncert w składzie cygar A. Szrejbrowskiego, ul. Gwarna 20, telefon 58 38. Bilety studenckie w cenie 1,50 zł tylko w dzień koncertu od godz. 19 przy kasie auli za okazaniem legitymacji. zw 26 590

Teatr Wielki

DZIŚ — „Orłow”. Sobota, 29. 11. Uroczyste przedstawienie ku czci 100-nej rocznicy listopadowej. Niedziela, 30. 11. popoł. „Halka”. (Ceny znizone).
Niedziela 30. 11. wieczorem „Tosca”. — Gościnnie występ Jana Klepury. Poniedziałek, 1. 12. „Zamarle oczy”. Początek o godzinie 8 wieczorem. Przedprzedaż biletów w biurze ogłoszeń „Par” ul 27 Grudnia 18 od godz 10 do 17 W niedzielę i święta w Teatrze Wielkim od godz. 11.30 do 13.45.

Teatr Polski

DZIŚ — „Wiecznie młody” — występ J. Sosnowskiego. Sobota, 29. 11. Uroczyste przedstawienie ku uczczeniu 100-iej rocznicy Powstania Listopadowego: 1) prolog 2) „Warszawianka” (występ J. Sosnowskiego), 3) „Dziady”. Niedziela, 30. 11. o godz. 12 „Staś lotniczek”. (Ceny znizone). Niedziela, 30. 11. o godz. 15 „Proszczę wśród biedaków”. (Ceny znizone). Niedziela, 30. 11. „Wiecznie młody”. (Występ J. Sosnowskiego). Poniedziałek, 1. 12. „Król Jan Sobieski”. Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego ul 27 Grudnia. Początek o godzinie 8 wieczorem.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Zarząd przymusowy”. Sobota, 29. 11. Uroczyste przedstawienie ku uczczeniu 100-nej rocznicy powstania listopadowego: „Noc listopadowa” (inscenizacja fragmentów). Niedziela, 30. 11. o godz. 3 po poł. „Sierotki królewskie” — nowa bajka dla dzieci. Niedziela, 30. 11. wiecz. „Noc Listopadowa”. Poniedziałek, 1. 12. „Noc Listopadowa”. Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety wcześniej do nabycia w składzie cygar p. Zygarińskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Teatr Popularny

DZIŚ — „Wierna kochanka”. Sobota, 29. 11. o godz. 5 po poł. „Noc św. Mikołaja”. Sobota, 29. 11. wiecz. „Wierna kochanka”. Niedziela, 30. 11. wieczorem „Wierna kochanka”. Poniedziałek, 1. 12. „Wierna kochanka”. Wtorek, 2. 12. „Wierna kochanka”. Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety wcześniej nabywać można w księgarni p. Dipplia, plac Wolności nr 11, el. 17-94, a w kasie teatru na godzinę przed każdym przedstawieniem. W niedzielę i święta przez cały dzień od godz. 11.

Teatr Rewja

DZIŚ — o godz. 7 i 9 wiecz. „Grunt się nie przejmować”.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

Z KULTURY POMORZA

ODNOWIONE ŚWIĄTYNIE

Toruń, 27 listopada.

Praca nad ochroną zabytków, prowadzona energicznie przez p. Gwidona Chmarzyńskiego z ramienia wojewódzkiego Wydziału Kultury, wydaje poważne rezultaty. Warto zanotować co na tem polu się stało ostatnimi czasy z kościołami pomorskimi.

I tak kościół w Żmijewie, pochodzący z pierwszej połowy XIV wieku, otrzymał nowy strop drewniany a ściany ozdobione zostały nowymi stacjami Drogi Krzyżowej. Zremonowano wnętrza i wykonano polichromję w kolegiacie chełmińskiej (jeden z najpiękniejszych zabytków got. architektury kościelnej na Pomorzu z barokowym urządzeniem wnętrza) dano nowe organy i według projektu artysty-malarza p. Smoguleckiego zrekonstruowano chór w stylu barokowym. Wykonano według projektu tegoż artysty polichromję kościoła poklasztorowego w Kartuzach (got. z XIV—XV w.) odróżniono ołtarze barokowe, odrestaurowano obrazy i wykonano nową barokową balustradę. Kościół w Kazanicy otrzymał nowe prezbiterium i zakrystję. Kościół parafialny w Jeżewie został odnowiony, ściany i kasetony w prezbiterium — polichromowe, a zabytkowe ołtarze wyremontowane.

Dalej odnowiony został zewnątrz pokatedralny kościół w Chełmży, perła gotyku pomorskiego z końca XIII i początku XIV wieku. Z posadzki usunięto i wmurowano w ściany świątyni cenniejsze płyty nagrobne biskupów i kanoników chełmińskich, odnowiono grobowce w podziemiach i obraz św. Trójcy w ołtarzu głównym. W kościele protestanckim w Górsku pokryto dach, zabezpieczając w ten sposób cenne malowidło z roku 1696 na stropie. Ołtarz barokowy w kościele parafialnym w Starogardzie został polichromowany. Odnowiono zewnętrznie kościół słyński w Piasecznie tej nowoczesnej Częstochowie. Odrestaurowano gruntownie zewnętrzne mury, wzniesiono okienne, zegar słoneczny i ozdobny napis z wieku XVIII w kościele w Barłożnie pow. starogardzkiego.

Wreszcie opracowane są już plany restauracji kościoła św. Ducha w Grudziądzu, w całej pełni są prace nad przywróceniem dawnego wyglądu kościołowi NMPanny w Toruniu. Warto też wspomnieć o odnawianiu przydrożnych kapliczek, dzięki czemu niejedna „Boża Męka” ocalała przed zniszczeniem.

Podczas przeprowadzania tych prac odnalazł p. Chmarzyński kilka bardzo ciekawych zabytków sztuki, które dotychczas nie zwróciły na siebie dostatecznej uwagi, albo wogóle nie były znane historykom sztuki pomorskiej, jak np. granitowa chrzcielnica z XIII stulecia w kościele protestanckim w Górsku, pierwszorzędną rzeźbę gotycką, która będzie gruntownie zbadana a rezultaty naukowe zostaną ogłoszone. W Piasecznie wykryto kilka nieznanymi rzeźb gotyckich, m. in. figurę Pana Jezusa z grupy koronacyjnej N. M. P. na emporze oraz późnogotycki relikwiarz w kształcie posążku św. Barbary, wykonany ze złota, srebra i emalii. Jest to jedyny w Polsce relikwiarz posążkowy, pochodzi on z roku 1514. W tymże kościele znajduje się cudowna figura Matki Boskiej, będąca — jak stwierdził p. Chmarzyński — rzeźbą wrocławską z roku około 1430. W Barłożnie odnaleziono sześć cennych rzeźb figuralnych, gotyckich z wieku XIV i początku XV.

Adam Münnich.

„Od naszego morza” regionalne czasopismo dla młodzieży z powodu bieżącego „miesiąca propagandy Pomorza” postanowiło również dać „odpowiedź Treviranowski” i poświęca swój ostatni zeszyt listopadowy historii. Ks. Łukaszewicz podaje „nauki króla Chrobrego”, którego dążeniem było opanowanie morza dla Polski „Pomorzanin” występuje ostro przeciw określeniu „korytarz polski” wykazując, iż Prusy zawsze miały związek z Polską i jedynie dzięki intrygom domu brandenburskiego Hohenzollernów ziemię tą zabrano na rzecz Niemiec. Ciekawy jest artykuł wykazujący znaczenie linii kolejowej Bydgoszcz—Gdynia i obrazek historyczny o złożeniu broni przez wojsko polskie pod Brodnica w 1831 r. Zeszyt zamkają legendy pomorskie. (J. St.)

MELODJA CHOPINA

(Na lwowskim warsztacie)

Warsztaty lwowskiego cechu muzykologicznego mają już swój rozgłos w naszym świecie naukowym. Zawdzięczają go swej świetnej organizacji i niezwykle wydajności pracy. Bodaj który z naszych ośrodków muzykologicznych może się pochwalić taką liczbą pracowników naukowych, i tak poważnymi rezultatami jak Lwów. — Jak przystało też na miasto, wierne tradycjom kresowym, wielką rolę odgrywa tu kobieta — dzielna, sumienna, kulturalna i wzorowo wykształcona pracowniczka. Znakomity wychowawca i fanatyk pracy prof. Chybiński wykształcił ich cały zastęp, a niektóre z nich, jak: Szczepańska, Lisówna, Łobaczewska i właśnie autorka najnowszej pracy o melodyce Chopina Wójcik - Keuprulianowa zapisały się już trwale w muzykologii polskiej.

Bez przesady można dziś twierdzić, że katedra lwowska stworzyła podwaliny naukowej pracy muzycznej polskiej. Wyniki tej pracy są znane szczególnie dzięki obfitym publikacjom z zakresu badań naszej przeszłości muzycznej. Prace archiwalne nie przeszkodziły jednak lwowianom i lwowiankom w śledzeniu żywego nurtu współczesnego życia muzycznego. Świadczą o tem monografie: o Debussym (Łobaczewska), Skryabinie (Lissa), prace nad problemem atonalności i politonalności (Lissa), szereg referatów na temat różnych aktualności muzycznych, no i świeżo wydane dzieło dr. Bronisławy Wójcik - Keuprulian p. t. „Melodyka Chopina”, które właśnie jest powodem niniejszego artykułu.

W łańcuchu prac naukowych grupy lwowskiej książka ta jest jedną z ważniejszych pozycji, już choćby ze względu na swój temat, do którego autorka podeszła z całym aparatem ścisłej metody naukowej i gruntownego przygotowania. Jest to wogóle pierwsza tego rodzaju praca, a wartość jej, ze względu na polskie pochodzenie urasta dla nas w dwójnasób. Dotychczasowe próby pisarzy polskich i obcych miały charakter literackiego i fragmentarycznego traktowania tematu. Literatura obca zajmowała się wprawdzie Chopinem dosyć dużo, nie tyle jednak, ile nato zasługuje imię jego; przytem głównym przedmiotem jej zainteresowań była przeważnie strona formalna, faktura fortepianowa oraz harmonika dzieł Chopina. Jasnym tedy było, że zagadaniem melodji należało się zająć Polakom.

Poważnym zapoczątkowaniem badań w tym kierunku jest już praca p. Windakiewiczowej p. t. „Wzory ludowej muzyki polskiej w Mazurkach Chopina”. Gruntowniej i szerszej jednak podeszła do tematu dr. Wójcik - Keuprulianowa, która zresztą też nie uważa swej pracy za ostatnie, lecz „pierwsze słowo twórcze, mające pobudzić młodszych kolegów do dalszych badań w tym zakresie”.

Za najbardziej charakterystyczny i w melodyce Chopina bardzo ważną rolę odgrywający czynnik uważa autorka ornament; to też badaniem nad nim poświęcone jest dwie trzecie książki.

W rozdziale tym drogą szczegółowej analizy autorka rozpatruje dwa rodzaje zdobnictwa chopinowskiego; konwencjonalno - tradycyjne i indywidualne. To ostatnie w kształtowaniu melodyki Chopina jest czynnikiem konstruktywnym, związanym organicznie z tokiem melodji, usunięcie którego grozi melodji zupełnym zatarciem i zniekształceniem. Ornament indywidualny oprócz tego jest dla Chopina tworzywem, a nie tylko mechanicznym naddatkiem. Ważną jest również właściwość kinetyczna ornamentu, który przy budowie frazy ożywia linię i rytm powtarzanych motywów. Indywidualnych odmian ornamentu ustaliła autorka dwanaście.

Rozdział, traktujący o tym ważnym szczególe techniki kompozytorskiej Chopina odda pianistom i pedagogom wielką przysługę, przyczynia się bowiem do ujednostajnienia sprzecznych często poglądów na niejedną z tych kwestii z pedagogii i interpretacji estradowej.

W pozostałych rozdziałach zajmuje się autorka zagadnieniami linii melodyki, jej typami oraz polimelodyką. Tom kończy się rozważaniami retrospektywno - porównawczymi oraz po-

rusza zagadnienie pierwiastku ludowego w melodyce Chopina.

W rozpatrywaniu linii melodycznej za punkt wyjścia bierze autorka motyw. Ustala ich cztery gatunki. Z połączeń motywów tworzą się jednostki, przyczem Chopin posługuje się różnorodnym powtarzaniem, albo wreszcie snuciem frazy z jednego motywu, rozwijającego się organicznie. Ostatni rodzaj uważa autorka za najbardziej typowy Chopina.

W typach melodyki ustala autorka dwa wzory: ornamentalny i harmoniczny, przyczem ostatni może być akordowy lub figuratywny. Melodykę harmoniczną u Chopina wiąże autorka z naturą fortepianu. Melodje ornamentalne natomiast określa jako takie, które „dają się wykonać wokalnie lub na innym instrumencie — które jednym słowem są melodjami idealizowanymi” (str. 246).

Z melodyką harmoniczną łączy się u Chopina zagadnienie polimelodyki, niesłusznie przez niektórych z punktu widzenia polifonii rozpatrywane. Ponieważ w zjawisku tem u Chopina trudno jest dopatrzeć się równouprawnienia głosów, autorka traktuje je jako „złudzenia polifoniczne”. Wprowadza je z melodyki figuratywnej, w której częste zatrzymania, opisywania tonu i melizmaty na tle głównej linii wytwarzają nowe związki melodyjne, co jednak z właściwą robotą kontrapunktyczną niema nic wspólnego a przelotnie imitacyjne ustępy nie mogą służyć za podstawę do wyciągania podobnych wniosków.

W swym rzucie retrospektywno-porównawczym autorka podkreśla

znana predylekcję Chopina do Mozarta i Bacha, jako mistrzów, których twórczość była dla niego raczej impulsem niż wpływem. Można tu mówić raczej o wpływie à rebours, ponieważ zagłębianie się Chopina w ich dzieła miało ten skutek, że sam pisał zupełnie inaczej. Słuszną odprawę daje autorka oklepianym frazesom o wpływach Fielda, Kalkbrennera, Moschelesa, Hummela, Thalberga, Herza i prądów włoskich na twórczość Chopina. Dopatrywanie się np. wpływów włoskich w Barkaroli powstało — zdaniem autorki — pod sugestją tytułu utworu.

Pokrewieństwo elementów melodyki Chopina z ludową stara się autorka ująć konkretnie, tłumacząc je charakterystycznymi interwałami. Zagadnienie to jest jednak zaledwie napoczęte i czeka na swego eksploratora, dopiero bowiem „wszechstronne zbadanie polskiej muzyki ludowej i określenie jej znaczenia dla twórczości Chopina, która była pierwszym, twórczym ogniwem tak dziś już potężnego nacjonalizmu muzycznego”... wyjaśni nam tę kwestję... Będzie ono pozatem wielkim czynem muzykologii polskiej, którego nikt inny za nas spełnić nie zdoła i spełnić — nie powinien.

Tym wyraźnym akcentem, pełnym świadomości obowiązku i siły naszej młodej wiedzy muzykologicznej kończy autorka swe dzieło, pełne poważnych wartości naukowych a także dużych zalet stylistycznych.

Stanisław Wiechowicz,

Poznań.

ŻYCIE KULTURALNE

SZKOŁA PIĘKNEJ KSIĄŻKI

W poznańskim klubie introligator-skim ciekawy odczyt z zakresu zdobnictwa wygłosił p. Władysław Grabowski, instruktor artystycznego introligatorstwa w naszej Szkole Zdobniczej.

W Paryżu istnieje mianowicie t. z. Szkoła Estienne, poświęcona książkowej sztuce i przemysłowi, a nosząca nazwę od znakomitego drukarza z XVI wieku, Henri Estienne, który w r. 1500 założył w Paryżu słynną ongi oficynę drukarską. Młody prelegent po ukończeniu Uniwersytetu Jagiellońskiego na wydziale historii sztuki i po regularnym terminie introligatorskim w krakowskim Muzeum Przemysłowym kształcił się w Paryżu w introligatorstwie jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej i tam miał sposobność zapoznać się z organizacją Ecole Estienne. Istnieje ona już zgorą lat 40 i kształci młodych pracowników w zawodach, związanych z wykonaniem pięknej książki, więc w drukarstwie, litografii, rytownictwie, introligatorstwie i fotografii, a każdy ten oddział dzieli na 3—4 grup specjalnych. Nauka trwa cztery lata, przyjęcie odbywa się drogą konkursu. Absolwenci otrzymują świadectwo odbytej nauki oraz dyplom studjów zawodowych.

Odczyt wzbudził wielkie zainteresowanie wśród zebranych pracowników fachowych, którzy dowiedzieli się, jak poważnie usługę oddaje taki zakład kulturze pięknej książki.

PLASTYKA I ZDOBNICTWO

Wystawa dzieł Wyspiańskiego urządzona w Warszawie cieszy się wielkim powodzeniem, jak nas stamtąd informują. Mieści się ona w Polskim Klubie Artystycznym w hotelu Polonia, a jest tem także ciekawą, że objęte nią 60 dzieł Wyspiańskiego (pastele, szkice, i rysunki) pochodzą wyłącznie ze zbiorów warszawskich. Wystawę zwiedzają także liczne wycieczki szkolne. Otwarto ją uroczystie w obecności ministra oświecenia, oraz dyrektora Departamentu Sztuki. (pw)

NAUKA

Samuel Zborowski, jako motyw literacki. Ciekawym tym tematem zajął się w „Pamiętniku literackim” p. Stanisław Zaborowski. Na wstępie daje przegląd źródeł historycznych, potem wskazuje, że motyw ten ukazał się u Mickiewicza, rozwinął u Słowackiego w romansie u Hoffmannowej, Wiślickiego, Rzewuskiego, — Dzierżkowskiego. Z początkiem drugiej połowy XIX w. piszą o Zborowskim dramaty Letowski, Jakubowski, Groza, Chamec, Szujski. Zajął się Zborowskim Kraszewski w dwóch romansach, w epoce modernizmu Lettner, Zapolska, Andruszewski, Rydel, Wyspiański, Zeromski, wreszcie Goetel. (T. Gr.)

LITERATURA

W rocznicę zgonu Przybyszewskiego trzecią z rzędu, która przypadła temi dniami, pocztowe Towarzystwo artystyczno-literackie złożyło wieniec laurowy przed tablicą pamiątkową, ufundowaną w gmachu dydaktyki poczt i telegrafów, której pracownikiem był jak wiadomo Przybyszewski, w pierwszych latach po odbudowaniu Polski.

„Splacony dług”. W sam raz na rocznicę listopadową wydała Wielkopolska Księgarnia Nakładowa Karola Rzepeckiego wzruszającą opowieść Walerji Szalay-Groele, pt. „Splacony dług”. Osnuła ją autorka na nastrojach listopadowej Warszawy, dodając krótki wstęp historyczny, w którym streściła popularnie historię „ini poprzedzających rewolucję. Pisana wyborną polszczyzną, barwnie i zajmująco, doczekała się ta przyteczna książeczka już niejednego wydania, a to najnowsze również rozześć się musi między młodzieżą, jako ciekawa lektura a natchniona duchem miłości ojczyzny. (hw)

MUZYKA

Młoda muzyka polska w Paryżu. Donoszą nam z Paryża: W sali Chopina w Domu Pleyelowskim urządziło Stowarzyszenie młodych muzyków polskich pierwszy tego sezonu wieczór. Kwartet H. Opieńskiego, napisany w r. 1902 i kwartet Fitelberga, napisany w r. 1926, odegrali artyści Quatuor Krettl. P. Llewellyn-Jarecka, żona znanego kompozytora, odśpiewała pieśni Morawskiego, Szymanowskiego, oraz T. Jareckiego, zaś skrzypczką p. E. Umińska wykonała utwory Zarzyckiego, Andrzejewskiego, Szymanowskiego i Statkowskiego. Następny koncert odbędzie się w lutym i będzie poświęcony dawnej muzyce polskiej. (pm)

Koncert „Echa”. Najbliższy koncert „Echa” odbędzie się dnia 6 grudnia w Auli Uniwersytetu. Będzie to zarazem koncert kompozytorski p. Feliksa Nowowiejskiego, obecnego dyrygenta naszej drużyny śpiewaczej. Udział przyjmie p. Zofia Żmigrod-Fedyczkowska, primadonna naszej opery.

Na pomnik Słowińskiego. Z Warszawy donoszą nam: Zawiązał się komitet, który postawi pomnik na grobie Józefa Słowińskiego. W celu zebrania funduszy urządziła się na początku ubiegłego Akademiję w sali Filharmonji. Odbędzie się ona 30 listopada. Odczyt o Słowińskim wygłosi prof. Józef Rytel, grać będą na fortepianie prof. Józef Turczyński, oraz p. Wanda Piasecka z Poznania i p. Glazerowa, jedna z uczennic Słowińskiego. Udział bierze też orkiestra Filharmonji pod batutą Fitelberga.

Kapelmistrz duński w Warszawie. Piszą nam z Warszawy: W operze naszej oraz w Filharmonji dyrygował gościnnie p. Georg Hoeborg; kapelmistrz główny duńskiej opery królewskiej. P. Hoeborg pozostaje w stałym kontakcie muzycznym z Polską, on to wprowadził na repertuar w Kopenhadze „Pana Twardowskiego”. Muzykę polską doskonale odczuwa, jak to się okazało na koncercie w Filharmonji, gdzie dyrygował moniuszkowską „Bajką”, wydobytą na podziw poetyczność i styl utworu. (wm)

Być albo nie być

Z kół obywatelskich, dobrze poinformowanych, otrzymujemy następującą słuszną uwagę:

W kwietniu br. zaczęto w Poznaniu wentylować sprawę szkół wydziałowych. Zebrania Komitetów Rodzicielskich, wiece, rezolucje, uchwały niepokoiły zainteresowanych i władze. Delegacja z Iona rodziców jeździła nawet do ministerjum do Warszawy. Nauczycielstwo na gwałt pracowało nad projektami ramowych programów. Rezultatem tych zabiegów było przyrzeczenie, że ministerjum oświecenia przystąpi w bieżącym roku do określenia stanowiska tych szkół w systemie szkolnym i że zaleca się, ażeby ewentualny materiał w postaci projektów i memoriałów dostarczono Kuratorjum.

Przypuszczam, że czynniki zainteresowane pamiętają o swym obowiązku i materiały potrzebne już w rękach złożyły. Mnie chodzi teraz o to, ażeby przypomnieć Poznaniowi ten typ szkoły i zwrócić uwagę na to, że gdy nie staniemy w jej obronie, to szkoła ta mimo, zdawałoby się życzliwego stanowiska władz, zniknie.

Statystycznie bowiem stwierdzono, że frekwencja młodzieży w szkołach wydziałowych maleje.

W 8 latach mamy spadek w frekwencji wynoszący 14 proc. Jeśli naprawdę ludność miasta Poznania tak się do szkoły tej przywiązała, jeśli ona naprawdę jest potrzebna, to czemuże tłumaczyć spadek w frekwencji? Przyczyn jest tutaj kilka. Przedewszystkiem od lat ciągnące się pertraktacje, zjazdy, uchwały, rezolucje, które dotąd nic konkretnego nie przyniosły, sięją tylko niepokój. Rodzice zaczynają się obawiać powierzać dziecię szkole, po której ukończeniu niewiadomo, czy otwarte będą młodzieży uczelnie, wymagające świadectwa z ukończenia 6 klas gimnazjalnych. Odebranie dawniejszych uprawnień, a brak nowych, to pierwsza i największa przyczyna spadku frekwencji.

Drugą niemniej ważną przyczyną jest zmiana w składzie ludności miasta Poznania. Od roku 1920 do 1928, w którym to czasie dokonał się ów spadek 14 proc. dokonała się w mieście także imigracja ludności. Według danych urzędu statystycznego spowodowało się w tym czasie do Poznania z dzielnic w których szkoła tego typu jest nieznana, 41 709 osób, co stanowi 17 1/2% całej ludności miasta.

Dowodem, że ci nowi obywatele miasta dzieci swoich do szkół wydziałowych nie posyłają, jest statystyka przeprowadzona w trzech szkołach tego typu. 6 proc. młodzieży urodzonej poza granicami dawniejszej Rzeszy Niemieckiej, to przecież bardzo mały odsetek.

Szkole wydziałową zasilą zatem ludność autochtoniczna, względnie re-emigranci z Nadrenji i Westfalji, przeto ludzie, którzy szkołę tę znają jeszcze z czasów pruskich.

Jak bardzo ważna dla naszego obywatelstwa jest sprawa szkół wydziałowych dowodzi i to, że rok rocznie opuszcza gimnazja państwowe i prywatne przeciętnie 20 proc. młodzieży już z 6 klasy. Są to jednostki, które ani sił, ani zdolności, a przedewszystkiem może i środków nie mają, ażeby ukończyć gimnazjum i poświęcić się studjom. Opuszczają gimnazjum z klasy szóstej, ażeby przejść bezpośrednio do zawodu praktycznego lub do szkoły zawodowej.

Te 20 proc. młodzieży należało rozumnie skierować do szkół wydziałowych, rodzice wyszliby na tem taniej, młodzież nie obkwalaby się przedmiotami zbytecznymi, a gimnazjum stałoby się uczelnią przygotowującą młodzież lepiej niż dotychczas do studjów uniwersyteckich.

Trzecią przyczyną słabszej obecnie frekwencji w szkołach wydziałowych związana jest z pierwszą. Szkoły tego typu, nie mając uprawnień państwowych pod względem formalnym, nie doznają też ulg materialnych ze strony państwa. Urzędnik państwowy pcha swego syna czy córkę do gimnazjum, bo cześnie mu się zwraca, a szkołę wydziałową musi opłacać z własnej kieszeni!

Likwidowanie chociażby jednej z tych szkół jest moim zdaniem najmniej przedwczesne. Nauczycielstwo i władze szkolne winny przeprowadzić jaknajprędzej reformę obowiązujących programów ażeby nauczanie odbywało się w normie obowiązujących całą Polskę przepisów. Odchylenia programowe w wyższych klasach ze względu na przyszłe zawody absolwentów winny być przewidziane. Uczyć winno nauczycielstwo odpowiednio przygotowane, dające nietylko wiedzę ale czu-

wające przedewszystkiem nad wychowaniem narodowym i państwowym młodzieży. A gdy państwo na skutek tych zmian da uprawnienia dla absolwentów, równające się uprawnieniom 6 klas gimnazjum, i pozwoli szkołom tym trwać po reorganizacji na próbę choćby tylko ze dwa lata, to nie będzie kłopotu o likwidację, ale — o budowę nowych szkół!

Wogóle szkoła wydziałowa zdaje się być jakimś „enfant terrible” szkolnictwa poznańskiego bo proszę baczenie przegłądać prasę naszego miasta. O żadnej szkole tyle się nie słyzy, co o szkole wydziałowej. Ktoś złośliwy, a złośliwych nie brak nigdy, mógłby twierdzić, że szkoły chcą się reklamować, albo że to uderzenia w dusty dzwonek. Tak jednak nie jest, bo zastanowiwszy się nad tem, że niema prawie miesiąca, ażeby nie pojawiły się ogłoszenia o zebraniach naukowych, wycieczkach i zebraniach plenarnych absolwentów i absolwentek szkół wydziałowych, każdy bezstronny przyznać musi, że szkoły te pracują nietylko nad nauczaniem i wychowaniem powierzonej im dziatwy, ale swoje zadanie pojmują szerzej, po obywatelsku, otaczając opieką i młodzieżą która szkołę już opuściła. Stały się zatem szkołą nowoczesną, która nie zasklebia się w doktrynach i metodach nauczania, ale wychowuje obywateli państwa. Nie dalej jak w numerze 545 „Kurjera Poznańskiego” z d. 25 listopada b. r. były aż 3 wzmianki o działalności absolwentów i absolwentek szkół wydziałowych.

Jako obywatelowi miasta Poznania i absolw. szkoły wydziałowej zależało mi na tem, ażeby poruszyć raz wreszcie coram publico kwestję piekącą. Jeśli wywody moje niesłuszne, jeśli są przyczyny przemawiające za likwidacją tej szkoły, niechaj je poznamy niechaj społeczeństwo wreszcie się dowie, co się święci. Ob.

Z wąsem czy bez wąsa?

W mieście Ohio, w Stanach Zjednoczonych, wystąpiła o rozwód niejaką pani Webbs, podając jako powód odejścia od męża zgołenie przez tegoż wąsów. Pani Webbs oświadczyła przed sądem, że wyszła zamaż za człowieka z wąsem i nie ma zamiaru żyć z człowiekiem bez wąsów. Sąd przychylił się do wywodów pani Webbs, a ponieważ pan Webbs mimo to odmówił zapuszczenia na nowo tej ozdoby twarzy, udzielił jej rozwodu.

Znacznie trudniej poszło żonie notariusza w francuskim miasteczku Clermont, gdzie pan notariusz wady wprowadził zgolił, lecz na rozwód zgodzić się nie chciał. Doprowadzona do rozpaczki kobieta zastrzeliła w końcu męża. Jak zeznali świadkowie, wąsy pana notariusza były wyjątkowo piękne i długie, tak, że mógł je zawiązywać na tyle głowy i nie dźwi ich rozpaczliwy czyn kobiety na widok straty tak pięknej ozdoby. Sąd ma z tą sprawą niemało kłopotu. (w1)

Rośliny magnetyczne.

Świat roślinny kryje rozmaite cuda i tajemnice. Ogólnie znane jest działanie rośliny meksykańskiej „Jaye”, która u osób wrażliwych wywołuje wizje i ma nawet udział w zdolności jasnowidzenia. Ciekawym odpowiednikiem dla tych roślin są inne, które tak się zachowują, jakgdyby ulegały wpływowi magnetycznym. I tak stwierdzono niedawno, że pewna roślina wodna, należąca do gatunku „Sagittaria” rości się swe wielkie liście na powierzchni wody zawsze w ten sposób, że układają się w kierunku północ-południe. Zachowują się zatem podobnie, jak igła magnetyczna. Nie chodzi w tym wypadku bynajmniej o oddziaływanie światła, lecz prawdopodobnie istotnie o uleganie wpływowi magnetycznym.

Znany uczony indyjski Jagadis Chander Bose badał w swym instytucie przyrodniczym w Kalkucie rozmaite rośliny podzwoznikowe i poddawał je działaniu pól elektro-magnetycznych. Stwierdził przytem że wpływa to niewątpliwie na wzrost niektórych roślin, u jednych dodatnio, a u innych ujemnie. Kwestja magnetyzmu roślin nie jest jednak dotychczas dokładnie zbadana i wymaga dopiero dalszych gruntownych dociekań naukowych. S. F.

SPORT

Hokej na lodzie

Walne zebranie sekcji hokejowej AZS oboło się w czwartek w Zamku. Po sprawozdaniach udzielono ustępującemu zarządowi absolutorjum i wybrano nowe władze: Warmiński — kierownik, Zieliński — sekretarz, Stanek — kapitan sport., Ludwiczak — gospodarz. (in)

Przy wyznaczaniu graczy do obozu treningowego w Katowicach PZHL pominał zupełnie zawodników poznańskich. W odpowiedzi na pismo w tej sprawie wystosowane przez sekcję hokeja AZS związek wyznaczył do obozu treningowego Warmińskiego, oraz Zielińskiego i Stanka a ponadto Leśniaka z „Warty” — do obozu instruktorskiego. (in)

Narciarstwo

Trzy kluby rywalizować będą na terenie zakopiańskim o pierwszeństwo w wynikach. Najstarszy — Sekcja Narciarska Pol. Tow. Tatrzńskiego zawsze dotychczas utrzymywał się na pierwszym miejscu. A sami tego klubu są: Bronisław Czech i Karol Szostak (obecnie obaj w wojsku), bracia Marusarze, Skupień, Suleja, inż. Schide, Polankowy, Marcinowski i Stopkówna. Ilościowo najlepsze wyniki zdobywał Oddz. Narc. Sokoła, posiadający większość czolowych skoczków polskich, jak Kukier, Myszkowski, Serafin, Mardula, Sieczka oraz biegaczy, jak Czech Wł., Motyka Juljan i Bronisława Staszal - Polankowa. — Od dwóch lat wielką konkurencję stanowi sekcja narciarska K. S. „Wisła”, która intensywną działalnością i agitacją ściągnęła kilku poważnych zawodników z wyżej wymienionych klubów. S. N. „Wisła” posiada wielkie zasługi na polu propagandy narciarstwa na terenie Podhala, a w szczególności Nowego Targu. (Tel. wł.) A. K.

Bronisława Staszal - Polankowa nie próżnowała przez cały sezon ani przez chwilę. Po przejściu sokolego kursu instruktorskiego w Dalkach, pozostawała przez dłuższy czas w Warszawie, biorąc udział w ćwiczeniach i zawodach lekkoatletycznych. Po powrocie do Zakopanego przed miesiącem rozpoczęła normalny trening i nic nie wskazuje na to aby w tym roku nie poradziła sobie z najsilniejszą nawet konkurencją. Podczas sokolego kursu narciarskiego w okresie Świąt Bożego Narodzenia, wystąpi w roli instruktorki. Poza Brońnią trenuje intensywnie jej najmłodsza konkurentka Stopkówna z SNPTT (góralka) oraz Gewontówna, ponadto szereg nowych sił żeńskich wstąpi w tym roku w szranki. Szczególnie duży jest przyrost zawodniczek w Sokole. (Tel. wł.) A. K.

Treningi zawodników prowadzą najintensywniej S. N. Wisły i Oddz. Narc. Sokoła, pracując w większych grupach. Pierwsza próba sił odbędzie się podczas konkursu skoków w dniu 26 grudnia oraz podczas drużynowego biegu rozstawnego 5x10 km. w dniu 31 grudnia. (Tel. wł.) A. K.

Piłka nożna

O puchar „ABC” grają w niedzielę w drugim kole rozgrywek: w Poznaniu o godz. 11. na boisku „Warty”; „Warta” I b — „Warta” II; na stadionie miejskim: „Legja” II — „Posnania”; o godz. 14: na boisku w Dębcu: „Liga” — „Sparta” (Oborniki); w Lesznie: „Polonia” — „Unja” (Poznań); w Jarocinie: „Wiktoria” — „Jutrznia”; w Środzie: „Pogoń” — „Korona”.

Pięściarstwo

„Aarhus - Athletklub” — „Warta”. Zawody te wywołały wielkie zainteresowanie wśród całego sportowego Poznania. Szanse „Warty” są dość minimalne zważywszy, że „Aarhus” zawsze stawiał najwięcej zawodników do świetnej reprezentacji państwowej Danji. Oto zestawienie rywalizujących w niedzielę par: w muszej walczą Jens Nielsen (A) i Wolniakowski (W). Duńczyk walczy już od dwóch lat i jest międzynarodowo dość dobrze wypróbowany, Woln. startuje dopiero pierwszy sezon, lecz posiada nadzwyczajny nerw bokserki. W kugocijce Kaaesgaard (A) ma za przeciwnika Forlańskiego (W) którego czeka trudne zadanie. Przed najcięższym spotkaniem swej kariery pięściarskiej stoi Wackerki (W) który trafia na „supersasa” duńskiego Mykena. Anioła krzyżuje swe pięć, będzie wielką zawodą dla „Warciaza”. O innych parach napiszemy następnym razem. Zawody odbędą się w hali reprezentacyjnej PWK o godz. 15. Przed sprzedaż biletów w firmie „Camera” ul. Ratajczaka oraz w niedzielę od godz. 9 do 12, w sekretariacie K. S. Warta Al. Marcinkowskiego 26.

RADJO

Programy radiofoniczne:

Sobota, dnia 29 listopada 1930 r.
Poznań (336 m) godz. 7.00 gimnastyka poranna; godz. 7.15 przemówienie Emila Zegadłowicza z okazji Powstania Listopadowego; godz. 8.45 transmisja nabożeństwa z bazyliki wileńskiej. Msza i koncert organowy; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godz. 14.00 komunikaty PAT, notowania giełdy pien.; godz. 15.45 program dla dzieci (wygl. red. Kosidowski); godz. 16.00 słuchowisko dla młodzieży „W Soplicowie” — Marij Dynowskiej, koncert dla młodzieży; godz. 17.00 feljton o Mochnackim (transmisja z Warszawy); godz. 17.15 koncert pieśni z 1831 r. (transmisja z Warszawy); godzina 17.50 komunikat „Miesiąca Pomorza”; godz. 18.00 Uroczysta Akademia Radjowa (w studio) z okazji 100-nej rocznicy Powstania Listopadowego. Program: 1. Zegar i hejnał z wieży ratuszowej. 2. Hymn narodowy (odegra orkiestra 57 p. p.). 3. „Wielki Listopad” (referat historyczny) — wygl. p. Zofja Słowińska. 4. Sikorski-Wiązanka pieśni legionowych w wyk. orkiestry 57 p. p. pod batutą por. Szalkowskiego. 5. Recytacje wygl. p. Czajkowski, art. dram T. P. 6. a) Marsz ks. Józefa Poniatowskiego. b) Hymn narodowy (wyk. ork. 57 p. p.); godz. 19.00 koncert popołudniowy. Wykonawcy: Warchalewski, art. op. pozn. (baryton). Witold Both (skrzypce) Jadwiga Komorowska (akomp.); godz. 20.00 „Warszawianka” — Stanisława Wypsiańskiego. (Transmisja z Teatru Polskiego w Poznaniu); godz. 21.15 interludjum muzyczne; godz. 22.00 sygnał czasu, komunikaty PAT, sport i policyjne; godz. 22.15

muzyka taneczna z kawiarni „Polonia”.
Katowice (409 m) godz. 8.45 transmisja z Wilna. Msza i koncert organowy; godz. 12.00 capstrzyk z Belwederu; godz. 12.10 transmisja z Filharmonji Warszawskiej; godz. 16.00 transmisja z Warszawy; godz. 20.00 audycja muzyczno-literacka, związana z Obchodem Listopadowym (P. R. Warszawa); godz. 23.00 lekka muzyka polska (P. R. Warszawa).

Warszawa (1412 m) godz. 8.45 transmisja z Wilna. Msza i koncert organowy; godz. 12.00 capstrzyk z Belwederu (godzina warunkowa); godz. 12.30 transmisja z Filharmonji Warszawskiej; godz. 16.00 słuchowisko dla młodzieży: 1. „W Soplicowie” — pióra Marij Dynowskiej. 2. koncert dla młodzieży; godz. 17.00 akademja z Politechniki Warszawskiej; godz. 19.00 capstrzyk (godzina warunkowa); godz. 19.25 feljton o Mochnackim; godz. 19.40 muzyka gramofonowa; godz. 20.00 audycja muzyczno-literacka, związana z Obchodem Listopadowym; godz. 23.00 lekka muzyka polska.

Niedziela, dnia 30 listopada 1930 r.

Poznań, (335 m) godz. 8.30 koncert poranny R. P. w wykonaniu orkiestry klubu mandolinistów „Chopin” pod batutą Zenona Szemborskiego; godz. 9.30 transmisja nabożeństwa z Katedry Poznańskiej; chór śpiewa pod batutą ks. dr. Gieburowskiego; godz. 12.05 odczyt rolniczy p. t. „Zagadnienia ziemniaczane” (wygl. inż. Witold Okoniewski); godz. 12.25 komunikat „Miesiąca Pomorza”; godz. 12.35 transmisja Uroczystej Akademji z Auli U. P. ku uczczeniu 100-nej Rocznicy Powstania Listopadowego r. 1830-go. Program: 1. „Warszawianka” (odegra ork. 57 p. p. pod batutą por. Szalkowskiego. 2. Słowo wstępne wygl. prezydent miasta Ratajski. 3. a) Gorczycki: „Gaude Mater”. b) Pieśń żołnierza Polskiego — melodia z roku 1830 oprac. Wallek-Walewskiego (odśpiewa Kolo Śpiewackie Polskie pod dyr. prof. Wiechowicza). 4. Odczyt dyr. Wojtkowskiego „Udział Wielkopolski w Powstaniu Listopadowym”. 5. a) a) Polonez As-dur i Etude rewolucyjna C-moll op. 10 Chopina (odegra prof. Franciszek Łukasiewicz). 6. Urywki z „Kordjana” recyt. Wł. Bracki. art. T. P. 7. Nowowiejski „Święty Ogień” (wyk. Kolo Śpiew. Polskie). 8. „Tysiąc Walecznych” (odegra ork. 57 p. p.); godz. 17.30 koncert gramofonowy z prelekcją p. Bol. Busiakiewicza. W programie utwory „Pucciniego”; godz. 18.30 feljton literacki p. t. „Udział Wielkopolski w Powstaniu Listopadowym” (wygl. red. Zenon Kosidowski); godz. 18.45 — 19.45 koncert orkiestry Radja Poznańskiego; godz. 20.00 „Z Wystawy Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych” (Dziurzyńska - Rosińska, Jasnoch, Nehring) — wygl. p. Ant. Chociszewski); godz. 20.15 — 22.00 koncert wieczorny ku czci Ignacego Paderewskiego z okazji 70-tej rocznicy urodzin. Wykonawcy: red. Bolesław Szczepkowski (słowo wstępne, Natalia Kwiczalowa (sopran), Maria Szrajberówna (skrzypce), Aleksander Karpacki. art. op. (baryton), prof. Franciszek Łukasiewicz (fortepian); godz. 22.00 sygnał czasu, komunikat sportowy i policyjny; godz. 22.15 muzyka taneczna z kawiarni „Wielkopolanka”.

Katowice (409 m) godz. 10.00 transmisja z Katedry św. św. Piotra i Pawła w Katowicach uroczystości Ingresu J. E. Ks. Biskupa Śląskiego dr. Stanisława Adamskiego. Mszę Pontyfikalną celebrowa ks. Infuła Kasperlik. Przemówienie wvgłosi ks. Pralat Skowroński; godz. 12.00 transmisja z Warszawy; godz. 17.40 koncert z Warszawy; godz. 20.00 słuchowisko (P. R. Wilno); godz. 20.30 transmisja z Warszawy; godz. 23.00 muzyka taneczna (P. R. Warszawa).

Warszawa (1412 m) godz. 9.30 nabożeństwo z kościołka na Woli (ks. Biskup Gall) i założenie kamienia węgielnego pod pomnik gen Sowińskiego, w związku z 100-ną rocznicą powstania listopadowego; godz. 11.30 uroczysta zmiana warty w Belwederze; godz. 12.00 inauguracja zjazdu Historyków Polskich w Warszawie; godz. 13.00 transmisja II-giej części Poranku z Filharmonji Warszawskiej; godz. 14.30 audycja rolnicza z muzyką „Coś ważnego, o czym na wsi mówią i myślą”; godz. 15.40 program dla dzieci; godzina 16.00 skrzynka pocztowa — dr. Marjan Stępowski; godzina 17.40 koncert Orkiestry Policji Państwowej (muzyka popularna); godz. 19.25 feljton p. t. „O Aniku z Mokotowa i cesarzewiczu Konstantym” — red. Józef Morzyński; godz. 19.40 muzyka z płyt gramofonowych; godz. 20.00 transmisja słuchowiska z Wilna. „Na ustach grzechu” Magdaleny Samozwaniec w radiofonizacji W. Pułewicza; godz. 20.30 koncert w wyk. Orkiestry P. R. pod dyr. Józefa Ozimińskiego i Julja Mechówna (sopran); godz. 21.10 kwadrans literacki. Maurycy Mochnacki: „A tak spiskowców na Belweder” fragment z „Historji Narodu Polskiego”; godz. 22.00 p. Antoni Potocki wygl. feljton p. t. „Pamiętki polskie w Parwzu”; godz. 22.15 duet wokalny: Bronisława Marwid Giżycka (sopran), Lucja Czechowicz (kontralt); godz. 23.00 muzyka taneczna.

Koncert ku czci Paderewskiego.

W dniu 30 bm. urządza Radjo Poznańskie koncert ku uczczeniu 70-tej rocznicy urodzin Ignacego Jana Paderewskiego, znakomitego kompozytora pianisty i wielkiego obywatela Polski, który obecnie koncertuje z niebywałym powodzeniem w Ameryce, przysparzając swojemu mistrzowskiemu grą nowych wawrzynów dla chwały imienia polskiego. Słowo wstępne wygłosi red. Bolesław Szczepkowski. Utwory na fortepian i skrzypce solo wykonają pp. Maria Szrajberówna i prof. Franciszek Łukasiewicz. Nieśni zaś Mistrza odśpiewa p. Natalia Kwiczalowa.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Stow. Porządku Publ. dzielnicy II Chwaliszewo - Śródka.** Miesięczne zebranie odbędzie się w piątek 28 bm o godz. 20 w lokalu drh. L. Pohla, Chwaliszewo 37.
 — **Tow. Sceniczne „Gwiazda”** urzędują dnia 29 bm. o godz. 20 wieczorem w lokalu p. Tomczyka przy ul. Wronieckiej 13.
 — **Tow. Cechu Uczennic Krawiectwa Damskiego** urzędują dnia 29 bm. obchód 100 rocznicy Powstania Listopadowego, połączone z wieczorkiem tanecznym o godzinie 18,30 w dużej sali p. Jarockiego przy ul. Masztalarskiej 8.
 — **Baczność Elektromonterzy!** Nadzwyczajne zebranie w sprawie poświęcenia sztandaru odbędzie się dnia 30 bm. o godz. 11 w sali Wydziału Rady Z. Z. P. przy ul. Działyńskich 3.
 — **Młodzież Przedpoborowa przy Tow. Powst. i Woj. Łazarz - Górczyn.** W dniu 30 bm. zbiórka wszystkich w mundurach i płaszczach cywilnych na Rynku Łazarzkim o godz. 8,30.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:
 Na pomnik Serca Jezusowego: St. Morzyński 10 zł; — A. K. 10 zł; — Krysią i Basia Mroczkowskie z prośbą o zdrowie 5 zł; — S. Girelski za otrzymane łaski 25 zł; — T. Idaszakowa z matką prosi o wyzdrowienie i błogosławieństwo w dom

SERY

„Camembert“, „Gervais“, „Fromage de Brie“
 tylko wtenczas wyborne i prawdziwe z marką ochronną

„Chłopiec w kąpielu“
 wszelkie inne zaś, to tylko bezwartościowe naśladowstwa. Do nabycia w składach dewikatesów i sera

10 zł; — H. B. 5 zł; — Z. L. z podziękowaniem za otrzymane łaski 25 zł; — J. G. z prośbą o pomoc w nauce dla wnuków 5 zł; — Rogozińska w pewnej intencji 10 zł; — Zofja Bartlitzowa, Pobiedziska w pewnej intencji 20 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 2 532,36 zł.

Mydło Mixa
 najlepsze
 najtańsze

1=5

Matematycznie jest to rzeczą niemożliwą, gdy się jednak obliczy ilość osób, która przeczytała książkę ofiarowaną jednej osobie, to powyższe równanie przestaje być paradoksem.

Książka to podarek dla wielu osób, w cenie prezentu dla jednej.

nw 4989

SKRZYŃKA DO LISTÓW

— **Wu - Kor.** Nie potrzeba żadnej koncesji. Świadcstwo przemysłowe VII kat. Zwracamy jednak uwagę, że w obwodach, gdzie jest dostateczna ilość adwokatów, sądy mają prawo wykluczać od występowania obrońców niekwalifikowanych, o ile występują zarobkowo i z praw tych korzystają. Nazwa nie nastrocza wątpliwości.

— **M. Wiek.** Jeżeli przedmioty ma w posiadaniu, nie traci prawa wogóle. Nie wolno mu ich sprzedawać tylko z wolnej ręki, lecz w drodze dobrowolnego przetargu publicznego przez t. zw. aukcjonarza. Sprzedać można dopiero po zawiadomieniu dłużnika o tym zamiarze, oraz o terminie przetargu, chyba, że nie wiadomo, gdzie się znajduje. (§§ 1220, 1221 kc.) (ak)

Ofiary na Pomnik Najśw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu

do kasy komitetu wpłacono do dnia 24. 11. 1930.

183	Tetr Polski p. p. Dyr. Szurkiewicz	6,00	M. Wilczewska, Steżyca	5,00	Grzemiński Dopiewo	10,00
	Spółka Centralna zwrot odsutek z przedstaw. „Proboszcz wśród biedaków”	150,00	Z. Zaleska, Warszawa	10,00	Ant. Sz. Duszyni	10,00
	Razem	750,00	A. Szyszko, Wasilków	6,00	J. Blaschke, Puck	5,00
	Koszarkowa	5,00	R. Decewicz, Wysokie	2,00	P. Sturmowski, Tomaszowo	5,00
	J. L. Poznań	2,00	Z. Klemiewska, Zierz	5,00	J. Palkowski, Kolomyja	2,00
	Jankówna Poznań	2,00	B. Cielicka, Zierz	8,00	S. Nawrocka, Lwów	2,01
	Fr. Lesiewiczowa, Miłkstał o pomoc Bożą w rodzinie	5,00	M. Grodzicka, Zierz	2,00	J. Storkowa, Czerwionka	5,00
	G. Bielińska, w pewnej intencji	10,00	W. Florczak, Konstanz	1,00	L. Dzierżawa, Marklowice G.	2,00
	Parafia Bożego Ciała: J. Skrobolowa	5,00	K. Skalski, Rajgród	10,00	M. Grzelczak, Wolsztyn	6,00
	St. Genge	5,00	P. Gawin, Wiecbork	10,00	E. Brychcy, Sępólko	2,00
	M. M.	5,00	Piatkowski, Pleszew	20,00	J. Piatkiewicz, Warszawa	10,00
	M. Skrzyszczak	3,00	H. Ławski, Podrzewie	15,00	Fr. Lubomski, Wyreby	5,00
	A. Łączka	5,00	St. Dziamski, Podrzewie	10,00	St. Stepiński, Czystochowa	2,00
	W. Łączka	1,50	A. Lichoń, Dobrzyca	5,00	St. Kaleba, Debica	1,00
	Razem	24 50	St. Worwag, P.	2,00	I. Chabalewski, Warszawa	2,00
	Parafia Bożego Ciała: A. Leszczyńska	5,00	W. Klimczak, Debica	4,00	J. Wajdzik, Gdynia	5,00
	C. Nedzewicz	2,00	W. Antoniowa, Jaworzno	2,00	M. W. Lwówek, zam. wieńca na trumnie sp. K. T.	10,00
	J. Pilaczyński	20,00	St. Stanisławska, Kielce	5,00	M. Lubczyńska, Lwówek	12,00
	N. N.	5,00	A. K. Kowalscy, Kraków	10,00	A. Burzowa, Rzeszów	3,00
	H. Wasiewiczowa	10,00	Dom. Gen. SS Felicianek Kraków	5,00	J. Drasil, Stanisławów	10,00
	A. Roszkiewicz	2,00	B. Pionka, Kraków	2,00	X. Prob. Adamski, Ludziska od N. N. na cześć św. Józefa	20,00
	K. Górski	2,00	St. Drozdówna, Leonowice	1,50	J. Grzeszkowiak, Posłogowo	10,00
	W. Łączka	1,35	I. Chmielewska, Oszmiana	5,00	R. Blaszczykiewiczowa, Chelmino	5,00
	Razem	47 35	K. Wyszowska, Krasne	2,00	St. Krzyżan, Szlachcin	5,00
	K. Sz. z prośbą o dalsze blog.	2,00	W. Glaczyńska, Nakło	1,00	Dyr. R. Augustyniak, Środa	5,00
	W. B.	5,00	A. Łatkowski, Skarlin	3,00	M. Szwaryńska, Gościń	5,00
	Pawlak, Poznań	20,00	W. Koniarczyk, Gościń	3,00	W. Fallenbüchlowa, Przemysł	5,00
	M. Różycki, Kopanica	2,00	M. Radomska, Złotniki	5,00	St. Maicka, Brześć	2,00
	K. Helak, Czarnków	6,00	I. Łukowska, Kazimierz B.	2,00	E. Baleska, Brześć	2,00
	Ig. Palschull, Debgóra	5,00	za odebr. łaski z prośbą o dalsze i opiece	10,00	St. Grembowski, Słomowo	5,00
	P. Skretkiewiczowa, Darachów	5,00	SS. Zmartwychwstania P. Warszawa	100,00	Zb. Doman, Chodzież	2,00
	M. Dziadek, Dobrzechów	3,00	Fr. Urbanakowie z synami, Krotoszyn II rata	25,00	W. Rychlewski, Czarnków	5,00
	Z. Gałan, Gródek	2,00	St. Irla, Bielsk	1,00	X. T. Zoch, Srem od St. Bloszyka z Nochówką jako pozostał. kwoty na budowę mostku	12,00
	St. Klusik, Kosów	2,00	Adw. Br. Polski, Katowice	5,00	Fr. Grabiakowa, Srem	16,00
	K. Turek, Hrebemse	5,00	A. M. Stöcker, Oświęcim	10,00	A. Smoczykówna, Srem	5,00
	A. Dobija, Lwów	1,00	X. J. Szewczyk, Przeciszów	2,00	A. Laska, Szl. Steżyca	5,00
	Wl. Węgrzyn, Lwów	2,00	J. J. Weislo, Ropczyce	2,00	J. Kroskowski, Borki	10,00
	K. Adamska, Smogulec	4,00	J. Górny, Warszawa	3,00	L. Myszalowska, Wąbrzeźno	5,00
			Fr. Banaś, Nakło	5,00		
			Stefan P., Poznań	50,00		
			Szymanszewska, Gniezno	1,00		
			Podchor. M. Sujkowski	5,00		
			Poznań	5,00		
			J. Konecki, Trzemeszno	5,00		
			A. Madry, Słowikowo	10,00		
			J. Farulewski, Czempit	5,00		

Konto P. K. O. 207 470. — Sekretariat Al. Marcinkowskiego 21.

W czwartek dnia 27 listopada 1930 r. zasnęła w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja najdroższa żona, nasza najukochańsza matka, teściowa i babka, ś. p.

Rozalja z Walkiewiczów Skoracka

przeżywszy lat 58. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 1 grudnia na cmentarzu w Golejewku o godz. 10.

W ciężkim smutku pograżony
mąż z rodziną.

Czachórki, Krotoszyn, Międzychód, Nowydwór. zw 26 660
 Osobnych uwiadomień nie wysyła się.

W środę, dnia 26 b. m. o godz. 19,30 zmarła, po krótkich lecz ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja nieodżałowana żona, najukochańsza matka, droga córka i siostra, ś. p.

Józefa z Danielewiczów Repkowa

w 37 roku życia. Eksportacja drogich zwłok z Bydgoszczy do kościoła w Barcinie odbędzie się w niedzielę, 30 b. m. o godz. 15,30. Nazajutrz o godzinie 10,30 nabożeństwo żałobne, poczem pogrzeb.

W ciężkim smutku pograżeni
mąż z synkiem i rodzina.

zw 26666
 Bydgoszcz, Barcin, Wapienno, Poznań, Ludwikowo (Polesie).

Dnia 27 b. m. zmarł na udar serca, opatrzony Olejami św. mój najdroższy mąż, nasz ukochany ojciec, brat, szwagier i wuj, ś. p.

Józef Kurzyca

restaurator

przeżywszy lat 39. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 30 b. m. po południu o godz. 15 z domu żałoby ul. Gajowa 6 na cmentarz parafjalny w Jeżycach, o czym donosi

w ciężkim smutku pograżona
żona z synami i rodziną.

Najst. Zakł. pogrzeb. P. Piasecki, Klasztorna 14. tel. 2760

Dnia 26 bm. w nocy o godz. 12-tej zmarła po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., w 36 roku życia, moja najdroższa żona, nasza ukochana matka, córka, siostra, szwagierka i ciocia, ś. p.

Pelagia z Samolewskich Aleksandrowiczowa

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 30 bm. o godz. 14-0j z zakładu św. Józefa w Lesznie, o czym donoszą

w ciężkim smutku pograżeni
mąż, córki i rodzina.

nw 5485
 Leszno, w listopadzie 1930 r.

Podziękowanie!

Sz. Paniom jako i Panom męzom zaufania obwodu 12 za współpracę w akcji wyborczej serdeczne

Bóg zapłać!

zw 26656/7
 P. Jankowiak, obwodowy.

Trwale, tanie, są tylko wieczne pióra,
GOLDEN ARROW
 Gwarancja bezterminowa.

Generalna Reprezent.: Z. Altmann, Warszawa, Ziota 32.

Samochód „Chrysler”

4-cyl., 5 osob., 4-drzwiowy, limuzyna, gotów do jazdy w bardzo dobrym stanie, z nowym ogumieniem bardzo korzystnie sprzedam.

STEFAN WALCZAK, Poznań,
 Dąbrowsk ego 35/37. zw 20 159

Kilku samodzielnych

elektromonterów

poszukujemy zaraz. Zgłoszenia pomiędzy godz. 11 — 12 w firmie

„ELEKTRO-INDUSTRIA“,
 ul. 27 Grudnia 18. Pw 7134-48,140

Restauracja „Carlton” Dancing
 Plac Wolności 17 Telefon 19-05

Na ogólne życzenie urządzamy w sobotę, dnia 29 b. m.

bal domowy

Tańce ruletkowe z nagrodami.

Początek dancingu jak i występ „człowieka gumy” (ostatni dzień) o godz. 10-tej

zw 6 684

Poszukuję do składu Artykułów Męskich
biegłych

ekspedjentek

samodzielnych, które mogą się wykazać dobrymi referencjami. Reflektuję tylko na pierwszorzędne siły. Oferty z życiorysem i odpisami świadectw, upraszam pomiędzy 9 a 11-tą.

The Gentleman

ul. Nowa 1. POZNAŃ ul. 27. Grudnia 4.

Dobrze prowadzona ksiązkowość

to: dokładny obraz stanu przedsiębiorstwa zabezpieczenie przed sirałami, ochrona przed nadmiernymi a niesłusznymi obciążeniami podatkowymi, drogowskaz wskazujący właściwy — kierunek rozwoju —

Wszystko to w sumie zwiększenie dochodowości przedsiębiorstwa.

Dobrze prowadzona ksiązkowość wymaga

dobrych ksiąg handlowych

które wykonuje znana z solidności swych wyrobów wytwórnia

Drukarnia Polska

Sp. Akc. w Poznaniu, Oddział Bydgoszcz
ul. Marszałka Focha 10 - Tel. 352

ZEISS-IKON MARCONI

przodują w świecie!

CAŁKOWITA APARATURA DŹWIĘKOWA

do synchronizacji płytowej i taśmowo-świetlnej dla większych i mniejszych kinematografów

CAŁY SZEREG KINEMATOGRAFÓW

stosuje tę aparaturę z najlepszym wynikiem, o czym świadczą liczne chlubne referencje.

WYŁĄCZNE PRZEDSTAWICIELSTWO NA POLSKĘ

DOM HANDLOWY

H. POLITUR

WARSZAWA, Zielna 45. Telefony 744-98 i 744-32.

Sycie tylko *Milachowskiego*
Kawę N° 21 „Świąteczna”
aromatyczną i wydajną, 1/2 kg zł 6.00

CAŁKOWITA WYPRZEDAŻ OBUWIA

Jeszcze tylko krótki czas
sprzedawać będą częściowo znacznie
poniżej cen zakupu

OBUWIE damskie skórkowe . . . od 10 zł
kolorowe i lakowe 20 zł
czarne gwarant. 24 zł
męskie kolorowe i czarne Goodyearwelt 29 zł
lak i najlepsz. jak. 35 zł

Wszelkie inne obuwie
za bezcen!

Bazar Obuwia wł. F. Kasprzak
Poznań, ul. Peczotowa 2

Ceny w oknie wystawowym przekonywują każdego!

Pw 7121/22-48, 132/33

Od dnia 29. XI. do 24. XII. r. b.
Reklamowa sprzedaż gwiazdkowa
wyrobów fabryki

ZYRARDÓW

TOWARZYSTWO
ZAKŁADÓW ZYRARDOWSKICH
SPÓŁKA AKCYJNA

Wielki wybór lnianych i bawełnianych tkanin białych, prześcieradłowych, płócien szarych, ścierek, ręczników, stołownic białej i kolorowej, płaszczy, ręczników i prześcieradeł kąpielowych, pończoch i skarpetek po niebywałych niskich cenach.

Kazimierz Tyrała

Skład towarów włókienniczych
Poznań, ul. Wroniecka 92.

Sprzedawcy

(kierownika księgarni dworcowej) do Gdańska, możliwie z branży księgarskiej i kolportażowej, władającego dobrze językiem niemieckim, uczciwego z poważną gwarancją poszukuje Tow. „RUCH” w Poznaniu. Pisemne oferty tylko odpowiednich kandydatów bezpośrednio. nw 5550

Poszukuję posady jako WOLONTARJUSZ

w drogerji

w Poznaniu lub blisko Poznania, bez wynagrodzenia. Oferty do Kurjera pod zw 26664

Skład żelaza

sprzętów kuchennych, narzędzi, żelaza sztabowego, z liczną stałą klientelą, dobrze prosperujący, w większym mieście powiatowym Wielkopolski, gdzie wojsko, gimnazjum, seminarjum, zaraz z powodu wyjazdu zagranicę do sprzedania. Mieszkanie 5 pokoi przy objęciu wolne. Poważni reflektanci zechcą łaskawe zgłoszenia skierować do Kurjera Poznańskiego pod zw 26663

Poszukuję panny zaraz na bufetową

z kaucją.

Oferty z dołączeniem świadectw i fotografii proszę skierować

Hala Miejska Tczew
Telefon 281.

Chorym na serce

chętnie zezwolić pić bezkofeinową kawę Hag. Kawa Hag jest to najlepsza prawdziwa kawa ziarnista o wszelkich jej zaletach, pozbawiona jedynie kofeiny. Dla zdrowych i chorych niema nic lepszego jak

którym lekarz zabronił spożywania
zwykłej kawy ziarnistej na skutek
zawartej w niej kofeiny, napewno

KAWA HAG

BOMBA PEKŁA!

Przewrót w cenach

konfekcji męskiej i chłopięcej.

*Po scentralizowaniu
wszystkich naszych oddziałów
z przeprowadzonym powiększeniem
rozpoczynamy już z dniem niniejszego ogłoszenia przy
St. Rynku 55*

nową erę w zaopatrywaniu klientów.

*Dzięki ustaleniu jednej organizacji zmniejszają się automatycznie
wszelkie szpezy, przez co ceny nasze wywołają prze-
wrót w wszelkich dotychczasowych ofertach.*

Magazyny nasze zaopatrzyliśmy w niewyczerpany wybór nowości.

**Zakupiliśmy wielkie partie materiałów i podszewek z pierwszych
źródeł za gotówkę po bardzo niskich cenach, z wielką korzyścią
dla naszych Szan. Odbiorców.**

P-7 7019-48.74

Największy wybór w mieście

znanej naszej wykrotnej odzieży męskiej i dla chłopców.
Zapraszamy wszystkich konsumentów, którym zależy na solidnym,
korzystnym i najtańszym zaopatrzeniu się na obecny sezon
do zwiedzenia naszych magazynów.

OBSŁUGA FACHOWA, RZETELNA i UPRZEJMA.

W. Sewandowski i Ska

Mech. fabryka i magazyny wykrotnej odzieży męskiej, sukna i podszewek.

Stary Rynek 55

POZNAN

Telefony 1299 - 4191

Złoty medal

P.W.R. 1929

**Najpraktyczniejsze podarki
gwiazdkowe:**

Bonżurki - Piżamy - Szlafroki
naszej Pierwszej Włp. Fabryki Piżam.

Przepis we mundurki i płaszcze
dla Gimnazjum Wielkopolskiego
oraz wszelkie ubrania szkolne.

DZIAŁ MIAROWY

pod kierownictwem wybitnych sił fachowych.

JUŻ ZE
ŚWIEŻYCH
ZBIORÓW

LYON'S
TEA

LYON'S
TEA

LYON'S
TEA

HERBATA LYON'S'A

**WYRÓŻNIANA OD WIEKU
NA CAŁYM ŚWIECIE**

DO NABYCIA W HANDLACH KOLONJALNYCH
JEN. REPR. T. MARZEC, WARSZAWA, MAZOWIECKA 5

**TAK ŁATWO
ZACHOWAĆ PIĘKNĄ
CERĘ!...**

używając
mydła

PALMOLIVE

Zachwycająca cera, świeża i ładna
skóra - oto młodość! Można zachować
ją, pielęgnując skórę i dając jej należyty
pokarm. W tym celu należy używać
regularnie mydła Palmolive.

Mydło Palmolive składa się z olej-
ków roślinnych, uznanych już od naj-
dawniejszych czasów za najskuteczniejsze
i najbardziej dobroczynne dla skóry.

Mydło Palmolive zawdzięcza swój
zielony kolor olejowi palmowemu i oliw-
kowemu, z których się składa nie za-
wierając wcale tłuszczów zwierzęcych.

Mydło Palmolive
nadaje skórze cudowną
gładkość i świeżość, bo
wnika w pory i oczysz-
czając je dokładnie, po-
zwala skórze oddychać.
To jest tajemnica jego
działania. Prosimy je
wypробować.

Mydło Palmolive sprze-
daje się tylko w opako-
waniu. Na tem opako-
waniu znajduje się czar-
ne pasmo, na którym
słowo Palmolive jest
wypisane złotymi lite-
rami.

nw 5431

Starajcie się zachować cerę młodej dziewczyny!

**Handel
ziemiopłodami i sztucznym nawozem**

istniejący od lat około 40 z najlepszym powodzeniem
w mieście powiatowym woj. Poznańskiego z powodu
zmiany stosunków rodzinnych od 1 stycznia 1931 r.
do wynajęcia. Łaskawe oferty proszę skierować pod
zw 26 661 do Kurjera Poznańskiego.

Farbowanie

włosów, brwi
i rzęs. Trwa-
łą elekt. on-
dulację, ma-
niacurę, ma-
sażę głowy i
wszelkie in-
ne zabiegi w

wykonaniu starannem.
Ceny przystępne.

Salon de Coiffure

N. Muszyński
(dla Pań i Panów)
ul. 27 Grudnia 4 i 3 Maja nr. 3.
Pn 7071-49, 141

Oprawy kałatek
wszelkiego rodzaju
Introligatornie
Drukarni Toruńskiej
T. A. w Toruniu
ul. św. Katarzyny 4

Mimo kryzysu gospodarczego

najmniej 1000 zł dochodu miesięcznego
uzyskują Panowie i Panie przy sprzedaży
pokupnego artykułu na raty. Każdego
poczamy pisemnie. Zgłoszenia kierować
pod „Zapewniony byt” do biura ogłoszeń
F. STATTER, Kraków, Rynek nr. 8.
Pn 5128

**OKAZJA!
Skład obuwia**

wraz z pracownią w mieście w najlepszym położeniu przy
rynku, z dobrą klientelą, istniejący 30 lat, z powodu śmier-
ci właściciela - natychmiast do sprzedania. Do składu
należą 3 pokoje i pracownia. Spieszne zgłoszenia przy-
muje M. Wiśniewski, Wągrowiec, Szeroka 7. nw 5495

Potrzebna

orkiestra

zaraz trio lub kwartet,
damska lub męska. Najtń-
-ze oferty proszę przesać
Caffe Espianade, Tczew
Telefon 281. nw 5476

Klinika lalek
Lalki do reparaacji
przyjmuje się do
15. GRUDNIA
LALKI UBRANE
Niedywały Wybór
Najniższe ceny
AQUILA
Św. Marcin 51,
Plac Wolności 9.

Pw 7081 48,25

OBIADY
treść we na maśle i zi
w abonamencie 90 gr²
Nowy Rynek 14-15
parter. lewo.

Szkio
Porcelana
Fajans
Lam y
Garnki
i stoje kamienne
poleca
A. Koszewski
Poznań,
Stary Rynek nr. 61.
w 7:55-48,126

W mieście powiatowym Krotoszynie,
woj. poznańskie, liczącym ca 13 000 mieszkańców
wakuje posada

burmistrza

Uposażenie według grupy VII ustawy o uposażeniu urzędników państwowych plus 20 proc. dodatek reprezentacyjny, oraz 25 proc. dodatek za kierownictwo przedsiębiorstw miejskich.

Zgłoszenia z życiorysem i odpisami świadectw oraz podaniem referencji nadesłać należy do 10 grudnia 1930 roku.

Zgłaszać się mogą kandydaci z nieposzlakowaną przeszłością oraz odpowiednią praktyką samorządową lub państwową.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi. dw 21-6

Zgłoszenia należy kierować do przewodniczącego Rady Miejskiej p. prof. Sujaka Wacława, Krotoszyn, ul. Mickiewicza nr. 33.

Magistrat m. Krotoszyna

(—) Gąsiorkiewicz, zastępca burmistrza.

W sprawie postępowania układowego wdrożonego na wniosek Sp. Akc. Polskiego Banku Handlowego w Poznaniu, Al. Marcinkowskiego 19, zwołuje się w myśl art. 49 i nast. rozporządzenia o zapobieganiu upadłości z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. Ustaw R. P. nr. 27 poz. 244) ogólne zgromadzenie wierzycieli na dzień 17 grudnia 1930 r. o godzinie 9,30 przed południem, sala Królowej Jadwigi, Aleje Marcinkowskiego 1. Swój głos wierzyciel złożyć może także na piśmie przesłanemu sądowi, przyczem podpis wnień być poświadczony conajmniej przez Urząd Policijny. Pretensje tych wierzycieli, którzy nie nadesłał żadnego oświadczenia, doliczy się do pretensji wierzycieli głoszących za odrzuceniem układu. Nie zwraca się kosztów osobistego przybycia ani też kosztów delegowania na termin pełnomocnika. Poznań, dnia 20 listopada 1930 r. Sąd Powiatowy 2-a. nw 5 358

W sprawie zapobiegawczej nad majątkiem firmy Jan Łęgowski, Poznań, ul. Jeżycka 11, umarza się postępowanie zapobiegawcze z powodu upływu 9-miesięcznego terminu odroczenia wyplat na koszt wnioskującego art. 27 i 29 rozp. z 6 marca 1928 r. Poznań, dnia 18 listopada 1930 r. Sąd Powiatowy 2-a. nw 5 356

L. 2/30. UCHWAŁA. Na wniosek firmy „Polonia” Fabryka Amerykańskich Mebli Biurowych w Nowym Tomysku, właśc. Wojciech Pieta, z dnia 4 sierpnia 1930 roku, udziela się dłużnikowi odroczenia wyplat na trzy miesiące od dnia ogłoszenia uchwały. Nadzorcą sądowym mianuje się p. Zygmunta Kabzę, prokurenta firmy „Zar” w Nowym Tomysku Nowy Tomysk, dnia 8 listopada 1930 r. Sąd Powiatowy. gw 5 360

Najmilszy podarunek.
Podarunek w postaci pióra Watermana „Patrician” będzie bezwzględnie przyjęty z wielką radością. Ten najnowszy model spotyka się wszędzie z najwyższym uznaniem. Jest to niewątpliwie najpiękniejsze pióro, jakie zostało dotąd wykonane, a precyzyjnych kolorów: szmaragdowy, turkusowy, lśniaco-czarny, onyksowy i koloru masy perłowej. Żądajcie przedstawienia pełnej kolekcji do wyboru.

Waterman's patrician

z masy perłowej

Smaragdowe
Onyksowe
Lśniaco-czarne
Turkusowe

Poszukuje się zaraz
POMOCNIKA HANDLOWEGO
wzgl. gastronom cznego z kancją około 2,000 zł, do objęcia bufetu na rachunek w lepszym lokalu koncertowym. Tylko solidni i pierwszorzędni fachowcy zechcą się zgłosić z odpisami świadectw i fotografią
Cafe Esplanade, Tczew
Telefon 281. nw 542
Służąca
z dobrem gotowaniem do wszystkiego. Półwężska 10 składowa pieru. Kasperska. zdw 43 203

Magistrat m. st. Warszawy

na podstawie instrukcji z dnia 21. VII. 1927 r. i przepisów wadjalnych z dnia 4. X. 1927 r., ogłasza niniejszem
PRZETARG PUBLICZNY

na dostawę materiałów brukarskich w ilościach, w przybliżeniu, następujących:

1. Kostki rzędowej, granitowej, albo bazaltowej, 12 cm, prawidłowej ton 500
2. Kostki drobnej, granitowej, albo bazaltowej, 12 cm, prawidłowej „ 1 600
3. Kostki drobnej, j. w. mieszanki 9—11 cm. „ 300
4. Kamienia łamanego, granitowego „ 200
5. Kostki drzewnej, sosnowej, surowej, wysokości 10 do 12,5 cm m. sz. 270
6. Kostki drzewnej, nasyconej „ 300
7. Krawężników, prostych, kamiennych, ciosanych m. b. 100
8. Krawężników łukowych kamiennych, ciosanych „ 150
9. Krótkich krawężników granitowych t. zw. „końców” „ 100
10. Wjazdów do bram granitowych, ciosanych komp 10
11. Kamienia polnego m. sz. 4 000
12. Tłucznia granitowego normalnego od 3 do 6 cm. „ 2 000
13. Tłucznia drobnego granitowego od 1½ do 3 cm. „ 800
14. Wysiewek granitowych jednolitych z kamieniolołomu „ 400
15. Cementu portlandzkiego z najlepszych fabryk w beczkach po 200 klg. ton 1 000
16. Cementu glinowego szybko twardniejącego „ 2 000
17. Bitumu drogowego o penetracji 180 do 200 „ 50
18. Smoly drogowej do smolowania powierzchniowego „ 40
19. Smoly preparowanej do zalewania kostki drzewnej „ 20

Ceny materiałów należy podać cyframi i słowami za takie jednostki, jakie są wymienione w powyższym wykazie.

Na materiały wyliczone w punktach: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 należy podawać cenę z dostawą na miejsce robót, albo do składu w granicach usypianiem w przyzmy W. Warszawy, z ustawieniem, lub usypianiem w przyzmy o ile to jest potrzebne do obmiaru.

Za materiały, wyliczone w punktach: 1, 2, 3, 4 należy podać cenę loco wagon Warszawa, bez różnicy dworca, a prócz tego cenę z dostawą i ustawieniem w przyzmy w granicach 1916 r. i W. Warszawy, za 1 m. kw. materiału szczerlinie w przyzmy ustawione.

Za materiały, wyliczone w punktach: 15, 16, 17, 18, 19 należy podać cenę loco wagon Warszawa, bez różnicy dworca, i loco skład miejski.

Oplata podatku ładunkowego obowiązuje dostawcę. Przy dostawach loco wagon, ilość materiału będzie ustalona na podstawie wagi kolejowej (prócz cementu i bitu mół), w pozostałych wypadkach, oraz dla cementu i bitu mół na podstawie obmiaru w naturze.

Warunki techniczne i umowne można przeglądać od dnia 25 listopada w biurze Działu Komunikacji (Krakowskie Przedmieście nr 1) od godziny 10 do 12 w poł.

Terminy dostawy będą określone w umowach pod rygorem kar wadjalnych.

Do oferty należy załączyć kwit na wadium, złożone w Głównej Kasie Miejskiej na Ratuszu i znaczek stemplowy miejski za 3 zł. na ofertę i po 50 gr. na każdy załącznik.

Wadium składać można w gotówce, albo papierach wartościowych według oceny Kasy Miejskiej.

Wadja ofert nieuwzględnionych można będzie odebrać w 10 dni po terminie przetargu.

Wysokość wadium dla każdej dostawy ma być następująca:

- 1) Wyboru dostawcy według swego uznania, niezależnie od wyników przetargu.
- 2) Podziału dostawy każdego materiału między różnych dostawców.
- 3) Zmiany ilości każdego materiału o 30%.
- 4) Unieważnienia przetargu.

Magistrat M. St. Warszawy.

POLSKIE OBUWIE TO ZŁOTO W PORÓWNIANIU DO GRANICZNEJ TANDETY!

Pragnąc wszystkich o tem PRZEKONAĆ urządziłem

REKLAMOWA SPRZEDAŻ GWIAZDKOWA

Obuwie gwara:antowanej DOBROCI. cale ze skóry bez tektury!

OTO CENY! Damskie pantofelki i półbutyki z ciecącego chromu: zł 22.50, 23.50, 25.50, 26.50.
MĘSKIE wysokie, szycie: 31.50, 4.50, 36.50, 38.50, „ półbutyki lak., szycie 34.50, 36.50, 39.50. „ półbutyki szycie 28.50, 30.50, 34.50, 36.50.

Dziecięce i dla młodzieży: 10.25, 12.50, 14.00, 17.50, 21.50, 25.50.
SKŁAD FABRYCZNY: ul. Wrocławska 15.

Fabryka wyrobów drzewnych, nowoczesnie urządzona, poszukuje cichego lub czynnego

udziałowca z kapitałem 100.000 zł.

Zbyt produkcji zapewniony na długie lata, tak w kraju, jak na eksport. Ryzyko wykluczone. — Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zw 26 662

Przetarg ofertowy.
Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych
w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 2
ogłasza niniejszem publiczny przetarg na wykonanie:

prac kanalizacyjno-wodociagowych

przy budowie domów robotniczych przy ul. Świętojańskiej w Gdyni.

Wadium należy składać w kasie Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu w gotówce lub w inny sposób podany w warunkach przy kosztorysie ślepy, a kwit dołączyć do oferty. Wysokość wadium wynosi 9 000.— zł.

Oferty należy składać w zapieczętowanych kopertach z napisem: „Oferta na prace kanalizacyjno-wodociagowe przy budowie domów robotniczych w Gdyni przy ul. Świętojańskiej, do dnia 15. XII. 1930 r. godz. 11-iej w Z. U. P. U. w Poznaniu, ul. Seweryna Mielżyńskiego 2, pokój 6, gdzie otrzymać można podkładki ofertowe za opłatą zł. 10.— i gdzie nastąpi otwarcie ofert w obecności przybyłych oferentów. Rysunki przedkłada oraz wszelkich wyjaśnień udziela oprócz Z. U. P. U. w Poznaniu, kierownik budowy p. inż. W. Tomaszewski w Gdyni, ul. Abrahama, Dom Warszawskiego Tow. Ubezpieczeń, w godzinach od 9—11, telefon 11-51, oraz biuro projektów Stowarzyszenia Budowlano-Mieszkańczego Z. U. S. w Warszawie, ul. Marszałkowska 11-13, telefon 306-95. Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu zastrzega sobie prawo wyboru oferentów, nieuwzględnienia żadnej oferty lub też wyłączenia pewnych pozycji kosztorysowych.

Oferty można składać li tylko na drukach dostarczonych przez Zakład.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu
(—) Wilczyński (—) Lgocki
Komisarz Rządowy. p. o. Dyrektora Zakładu.
Pw 7 128-48.118

Przetarg ofertowy.
Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych
w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 2
ogłasza niniejszem publiczny przetarg na wykonanie:

prac kanalizacyjno-wodociagowych

przy budowie domów urzędniczych przy Alei Kasyna w Gdyni.

Wadium należy składać w Kasie Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu w gotówce lub w inny sposób podany w warunkach przy kosztorysie ślepy, a kwit dołączyć do oferty. Wysokość wadium wynosi 6 000.— zł.

Oferty należy składać w zapieczętowanych kopertach z napisem: „Oferta na prace kanalizacyjno-wodociagowe przy budowie domów urzędniczych w Gdyni przy Alei Kasyna, do dnia 15. XII. 1930 r. godz. 11-tej w Z. U. P. U. w Poznaniu, ul. Seweryna Mielżyńskiego 2, pokój 6, gdzie otrzymać można podkładki ofertowe za opłatą zł. 10.— i gdzie nastąpi otwarcie ofert w obecności przybyłych oferentów. Rysunki przedkłada oraz wszelkich wyjaśnień udziela oprócz Z. U. P. U. w Poznaniu, kierownik budowy p. inż. W. Tomaszewski w Gdyni, ul. Abrahama, Dom Warszawskiego Tow. Ubezpieczeń, w godzinach od 9—11, telefon 11-51 oraz biuro projektów Stowarzyszenia Budowlano-Mieszkańczego Z. U. S. w Warszawie, ul. Marszałkowska 11-13, telefon 306-95. Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu zastrzega sobie prawo wyboru oferentów, nieuwzględnienia żadnej oferty lub też wyłączenia pewnych pozycji kosztorysowych.

Oferty można składać li tylko na drukach dostarczonych przez Zakład. Pw 7 129-48.119

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu
(—) Wilczyński (—) Lgocki
Komisarz Rządowy. p. o. Dyrektora Zakładu.

W sprawie zapobiegawczej nad majątkiem **Alojzego Struka w Poznaniu, Plac Sapieżyński 1**, uchyla i umarza się postępowanie zapobiegawcze w myśl art 27 i 28 ust 1 ena koszt dłużnej firmy. Poznań, dnia 18 listopada 1930. nw 5 355

Sąd Powiatowy 2-a.

L. cz. 5. K. 14/30-8. PRZETARG PRZYMUSOWY. Nieruchomość położona w Dalewie i w chwili uczynienia wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Dalewo tom II wykaz 64 na imię małżonków Michalskich Stanisława i Stanisławy z Zaków, zostanie dnia 27 stycznia 1931 r. o godz. 10 przed południem w drodze egzekucyjnej wystawiona na przetarg w niżej oznaczonym Sądzie, pokój nr. 17. Nieruchomość ta składa się z podwórza wraz z budynkami (dom mieszkalny z oberżą, stajnią i oborą, stodołą i szopa, świnia, roli i łąki, parcele 98, 110, 246/21, 47, 356/18, 212, 213, 99, 100, 101, 314/147, 315/146 o łącznej powierzchni 13,34,43 ha, o czystym dochodzie jako podstawie podatku gruntowego 52,72 tal. i wartości użytkowej jako podstawie podatku budynkowego 180 marek. Matrykuła podatku gruntowego art. 49, księga podatku budynkowego nr. 36. Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 9 czerwca 1930 r. Kościan, dnia 16 października 1930 r. Sąd Powiatowy. nw 5361

POSTĘPOWANIE UKŁADOWE W sprawie zapobiegawczej nad majątkiem firmy Dom Mody Józef Wagowski i S-ka w Poznaniu, — na skutek otwarcia postępowania układowego, wyznacza się w celu ustalenia listy wierzycieli po myśli art. 40 Rozp. Prezyd. Rzplitej Polskiej z dnia 8 marca 1928 r. (Dz. Ustaw nr. 27 poz. 244), w porozumieniu z Sądem Powiatowym w Poznaniu, — termin do sprawdzenia wierzytelności na dzień 18 grudnia 1930 r. od godz. 10-tej do 12-tej, w lokalu powyższej firmy w Poznaniu, ul. Wrocławskiej nr. 37. Lista wierzycieli wyłożona będzie w Sądzie Powiatowym w Poznaniu, pokój 25, przez 7 dni, począwszy od dnia 27 grudnia 1930 r. Od daty wyłożenia listy mogą osoby interesowane zastrzyżać w terminie 7-dniowym postanowienia nadzorcę sądowego co do wciągnięcia lub odmowy wciągnięcia wierzytelności na listę, do wymienionego Sądu. Poznań, dnia 22 listopada 1930 r. A. Klebba, nadzorca sądowy. zw 26 665

PRZETARG PRZYMUSOWY W środę, 3. XII. 1930 r., o godz. 12-tej, ul. Towarowa w podwórzu firmy C. Hartwig, sprzedam publicznie najwięcej dającym za gotówkę: motor „Diesla” 250,300, składający się z 3 części bardzo wielkiego rozmiaru. nw 5041 W. Trzeciak, kom. sąd. Poznań, ul. Młyńska 3, tel. 51-18.

LICYTACJA PRZYMUSOWA W sobotę, dnia 29 listopada b. r., o godz. 11.30 przed południem, przy ul. Dąbrowskiego 89, sprzedam publicznie najwięcej dającym za gotówkę: podwozie do samochodu i samochód ciężarowy „Horch” w dobrym stanie z zapęd. każdorazowym. Teofil Bartkowiak, kom. sąd. z pol. Poznań, Wały Jagiello 3

Napisowe słowo (tłusto) 30 groszy, każde dalsze słowo 20 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych: 1-linowy milimetr 60 groszy

Znak oferty (naprzykład: z 1892A, n 2735, d 1790 i t. d. = 1 słowo. Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

1 SPRZEDAŻE

Maszynę damską sprzedam. Drużbackiej 1 II. lewo. Łazarz. zdw 43 499

Motocykl Rudge tanio. Plac Wolności 13. Fotoamerykan. zdw 42 980

Zakład fryzjerski dobrze prosperujący wraz mieszkaniami sprzedam. Adres poda Kurjer zdw 43 031

Serwis stolowy 12 osobowy porcelanowy sprzedam. Adres Kurjer zdw 43 338

2 maszyny damskie Singera okrągłe czółenka sprzedawca Warsztat Mechaniczny, Kraszewskiego 5. zdw 43 520-1

Futra skórki, blamy, ceny hurtowne. — Hankiewicz. Wielka 9. (wchód Szewska). zdw 42 942-3

Gospodarstwo 80 mórg od Niemca budynek do bre inwest. nadkompletna. cena 30 000 zł. wpłaty 20 000 zł. Rutkowski. Grobla 29. zdw 43 046-7

Gospodarstwo 7 mórg przy Poznaniu. nadające się dla ogrodnika rzemieślnika dom 6 ubikacji. cena 10 000 zł. Zgłoszenia Rutkowski. Grobla 29. zdw 43 943-9

Futro męskie czarne opasy. Wielkie Garbary 8 mieszkanie 16. rw 12 378

Pianino okazyjne sprzedam bardzo tania. A. Drygas. Kantaka 5. Pw 7114-43.108

Radjoapararat lampowy modny tania sprzedam. Młyńska 12 a. parter. prosto. zdw 43 595

Pianino krzyżowe 1.100 sprzedam. Słupski. Marszałka Focha 47. zdw 43 593

Skład kolonialny dobrze zaprowadzony z mieszkaniami sprzedam. Adres wskaże Kurjer zdw 43 500

Parcele pod dowolną budowę przy ul. Marszałka Focha i placu kościoła w Górczynie, przy przystanku tramwajowym bardzo korzystnie sprzedawca właściciel. Wiadomość na miejscu: Marszałka Focha, naprzeciw nr. 177 Jarasz. nowa willa zdw 43 495

Plaszcz męski zimowy prawie nowy tania sprzedawca Dobrogowski. Wroniecka 15. zdw 43 496

Resztówka 320 mórg okolica Jarocina. budynek wspaniałe inwentarze nadkompletne. cena 180 000 wpłaty 50 000 zł. Zgłoszenia Rutkowski. Grobla 29. zdw 43 053

Majątek 1 000 mórg ziemi d. brej. stacja w miejscu budynek maszynowy inwentarze nadkompletne sprzedam zamienie na kamienie. cena 250 tysięcy zł. Zgłoszenia Rutkowski. Grobla 29. zdw 43 052

Gramofony Płyty gramofonowe mechanizmy Sprzedaję po cenach najniższych. Feliks Bałoj. Woźna 12. Pw 6 541-2. 57. 629-0

Karpie i inne ryby sprzedaje majetność Zahajce, poczta Podhajce, województwo tarnopolskie. zdw 43 187

Wille w Poznaniu sprzedam przy wpłacie 15 000 zł. reszta dogodnie warunki. Olejniczak, Gasiorowskich 10. I pr. wchód lewo. zdw 43 182

Ubranka włóczkowe najpraktyczniejsza odzież dla chłopców, piękne kolory, niskie ceny poleca Kalamajski. Pw 7098-44.298

Okazyjnie dwie debowe jadalnie, ciemną z rzeźbą i jasną anielską mało używaną w bardzo dobrym stanie sprzedawca korzystnie W. Kalfski, 27 Grudnia 14. skład mebli. zdw 43 621

Fortepian bilard na sprzedaż. Chwaliszewo 57. restauracja. zdw 43 670

Jadalnia kluby, obraz oval. (kwiaty) wilonczela. Woźna 18, III. prawo. zdw 43 637

Wózek dwukołowy tania sprzedam. — Cempel, Krasieńskiego 14. zdw 43 646

Wiktor używanego do koni szynny sprzedam za 1.700 zł. P. Szczepik. Łowin, poczta Prusca, powiat Świecie. zdw 43 701

Sypialnie wielkopolska wisiowna 2 mtr. dywan czerwony prawdziwy 3,5x5,3 obraz Wierusz Kowalski okazyjnie. Handlarze wykluczeni. — Oferty Kurjer zdw 43 694

Fotograficzny aparat 13x18 z 3 kasetami, futerałem, pierwszorzędnym 300 zł sprzedam. Oferty Kurjer zdw 43 693

Orzechy włoskie prima hurtownie loco stacja Zaleszczyki 2,60 zł wysyła S. Seizer Zaleszczyki. zdw 42 872

Handel kolonialny, delikatosew sprzedaję wyrobów tytoniowych, przy przynajmniej alicy miejscę nadaje się dla innej branży do sprzedania. Oferty Kurjer zdw 43 269

Baterje anodowe jeszcze tańsze 60 v. — 8,70; 90 v. — 12,50; 100 v. 14,50; 120 v. 17,50; 150 v. 22,50; Najlepszy gatunek „Elektrovox” Półwiejska 30. na przeciw ulicy Kwiatowej. zdw 42 933

Skład kolonialny z maglem i mieszkaniami dobrze prosperujący tania sprzedam. Adres Kurjer zdw 43 711

3,50 zł kosztuje para modnych jesiennych pończoch u Kalamajskiego. Pw 7097-44.299

Regal stół składowy sprzedam telefon 1012. zdw 43 715

Plaszcz damskie, suknie, kostiumy tania Waly Jana III. 9. II. zdw 43 712

Sypialnia używana jasno-debowa bardzo dobrze utrzymana, garnitur klubowy w skórce jak nowy odda tania. Poznański Dom Komisowy. Dominikańska 3. Pw 7132-48.137

Gościniec skład kolonialny, wieś 1500 mieszkańcówn, blisko Poznania bez konkurencji sprzedam za 3 500 zł. Kossmann, Fredry 6. zdw 43 643

Kino-aparat nowy korzystnie sprzedam. Staniewicz. Wielka n/Not. zdw 43 704

Samochód Ford limuzyna 6-osobowy, pluszem wysłany na nowych oponach 16.000 kilom. jak nowy sprzedawca St. Wargula Wolstyn. Poznańska 18. zdw 43 703

Okazyja Z powodu zamażpójcia sprzedam skład kolonialny, trzy pokoje, sala, duża wieś kościelna. Nadaje się również na inne przedsiębiorstwo. Zgłosz. Kurjer zdw 43 702

Pończochy znane niskie ceny. Niedostępnym wybór. Olbrzymi asortyment kolorów u Kalamajskiego. Pw 7096-44.296

Singera maszyny do szycia, damska, długie czółenka sprzedam tania. — Kwiatowa 5. II. p. prawo. zdw 43 160

Limuzyna Fiat 509. okazyjnie 5 500 zł. Sobiecki, Poczta 29. telefon 12-44. zdw 42 841

EMKA Jak tania, to jeszcze taniej Baterje anodowe 60 volt z 8. — 90 volt z 12. — 100 volt z 13,50; 120 volt z 16,50; 150 volt z 21,50 Baterje kieszonekowe 50 groszy 3 lampowe aparaty radjowe od 50. — gramofony od 80. — płyty gramofonowe od 3,90 poleca „EMKA” Zakłady Radjotechn. i fotograficzne, właściciel Marjan Włodarczyk, Poznań, ul. Wrocławskiej 30, telefon nr. 26 83. Pw 7126 48.135

Futra damskie i męskie we wszystkich gatunkach najnowsze modele poleca korzystnie W. Królikiewicz. Magazyn Futur Poznań Podgórna 6. Pw 6289-37.24

Sypialnie jadalnie pokoje meskie salonki obrazy biurka kanapy kuchnie i t. p. odda tania Poznańsk Dom Komisowy Dominikańska 3. telefon 21-26. Pw 6527-45.150

Zabawki w największym wyborze po znanych niskich cenach. L. Krause. Stary Rynek 25-28. Pw 6 901-47.50

Radjo czterolampowe, komplet sprzedam Marcina 33, III lewo. zdw 43 508

Pianino .. sprzedam. Dopiersalski, Górna Wilda 29. zdw 43 515

Dom Poznaniu parcele za 25.000. — Malecki, Rybaki 20 a. zdw 43 557

Futro karakulowe w dobrym stanie sprzedam korzystnie. Krasieńskiego 13. parter. lewo. zdw 43 559

Parcele wszystkich dzielnicach Poznania sprzedaje: Biuro Techniczno-Agrarne. Plac Wolności 9. zdw 43 588

Plac do sprzedania z gotówką 1 311 m² okolica Wilda oparkanyony z dopływem wody i gazu. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 029

Radjo kompletne 4 lampowe, futro damskie seato, kuchnie kompletna debowa, regaly sprzedam. Górna Wilda 50 III. lewo. zdw 43 656

Siódło pod urzednika, używane, w stanie dobrym na sprzedaż za przystępna cenę. Marchowski, Maj. Pakosiaw. pr. Lwówek. zdw 43 688

Sprzedam przybory cukiernicze Oferty Kurjer zdw 43 380

Ciężarówkę 1½ tonnową, Ford, sprzedam korzystnie z powodu wyjazdu. — Oferty Kurjer zdw 43 362

Księgarnia i skład papieru dobrze prosperująca w mieście powiatowym zaraz na sprzedaż Oferty Kurjer zdw 43 358

Ogród Puszczykowo blisko dworca. lasu sprzedam. Adres wskaże Kurjer zdw 43 556

Trykoty damskie, męskie i dziecięce najlepsze wykonanie i najniższe ceny u Kalamajskiego. Pw 7095-44.297

Filmów para z Harry Peelem sprzedam dla wędrownego kina. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 395

Bufet stół, krzesła. Jaworska Zacisze 3, przy Jasnej. zdw 43 393

Pianino klasowe przedwojenne krzyżowe zagraniczne sprzedawca Adama, Focha 27, front lewo. zdw 43 431

Dom nowy pokój kuchnia zabudowana, piękny ogród, sprzedam zaraz. Cena 4 600 zł. wpłaty 3 000. Waruszewski, Ławica Dworzec pod Poznaniem. zdw 43 415

Dom piętrowy wolnym składem z powodu wyjazdu za bezcen spiesznie sprzedam 13. wpłaty 9 tysięcy Ratajczak, św. Marcin 11, I. zdw 43 406

Platforma nowa do 80 centn na patentowych osiach, Sliwiński Gen. Umińskiego 8. zdw 43 867

Sprzedam futro oficerskie i krótkie męskie futerko. Spokojna 15 a. zdw 43 422

Kolonjalke z towarem i mieszkaniami korzystnie sprzedam. Adres Kurjer zdw 43 417

Sprzedam taksówkę samochodową z koncesją. Adres wskaże Kurjer zdw 43 420

Pokój męski dobrze utrzymanym sprzedam. — Zgłoszenia Kurjer zdw 43 456

Jadalne ciemno debowa jak nowa okazyjnie tania sprzedam. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 462

Sprzedam zaraz książki stuletnie i starsze. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 473

Klubowy garnitur jak nowy sprzedam 290 Wrocławka 17 I Skierska. zdw 43 480

Warsztat mech.-slusarski kompletnie urządzony na zapęd korzystnie sprzedam. Oferty Kurjer zdw 43 486

Na Gwiazdkę ukochanej osobie już teraz coś wybrać należy. Pierścienie kolczyki zegarki rezne od 16 do 100 zł. Zamówienia wykonuje w własnej pracowni Chwilkowski, św. Marcin 40. zdw 43 493

Wilczyce i szczeniaki tania sprzedam Wojciechowski, Dłuxa 18 front. zdw 43 440

7½ złotego kompletny garnitur na umywalnie. — 8½ złotego komplet kawowy porcelana — 39 złotych komplet obiadowy 6 osób. porcelana — 59 złotych komplet obiadowy 12 osób porcelana — 23 złotych garnitur alpakowy sprzedaje tylko Hurtownia Porcelany Wroniecka 24, podwórze. zdw 43 510

Radjo kompletne sprzedam. Półwiejska 31, parter. prawo. zdw 43 576

Rower tania. Mostowa 2 Osiecki. zdw 43 428

5 KUPNA tylko dobrym stanie kupię za gotówkę. Oferty z podaniem ceny i fabrykatu pod Srem skrzyńka pocztowa 1. Pw 7 037-48.78

Maszynę do pisania używaną ewentualnie uszkodzoną lub nieczynną. Warunki do Kurjera Poznańskiego zdw 42 741

Poszukuje kupna około 1 000 świerków (choinek). Oferty do Kurjera zdw 43 390

Wanne kapielowa kupię. Kurjer zdw 43 385

Fortepian do ćwiczeń zaraz kupię. Cena Kurjer zdw 43 382

Kino- aparat. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 598

Wille ogrodem, wolnym mieszkaniami. kupię, wpłaty 20 000 Oferty Kurjer zdw 43 404

Książki oraz dzieła kupię. Oferty Kurjer zdw 43 666

Szafę oszkloną kupię do garderoby i materiałów. Oferty Kurjer zdw 43 713

Stół składowy używany drugi kupię. M. Wolff, W. Garbary 49, III. piętro. Pw 7130-43.138

6 KAMIENICE

Kamienica centrum. 6 składów dochód 23 000 zł. cena 220 000 zł wpłaty 100 000 Zgłoszenia Rutkowski Grobla 29. zdw 43 051

Kamienicę kupię bez pośredników, wpłaty 30 000 Oferty Kurjer zdw 43 402

Okazyjna kamienica narożnikowa mieszkanie 3, 4 pokojowe donosi 380 zł., skład delikatosew, restauracja pełna koncesja 5 pokojowym mieszkaniami wolnym; 23.000. wpłaty 10.000 w mieście powiatowym sprzedam. Strabel, Poznań, Wierzbiciele 43. zdw 43 662-3

7 PIENIADZ

Młyn odstąpię dzierżawę młyna wodno-motorowego przemiału 8 tonn pod Poznaniem. Zgłoszenia Kurjer Poznański rw 12 593

10.000 wypożyczyć na pierwszą hipotekę za otrzymanie 2-3 pokojowego mieszkanie śródmieściu. Oferty Kurjer zdw 43 524

Szofera wspólnika lub za inkasenta. gotówką 2-3.000 złotych. Zgłoszenia Poznań, Górna Wilda 67. zdw 43 664-5

Wspólnika z kapitałem 20-25 000 poszukuje przedsiębiorstwo spożywczo-handlowe. Gwarancja i duży zysk zapewniony. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 699

Poszukuje 3-4 tysięcy zł na hipotekę za procent dam mieszkanie i ogród. Zgłoszenia Agencja Kurjera Poznańskiego. Gniezno 419. nw 5491

2.500 zł 1-2 pokoi i kuchni jako procent wynajme. Oferty Kurjer zdw 43 683

18.000 zł pożyczki poszukuje na pupilarne pewną hipotekę majątku 500 morgowego. Zwrot pożyczki za pół roku. Wysoki procent i damno. Zgłoszenia do Kurjera zdw 43 653

3 DO WYNAJĘCIA

3 pokojowe wszelki komfort, wdzierżawie zaraz. Pawlę-Lubon, fabryka drożdży. zdw 42 148

5 pokojowe mieszkanie w Zabikowie ładnie położone wprost do gospodarza bez odstępnego za dwuletnia dzierżawę zgóry do wynajęcia. — Oferty Kurjer zdw 41 732

Skład z mieszkaniami w śródmieściu za zwrotem moich kosztów do wdzierżawienia. Adres wskaże Kurjer zdw 43 551

Mieszkanie 2 pokoje kuchnia meble rok dzierżawa 2 500, mieszczenie 40 zł. Zgłoszenia Sajda, Wodna 20, II piętro. zdw 43 544

Wynajmę skład z pokojem (Wilda) 800 złotych; dwa pokoje z łazienką 500 złotych; pokój z kuchnią Łazarz 700 złotych. „Pawilon”, Marsz. Focha 15. zdw 43 548

Frontowe kilkupokojowe mieszkanie z powodu wyjazdu za bezcen do odstąpienia zaraz. Ogrodowa 15. parter, lewo, lub telefon 1487 — 1498. zdw 43 563

Mieszkania sześciopokojowe, pięciopokojowe, czteropokojowe, trzypokojowe, dwupokojowe wskaże. Biuro Techniczno-Agrarne. Plac Wolności 9. zdw 43 567

3 pokojowe mieszkanie z meblami telefon. elektryczność, gaz łazienka i pokój dla służącej na Placu Wolności III. piętro zaraz odstąpię za zgodą gospodarza Zgłoszenia poważnych reflektantów do Kurjera zdw 43 389

Dwa pokoje, łazienka 1.500, pokój kuchnia 450 Agentura, Plac Sanie żyński 7, I. zdw 43 571

Pokój kuchnia, centrum Poznania korzystnie. Wiadomość Soltysiak, Prusa 18. zdw 43 618

Mieszkanie 3 pokoje kuchnia w willi zaraz do gospodarza do wynajęcia. Czynn 2 lata zgóry. Debic. Św. Szczepana 18. zdw 43 494

9 SZUKA MIESZK.

2-3 pokoi z kuchnią w Puszczykowie poszukuje. Dąbrowskiej 96. III. ski, telefon 14-15. zdw 43 062

Mieszkania 3 pokojowego poszukuje dam 3 tysiące za rok zgóry Oferty Kurjer zdw 43 350

Mieszkanie 3 pokojowe, komfortowe 6r0d-mieście do gospodarza poszukujecie Czynn zgóry Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdw 43 396

Instalator blacharz poszukuje portierstwa. Oferty Kurjer zdw 43 410

Mieszkania 2 lub 3 pokojowego z kuchnią wprost do gospodarza poszukuje nauczycielka państwowa. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 436

Małżeństwo bezdzietne poszukuje skromnego pokoju z kuchnią wprost do gospodarza za miesieczną dzierżawę Oferty Kurjer zdw 43 477

Poszukuje 2 lub 3 pokojowego mieszkania z kuchnią wprost do gospodarza. Czynn ewentl. zgóry Zgłoszenia Kurjer zdw 43 608

Mieszkanie 3 pokojowego poszukuje w śródmieściu. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 674

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Sześciopokojowe mieszkanie na Łazarzu zamienie na czteropokojowe, okolica obywatna Oferty Kurjer zdw 43 360

11 POKOJE UMEBL.

2 pokoje umeblowane nobliwe salon i sypialnie. 2-5 pokoi na cele biurowe, I piętro, ul. Skarbowska pokoje frontowe od 12 rb oddam. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 43 739

Pokój umeblowany z centralnem ogrzewaniem i światłem elektrycznym bez poscieli i bielizny tylko solidnemu panu do wynajęcia — Śniadeckich 16. II. na lewo. zdw 42 247

Pokój umeblowany wynajme od 1. 12. W. Garbary 8, II. lewo. zdw 43 299

Drugiego pana. Piekary 4. III. zdw 43 522

Spokojny czysty, umeblowany solidnemu panu poważnym stanowisku, św. Marcin 4, II lewa. zdw 43 505

Pokój używany kuchni małżeństwa. Matejki 6, parter prawo, dom ogrodowy. zdw 43 519

Umeblowany frontowy. Mostowa 17, I. zdw 43 511

Willi
pokój umeblowany wynajmę inteligentowi. Szarnańska, Topolowa 6, koniec Ratajczaka, zdw 43 541

Pokój
umeblowany wynajmę (30 zł.) — Wielkie Garbary 47, II., front, zdw 43 542

Pokój
niekrepujący z światłem elektr., łazienka dwóm panom wynajmę. Spokojna 25 a, IV., Łazarz, zdw 43 589

Pokój
elegancki, frontowy, elektryczność, telefon, łazienka, wynajmę. Wąły król, Jadwigi 4, I., prawo, zdw 43 587

Pokój
umeblowany zaraz, Poplińskich 2 parter, prawo, zdw 43 560

Pokój
dla bezdzietnego małżeństwa lub pani, Małeckiego 8, I., zdw 43 290

2 słońeczne
dwuosobowe, eleganckie wszelkie wygody zaraz, Chelmońskiego 21, parter, lewo, telefon 62 92, zdw 43 391

Pokój
na jedną lub dwie osoby do wynajęcia, wysoka 12 parter, lewo, zdw 43 374

Przyjmę
na stancje, Henschel, Klasztorna 4, I., zdw 43 361

Pokoik
mily dla inteligentnej pani z utrzymaniem lub bez Grunwaldzka 20 a, II., prawo, zdw 43 357

Pokój
balconowy bez pościeli 1, 2 osobom, całe utrzymanie lub obiady, Słowackiego 25, I., lewo, zdw 43 353

Panienkę
na wspólny pokój przyjmę Żydowska 8, podwórze, zdw 43 351

Małżeństwu
bezdzietnemu 2 pokoje umeblowane z urządzeniem kuchni do wydzierżawienia. Wiedomość Kurjer Poznański zdw 43 400

Sypialnia
i gabinet do wynajęcia inteligentnym panom lub paniom na Łazarzu. Można z utrzymaniem, Adres wskaże Kurjer zdw 43 400

Pokój
elektryka, ogrzewanie, Adamczewska, Śniadeckich 19, zdw 43 493

Pokój
przy dworcu umeblowany Focha 27, front, lewo, Adamska, zdw 43 480

Pokój
duży, czysty z światłem, elektrycznym i utrzymaniem na dwie osoby do wynajęcia, Piłkowska, Pl. Karmelicki 1 a, zdw 43 429

Pokój
elektryczność panom, Małeckiego 31, III., zdw 43 427

Niekrepujący
dla dwóch pań, panów, pościel pożądana, Rybaki 30, parter, front, zdw 43 425

Pokój
panience, Młyńska 4, IV., lewo, front, zdw 43 446

Pokój
czysty frontowy 1 lub 2 osobom, pościel pożądana, Rom. Szymańskiego 9, II., piętro, lewo, front, zdw 43 445

Pokój
słoneczny panom, elektryczność, Górna Wilda 49, III., prawo, zdw 43 439

Solidnym
panom zaraz, Słowackiego 30, III., prawo, zdw 43 442

Pokój
niekrepujący, czysty, elektryczność dwóm osobom utrzymaniem, Półwiejska 12, I., lewo, zdw 43 441

Pokój
niekrepujący z elektryką od 1. 12. do wynajęcia Adres Kurjer zdw 43 469

Pokój
umeblowany 1. 12. Rzeczypospolitej 9, dom ogrodowy, III., prawo, zdw 43 468

Pokój
umeblowany do wynajęcia, Wąrowski, Marsz. Focha 35, zdw 43 459

Klatki
schodowej niekrepujący pokój oraz mały pokój wynajmę, Adres Kurjer zdw 43 454

Pokój
z klatki schodowej z elektrycznością od 15. XII. Niegolewskich 18, I., front, zdw 43 455

Pokój
mały przejściowy, Młyńska 3, IV., lewo, zdw 43 451

Poszukuje
inteligentnego pana na pokój zaraz, Grzegorzka, Strzałowa 7, parter, zdw 43 450

Pokój
duży, ładny, drugi mały z elektrycznością bez mebli lub częściowo umeblowane do wynajęcia od zaraz, Adres Kurjer zdw 43 449

W Śródmieściu
pokój od zaraz, Strzelecka 31, II., piętro, zdw 43 353

Pokój
2 panom, elektryczność, Czarniejewicza, Św. Marcin 27, zdw 43 501

Pokój
dobrze umeblowany inteligentnemu panu utrzymaniem lub bez, Lewandowska, Św. Marcin 22, I., zdw 43 523

Skromny
pokoik 20 zł. Kanałowa 6, parter, prawo, zdw 43 526

Pokój
wynajmę z klatki schodowej 1—2 panom, Róhrowa, Zamkowa 4 b, zdw 43 474

Wspólny
pokój panu, Półwiejska 11 Ol. szewska, zdw 43 484

Pokój
zaraz, Ogrodowa 11, I., lewo, zdw 43 488

Elegancki pokój
frontowy elektrycznością 1 lub 2 panom, Plac Bernardyński 4, I., lewo, zdw 43 488

Pokój
ciepły osobno wejście, Plac Sa. pieżyński 3, III, lewo, zdw 43 487

Pokój
jedno wzgl. dwuosobowy ze skrytką w willi wynajmę od 1. lub 15. 12. 30 ul. Solacka narożnik Winiarskiej Kapela, telefon 28-32, n.w. 5419

Pokój
Przyjmę panów od zaraz, Półwiejska 13, II., prawo, zdw 43 530

Pokój
2 osoby lub małżeństwu bez pościeli Zupańskiego 15, I., prawo, zdw 43 534

Elegancki
pokój dla 2 panów, P.otra Wawrzyniaka 31, parter, lewo, zdw 43 569

Pokój
jedno względnie dwuosobowy, — Zupańskiego 8, wysoki parter, lewo, zdw 43 580

2
oddzielne ładne pokoje do wynajęcia, Półwiejska 31, parter, prawo, zdw 43 575

Próżny pokój
do wynajęcia dla małżeństwa bezdzietnego, Dąbrówki 16, parter, prawo, zdw 43 634

Pokój
umeblowany wejście z klatki schodowej wolny, Wodna 25, IV., prawo, zdw 43 636

Pokój
wynajmę, Podgórna 5, III, prawo, zdw 43 518,9

Pokój
umeblowany elektryczność 40 zł Wilda, Kosińskiego 12, I., prawo, Pw 7117 48.124

Pokój
panom, Górna Wilda 100, II., lewo, zdw 43 606

Pokoik
frontowy, Krzyżowa 5, parter, pawo, zdw 43 607

Pokój
panu wynajmę Fredry 4, III., zdw 43 605

2 pokoje
umeblowane inteligentnym panom z oświetleniem elektrycznym wynajmę, Śniadeckich 4, III, lewo, zdw 43 604

Pokój
umeblowany, Półwiejska 21, III, prawo, zdw 43 603

Mały
pokój wynajmę, Strusia 9, I., prawo, zdw 43 602

Dwuosobowy
panom, Józefa 9, III, prawo, zdw 43 601

Pokój
dla paniąki wynajmę, Dąbrowskiego 43, IV., zdw 43 596

Pokój
czysty, elektryczność dwóm osobom wynajmę, Młyńska 13 a parter, prosto, zdw 43 596

Pokój
studentkom inteligentnym panom elektryczność, Sobeska, Ogrodowa 13, ogrodowy dom wprost II, zdw 43 599

Pokój
do wynajęcia, Bukowska 41, I., lewo, zdw 43 597

Solidnym
spokojnym osobom ładny pokój śródmieściu, Adres Kurjer zdw 43 588

Pokój
jedno i dwuosobowy, Białkowska, Grunwaldzka 11, zdw 43 504

Śródmieście
duży frontowy, Rzeczypospolitej 2, III, lewo, zdw 43 528

Pokój
duży, ciepły, używanie kuchni, Chelmońskiego 2, parter, zdw 43 532

Ładny
pokój umeblowany panience Paszkwiczowa, Wodna 7, III, wejście Siłarska, zdw 43 491

Tani
dwuosobowy, Matejki 45, II, lewo, zdw 43 677

Pokój
umeblowany do wynajęcia, Gąsiorowskich 12, parter, prawo, drugie wejście, zdw 43 497

Pokój
próżny małżeństwu wynajmę, Pamiątkowa 1-3, 4 ptr, prawo, zdw 43 688

Pokój
wydzierżawie bezdzietnemu małżeństwu z urządzeniem kuchni, — Górna Wilda 54, III, prawo, zdw 43 667

Lepszemu
panu wynajmę, Górna Wilda 52, II ptr, prawo, zdw 43 651

Próżny
pokój jednej osobie, Wskaże dozorca domu, Garncarska 2, zdw 43 692

Dąbrowskiego
23, III, prawo utrzymaniem lub bez wolnego, zdw 43 691

Pokoik
skromny jednoosobowy Umilńskiego 7 a, IV, lewo, zdw 43 641

Pokój
umeblowany dla 2 pań lub panów Kraszewskiego 9 a, I, ptr, zdw 43 130

Wspólny
panu (paniom) utrzymaniem centrum, Wskaże Kurjer zdw 43 654

Pokój
Thiesowa, Rybaki 16, I., zdw 43 652

Panu
wspólny, Małeckiego 23, III, lewo, zdw 43 650

Frontowy
pokój wynajmę, Łakowa 19, I, prawo, zdw 43 679

Elegancki
pokój z komfortem odnajmie 1, Pawłowska, Młyńska 2, II., zdw 43 683

Pokój
umeblowany dla dwóch panów, Stary Rynek 89, II ptr, front, prawo, rw 12 406

Słoneczny
ciepły, ewentualnie forteplanem Łakowa 10, I., prawo, zdw 43 642

Pokoik
umeblowany, mały, elektryczność do wynajęcia, Wierzbicińce 17, front, Pawlicki, zdw 43 671

Pokój
1—2 osobom wynajmę, Jankowski, Kreta 23, zdw 43 613

Pokój
czysty, elektryczność 1—2 osób, Zupańskiego 3, II, lewo, zdw 43 612

Elegancki
pokój umeblowany, czysty spokojnemu, solidnemu panu wynajmę niedrogo, Wojterska, Chelmońskiego 2, zdw 43 609

Wspólny
panom, Łakowa 16, III, prawo, zdw 43 619

Pokój
dobrem utrzymaniem, Wielkie Garbary 18, wejście Woźnej, II, prawo, zdw 43 615

Pokój
na doby tania, Wielkie Garbary 18, wejście Woźnej, II, prawo, zdw 43 614

Pokoik
panience wynajmę, Szwajcarska 23, parter, lewo, zdw 43 626

Pana
na wspólny pokój, Wielkie Garbary 3, II, lewo, zdw 43 623

Przyjmę
dwóch panów na pokój Wiatr, ul. Wierzbicińce 31, parter, zdw 43 622

Pokój
dobrze umeblowany do wynajęcia Dąbrowskiego 9/11, III, obok Teatru Nowego, zdw 43 629

Pokój
umeblowany Wielkie Garbary 18 wejście Woźnej III, prawo, zdw 43 623

2
pokoje frontowe I, piętro, elegancko umeblowane od 1. 12. — Oferty Kurjer zdw 43 633

Eleganckie
jedno i dwuosobowe wynajmę, Pocztowa 21, I, prawo, zdw 43 639

Pokój
elegancki elektrycznością wyjątkowo inteligentnym, Słowackiego 37, Wiegoszowa, zdw 43 645

Pokój
lub 2 razem wynajmę, Matejki 57, parter, lewo, 43 648

Pokój
Łakowa 7, III., prawo, zdw 43 700

Pokój
frontowy wynajmę, Kanałowa 15, Opończewska, zdw 43 396

Pokój
1—2 panów, elektr., telefon, Wąły Jana III, 9, II., zdw 43 714

Pokój
do wynajęcia, Śniadeckich 4, wysoki parter, lewo, zdw 43 717

Dobrze
umeblowany pokój, Łakowa 4b, I lewo, rw 12 403

Dwuosobowy
kuchnią Jeżyca, Adres Kurjer zdw 43 720

Frontowy
pokój do wynajęcia, Woźna 9, III lewo, rw 12 404

12 SZUKA POKOJU

Pokoju
umeblowanego, niekrepującego z osobnym wejściem, do użytku na kilka godzin w tygodniu poszukuje przyjezdny, Oferty Kurjer zdw 43 546

Urzędniczka
szuka czystego pokoju, Zgłoszenia Kurjer zdw 43 401

Pokoju
czystego, słonecznego z elektr. w pobliżu ul. Ratajczaka szukam Oferty Kurjer zdw 43 424

Pokoju
skromnego małego poszukuje pani początek Jeżyca Oferty Kurjer zdw 43 481

Pokój
czysty niedrogi potrzebny, Oferty Kurjer zdw 43 492

Małżeństwo
z 4 letni dzieckiem szuka pokoju umeblowanego, Oferty Kurjer zdw 43 531

Pokoju
skromnego poszukuje handlowiec okolica Półwiejskiej, Oferty Kurjer zdw 43 578

13 LOKALE

Duży
pokój z telefonem na biuro wynajmę, Skarbowska 17, parter, prawo, zdw 43 547

Pokój
na biuro telefon zaraz wynajmę, Św. Marcin 14, III., prawo, zdw 43 343

Poszukuję
pokoju małego na warsztat szewski, Oferty Kurjer Poznański zdw 43 467

Mieszkanie
w pobliżu Starego Rynku 3 pokoje i kuchnia, I piętro, stosownie na lokal zaraz oddam, Oferty Kurjer zdw 43 453

Centrum
duży elegancki pokój telefon, elektryczność, wysoki parter, za raz wynajmę, Adres wskaże Kurjer zdw 43 584

Pokoju
na biuro, śródmieście poszukuje, Oferty Kurjer zdw 43 625

2
pokoje duże frontowe I, piętro, nadające się na biura wzgl. pracownie od 1. 12. telefon na piętrze, Oferty Kurjer zdw 43 632

14 DZIERŻAWY

Polowania
dzierżawy na obszarze dworskim w polu lub lesie w okolicy Poznania poszukuje Klub Prof. Uniw. Oferty Prof. Schechtel, Poznań, Mazowiecka 24, zdw 42 675

Młyn
poszukuje dzierżawy młyna wodnego w dobrej okolicy z gospodarstwem rolnym, Zgłoszenia Kurjer rw 13 392

Wydzierżawie
skład kolonialno-delikatesowy z koncesją w Poznaniu na bardzo korzystnych warunkach, Kurjer Poznański zdw 43 435

Pokój
próżny młodemu małżeństwu wydzierżawie Gen. Chlapowskiego 3 III, piętro, Andrzejewski, zdw 43 473

Skład
mieszkanie 3 pokojowe w centrum Gniezna zaraz do wynajęcia, Zgłoszenie Ag. K. P. Gniezno 420, n.w. 5490

Piekarnia
z urządzeniem i mieszkaniem od gospodarza w Bydgoszczy zaraz do wydzierżawienia, Oferty do Derfort, Bydgoszcz, św. Trójcy 4 n.w. 5424

Wydzierżawie
4 morgi ziemi na ogrodnictwo, mieszkanie na miejscu, 2 pokoje z kuchnią, Zabikowo, pow. Poznań, ul. Kościuszki 78, zdw 43 539

Dzierżawa
120 morg pszennej ziemi z kompletnym żywym i martwym inwentarzem, dom 6 pokoi, kuchnia powiat Gostyń, spieszenie wydzierżawie, do objęcia 9.000 złotych, Zgłoszenia „Pawilon”, Poznań, Marszałka Focha 15, zdw 43 552-3

Na Noc Sylwestrową
jedna z większych sal w Poznaniu poważnemu towarzystwu do wydzierżawienia Oferty uprasza się do „Par”, Aleja Marcinkowskiego 11, pod nr. 48.114, Pw 7116-48.114

Skład
w Lesznie przed rynek z mieszkaniem nadający się dla każdej branży wprost od gospodarza do wydzierżawienia, Zgłoszenia Agentura Kurjera Poznańskiego, Leszno, Kompanińska 42, aw 5463

Wydzierżawie
plac budowlany na kilka lat okolica Wilda, Ofety Kurjer zdw 43 485

15 UZDROWISKA

Zakopane
„Złoty Róg”, ul. Chałubińskiego róg Witkiewicza, telefon 524, — pensjonat nowoczesnie urządzone, pokoje południowe z balkonami, woda ciepła — centralne ogrzewanie, kuchnia obfita — pod fachowym zarządem właścicielki, n.w. 5344

16 OSOBISTE

Oświadczam
że długów żadnych nie zrobiłam i nie zrobię, bo od męża mego nic nie potrzebuję, A. Modrzykowa, zdw 43 363

Panią
z dwoma małutkami przy Polonii wsiadaliśmy do samochodu, list do Kurjera zdw 43 470

Psyche
cukiernia, byłsm, Proszę pisać, zdw 42 912

21 ZGUBY

Skradziono
książeczki wojskowa oraz wszelkie dokumenty które unieważniam, Marcin Hoppel ul. Kościelna 53, zdw 43 574

150 złotych nagrody
Skradziono pierścionek brylantowy około 1/2 kar. z platyny z grawurą, Obrączka dolna uszkodzona, Kto się przyczyni do zwrotu, powyższa nagroda, Zgłoszenia Kurjer zdw 43 525

Zaginął
piesek biały szpic w okolicy ulicy Cieszkowskiego, Zgłoszenia za wynagrodzeniem do firmy K. Greger, ul. 27 Grudnia 20, Pw 7123-48.116

22 ROZMAITE

Paniel Zi 3,50
pończochy wełniane poleca hurtownia pończosznicza „Julpol”, Poczta 11, Pw 7000 47.120

Tłumaczenia
z niemieckiego uskuteczniłam szybko i tanio, Łaskawe zgłoszenia pod zw 42 742 do Kurjera.

Obiady
prywatnie wydaje Aleje Marcinkowskiego 25, dom tylny II, zdw 43 040

Oddam
dziecko na własność Oferty Kurjer zdw 43 060

Obiady
kresowe, smaczne, Cena przy stepska, Kantaka 8/9 brama prawo, III, zdw 43 064

Mleka
300—500 ltr. od zaraz potrzebuje Mleczarnia Łazarska, Poznań Łukaszczyca 18, telefon 71 07, zdw 43 127

Detektywne
Biuro Greif od 19 lat, Ratajczaka 15 (Apollo) Obserwacje wywiady, zdw 42 030

Krawcowa
działa — 3,50 dziennie, Oferty Kurjer zdw 43 517

Chiromantka
zagraniczna, przepowiada z kart i rak przeszłość i przyszłość wiele podziękowań, Górna Wilda 51, III., pr., zdw 43 550

Samochodem
wyjeżdżam Poznańskie, Pomorze, Śląsk, Przyjmę zastępstwo ewentualnie sprzedaż drobnego artykułu, Oferty Kurjer: zdw 43 352

Reflektor
na zabawę potrzebny, Oferty Kurjer zdw 43 426

Chiromantka
działa przepowiada przyszłość, przeszłość, przyjmuje od 10 do 7 wieczorem Strzelecka 18, narożnik Łakowej III, piętro, prawo, zdw 43 460

Obiady
prywatnie smaczne, obfite, Łazarz, Chłodna 6, III przy kościele zdpw 43 634

Świadkowie
poszukiwani, czwartek dnia 20 bm. popołudniu po 4-tej upadłem na hodniku Wolnica przyczem zламаłem rękę, kto wypadek zauważył, Łaskawe oferty do Kurjera zdw 43 647

Cukierni - kawiarni
poszukuje celem dzierżawy lub kupna, Łaskawe oferty pod „Dobry fachowiec” do „Par”, Bydgoszcz, Dworcowa 72, Pw 7135-63.778

23 OZENKI

Dyskretnie
i solidnie kojarzy małżeństwa we wszystkich sferach społecznych największe biuro matrymonjalne „Postęp”, Warszawa Senatorska 38 Na żądanie wysyłamy kilka set ofert do wyboru n.w. 302

Sympatyczna
brunetka lat 22 pragnie poznać przystojnego pana na poważnym stanowisku Oferty Kurjer Pozn zdw 43 479, Cel matrymonjalny.

Kawaler
lat 35, brunet średniego wzrostu właściciel realności i przedsiębiorstwa handlowego wartość zł 300.000 pragnie poznać odpowiednią towarzyszkę życia Dla dobra ogólnego, około 50.000 zł pożądaną Łaskawe zgłoszenia o ile możliwym z fotografią którą zwracam skierować do Kurjera zdpw 42 070

Panna
lat 26 szatynka przystojna, beznaganej przeszłości miłego charakteru córka rolnika, 20.000 zł. posagu poszukuje znajomości panów, Cel matrymonjalny, Kurjer zdw 43 590

Kawaler
piekarsz własny skład, 5.000 zł. żona Zgłoszenia „Renoma”, Płaz Sapieżyński 2 a zdw 42 870

Kupiec
kawaler lat 42 posiadacz wielkiej realności i własnej willi wartości około 100.000 zł poszukuje żony „Panie” gotówką około 30 tysięcy zł na spłatę hipoteki Oferty do Kurjera Pozn zdw 43 414, tylko poważne anonimowe bez odpowiedzi.

Kawaler
restaurator, lat 32 posiadający własny skład stołecznym mieście, dla braku znajomości szuka panny lub młodej wdówki Cel matrymonjalny, Oferty Kurjer jw 5 116

Jestem
mężczyzną lat 27 z zawodu słuzarzem elektromonterem, rezerwistą mistrzem szewcem, Posiadam średnie wykształcenie, szukam żony, panny lub wdowy, która w posagu odziedziczy pokrewy warsztat jednemu z mých zawodów, Reflektantki serj, myślące raczą złożyć oferty z adresem Kurjer Poznański zdw 43 441, Cel matrymonjalny

Wdowiec
bezdzietny lat 41 ożeni się ze starszą panią, Oferty Kurjer zdw 43 512

Profesor
gimnazjum w Poznaniu kawaler, lat 39, własne mieszkanie, poszukuje znajomości pań materialnie niezależnych, Cel matrymonjalny, Zgłoszenia Kurjer zdw 43 650

Dla
brata mego, przystojnego bruneta lat 30, właściciela obiektu przemysłowego, wartości 1/2 mil. zł, bez obciążenia, szukam inteligentnej, przystojnej panny z odpowiednim majątkiem płynnym w celu matrymonjalnym, Pośrednictwo rodziców lub krewnych pożądan. Pisma szczegółowe wraz z fotografią którą się zwraca, proszę kierować do Kurjera Poznańskiego zdw 43 707

Wdowiec
lat 33, z 5-letnią córeczką, z zawodu krawiec, poszukuje żony i dobrej matki dla dziecka, panienki od 25 do 30 lat z dobrej rodziny, religijnej, średniego wzrostu, z cośkolwiek majątkiem, Łaskawe zgłoszenia o ile możności z fotografią, która się zwraca do Kurjera zdw 43 705 Dyskrekcja zapewniona.

25 MUZYKA

Planista
rutynowany lub duży repertuar nat wolny chętnie kino Staniszewski, Strumykowa 34 II, u Gajewny, zdw 43 490

24 NAUKA

Kursy stenografji
pisania na maszynach, Kantaka 1, II, piętro, zdw 40 816

Tanie kursy tańców
Opaliński, 27 Grudnia 19 II 6—9, zdw 42 987

Kursy
stenografji, pisania na maszynach, ksiązkowości Tyran-Zaworskiej, Strzelecka 33 Dla absolwentów kursu dalsza stenografja bezpłatnie, zdw 41 872-3

Tańce
modne Stelia Kiedicka zbiorowe prywatnie, Poczta 29, Pw 5420-40.39

Szkoła Tańców Średziński-Szczurkówna kilka pań
do Kółeczka Akademickiego po cenie żniżonej, Zgłoszenia Strzelecka 3, parter, zdw 43 556

Księgowość
pisanie na maszynach, Oplata 30 zł, Marszałka Focha 96, I ptr, prawo, zdw 43 591-2

Wyuczamy
bardzo starannie, księgowość stenografji i pisanie na maszynach, nowoczesna metoda, szybko i tanio, Postęp, Wrocławska 35, III., zdw 43 627

Lekcyj
języka niemieckiego, francuskiego włoskiego gry fortepianowej udziałem gruntownie 15 zł miesięcznie, Czachowska ul. Ratajczaka 13, parter, zdw 43 635

Akademja Tańców
prof. Wituskowskich Zgłoszenia Ratajczaka, Dom Rzemieślniczy 6—10, Pw 7124 48.117

Makowski - Malicka Szkoła Tańców 3 grudnia nowy kurs. Trzy lekcje, dwa tańce. Gwarancja. Zapisy św. Marcina 40 16—8, Pw 7133-57.112

Studentka
dzieli matematyki, łaciny tanio.
Kurjer zdw 43 482

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Technik - mechanik
znajomość elektrotechniki, automobilizmu poszukuje zajęcia. Oferty Kurjer zdw 42 216

Technik
dentystyczny (na złoto i kauczuk) przyjmie posadę od 1. XII. yb. względnie później Miejsce-wość obojętna. Zgłoszenia Kurjer zdw 42 733

Technik dentystyczny
z kilkuletnią praktyką szuka posady. M. Szlachetka, Poznań, Gąsiorowskich 11. zdw 42 788

Panienska
skromna, uczciwa, znająca krawieczkę, robotki ręczne, szycie bielizny, która przeszła kursa handlowy, poszukuje jakiegokolwiek posady. Adres Kurjer zdw 42 878

Szofer kowal
kawaler, lat 24 wykonuje małe reparacje poszukuje posady stałej na osobowy lub ciężarowy. Oferty Kurjer zdw 43 658

Werkmistrz
rutynowany fachowiec samochodowy (Pomorzanin), były instruktor wojskowy, energiczny, przyjmie posadę w poważnej firmie. Łaskawe oferty Kurjer zdw 43 191

Sekretarka
z polską i niemiecką stenografią i znajomością książkowości poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 43 189

Kto?
wskazę prace pielęgniarza, szofera lub laboranta, dobrze za płacę. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 640

Uczciwa
poszukuje posady najchętniej — Jeżyce. Oferty Kurjer zdw 43 586

Służąca
do wszystkiego szuka posady od pierwszego Oferty Kurjer zdw 49 585

Maszynistka
początkująca poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 582

Uczciwa
służąca poszukuje posady do wszystkiego od 1. lub 15. 12. — Zgłoszenia Kurjer zdw 43 581

Wychowawczyni
samodzielną, zna dobre szycie, przyjmie posadę: wymagania skromne. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 685

Uczciwa
dziewczyna poszukuje posady. — Zgłoszenia Kurjer zdw 43 610

Pracznica
skuratna, silna szuka prania. — Oferty Kurjer zdw 43 258

Przyjmę
posługę z praniem. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 617

Młodsza
panienka pisząca na maszynie znająca język niemiecki, szuka jakiegokolwiek zajęcia w biurze. Łaskawe oferty Kurjer zdw 43 620

Osoba
w starszym wieku, zaufana, sumienna znająca dokładnie gospodarstwo domowe, kuchnię i krawieczkę poszukuje posady zaraz. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 43 636

DZISIAJ W KINIE

- Apollo: „Neapol — Śpiewające Miaso”.
- Aurora: „Walka z tygrysem i bandytą w czarnej masce”.
- Colosseum: „Demon ruchu”.
- Corso: „Huragan”.
- Casino: „Pat i Patachon i czarowany dywan”.
- Edison: „Ulubienica Paryża”.
- Harfa: „Wieżnia czarnej wyspy”.
- Kapitol: „Gniazdo miłości”.
- Kapitol: „Dziewczyna z zakazanej dzielnicy”.
- Metropolis: „Ewa w jedwabkach”.
- Orzeł: „Krwawy żart”.
- Odeon: „Pokusy Europy”.
- Renaissance: „Blokada na morzu”.
- Słońce: „Pokusa”.
- Stylowe — Teatr Rewja: „Grunt się nie przejmować”.
- Tęcza: „Marty węzeł” i far-sa p. t. „Złoty Cielec”.
- Wilsona: „Portier Hotelu Atlantic”.

Pracznica
czysta i uczciwa poszukuje prania poza domem. Oferty Kurjer zdw 43 498

Pokojuowa
poszukuje posady szywna bielizna od pier-w-zego albo do wszy stkiego z gotowaniem Oferty Kurjer zdw 43 058

Inteligentna
panna przyjmie posadę zarządczyni domu do samotnej osoby. Zgłoszenia Kurjer zdw 45 067

RABKA - PENSJONAT „ŁOWICZANKA” OTWARTY CAŁY ROK
nr 5442

Urzędniczka
z kilkuletnią praktyką bankową, biegła w polskim i niemieckim, pisząca na maszynie poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 42 177

Aptekarz
aprobowany poszukuje zastępstwa lub na stałe. Dobre referencje, polecenia uczciwy, obowiązkowy, zawsze trzeźwy. Zgłoszenia Kurjer zdw 42 202

Biuralistka
początkująca z ładnym charakterem pisma, licząca biegle, poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 697

Pani
lat 30 z dobrej rodziny, zaufana osoba z dobrym poleceniem — obojętnie prowadzenie domu w dobrym spokojnym domu ewentl. u samotnej osoby. Zgłoszenie do Kurjera zdw 43 721

Były
nauczyciel, młody, z bardzo ładnym charakterem pisma poszukuje posady biurowej (siła początkująca) w większym przedsiębiorstwie, od zaraz. — Oferty Kurjer zdw 43 644

Ogrodnik
z dobrymi referencjami szuka jakiegokolwiek posady najchętniej w Poznaniu. Może się również zająć pracami domowymi. Łaskawe zgłoszenia Benedykt Kwieciński, Mogilno. — Wybudowanie kol. zdw 45 710

Bona
Niemka, znająca język polski poszukuje posady zaraz lub od 1. 1. 1931. Udziela konwersacji niemieckiego. Świadectwa posiada. Łaskawe zgłoszenia G. Saage, Glinno pow. Nowy Tomyśl (Wlkp.) zdw 43 709

Pomocnik zbóżowy
lat 22, wolny od służby wojskowej z dobrymi świadectwami i kilkuletnią praktyką oraz dokładną znajomością księgowości, poszukuje zaraz posady. Zgłoszenia do Kurjera zdw 43 708

Szofer - stangret
samotny, posiadający także dobrą znajomość prowadzenia traktora z dobrymi poleceniami, poszukuje zaraz posady z wolnieniem z wojska zaraz lub od 1. 1. 1931 r. Zgłoszenia przyjm. Antoni Janiszewski, Podstolice, pow. Środa. zdw 43 706

Kupiec
branży kolonij i pokrewny biegle księgowy i korespondent polsko-niemiecki znaj spraw admin. ostatnio w hurtowni poszukuje stałej posady zaraz lub od 1. 1. 31 ewentl. w przem. roln. lub za stępstwo. — Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 42 883

Dzielnia
manikurzystka szuka posady. — Oferty Kurjer zdw 42 223

Korespondentka stenotypistka
polsko niemiecka z znajomością księgowości poszukuje posady zaraz lub później Oferty Kurjer zdw 42 645

Czeladnik
krawiecki starszy z dobrą praktyką poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 42 881

2 dziewczyny
poszukują posady z dobrymi świadectwami do wszelkich prac domowych lub do restauracji od 1. 12. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 514

Służąca
do wszystkiego pracowita, uczciwa z długoletnimi świadectwami szuka posady od 1 grudnia. Oferty Kurjer zdw 43 566

Inteligentna
wychowawczyni z dobrymi świadectwami szuka posady, chętnie na wieś lub w mieście do starszych dzieci. Oferty Kurjer zdw 43 388

Szofer
kawaler, trzeźwy, sumienny, z praktyką, pragnie objąć posadę za/ skromnym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer zdw 43 384

Poszukuję
miejsca jako towarzysznica starszej osoby lub do pielęgnowania chorych. Stawiam bańki, robię zastrzyki. Adres wskazać Kurjer zdw 43 381

Pielęgniarka
dyplomowana poszukuje posady do niemowlęcia lub starszej osoby. Oferty Kurjer zdw 43 378

Pielęgniarka
która pracowała 6 lat w zakładzie psychiatrycznym przyjmie posadę w szpitalu nerwowo-chorych lub też jako pielęgniarka prywatna u chorej pan lub pana. Oferty Kurjer zdw 43 365

Cukiernik
starszy poszukuje posady skromne wymagania Oferty Kurjer Poznański zdw 43 377

Służąca
młodsza poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 43 370

Panna
poszukuje posady do dzieci z dobrem szyciem chętnie w majątku Oferty zdw 43 368

Zarządczyni
z wyreceniami pani domu poszukuje posady zaraz względnie później. Oferty Kurjer zdw 43 355

Osoba
solidna szuka posady w jakimkolwiek przedsiębiorstwie. Zgłoszenia Kurjer zdw 43 354

Ekspedientka
uczciwa i sumienna z branży drogerijno kolonjalnej szuka posady miejscowość obojętna Oferty Kurjer zdw 43 349

200.—
dam temu kto wyrobi lub wskaże posadę ekspedienta magazyniera biurowego lub innej branży żelazniaków lat 24 dojrzały, chwieć łatwo się orientujący. Może złożyć kaucję Oferty Kurjer zdw 43 423

Kucharka
skromna uczciwa poszukuje zaraz lub 1. XII posady do wszystkiego w lepszym domu Oferty Kurjer zdw 43 416

„Węglkokoks”
do-tarcza natychmiast w dom z nalepszych ko-palni górnośląskich
Węgiel 1 od 1-20 chr. zł 3,40
Orzech 1. 1. 20 w węglu „ 3,30
poza tem koks i drzewo.
Zamówienia wykonujemy na zlecenie telefoniczne, wzgl. osobiste. Przy zamówieniu od 20 centnarów zwracamy bilet tramwajowy. Dojazd 4 i 8 tuż przed f-a Nowakowski i Synowie.
„WĘGLOKOKS”,
Górna Wilda 132. Tel. 73-78
zł 28607

Sumienna
panienka poszukuje posady lub na stałe. Oferty Kurjer zdw 43 418

Gospodynia kucharka
poszukuje posady na majatek od 15 12 lub 1. I. 31 Anna Wachowiak, Prawomyśl p. Chodzież. zdw 43 437

Poszukuję
posługi z szyciem. Oferty Kurjer zdw 43 484

Magister
formacji z półroczną praktyką poszukuje posady w aptece Zgłoszenia do Kurjera zdw 43 443

Dziewczyna
ze wsi cośkolwiek z gotowaniem, praniem poszukuje posady 1. 12. Oferty Kurjer zdw 43 472

Ekspedientka
starsza branży kolonjalnej uczciwa pilna, kilkuletnią praktyką biurową szuka posady. Kaucja na życzenie. Łaskawe oferty Kurjer zdw 43 471

Posługaczka
poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 43 405

Panienska
pracowita i uczciwa poszukuje posady do składu kolonjalnego i zarazem pracy domowej. Miejsce-wość obojętna Oferty Kurjer zdw 43 463

Kucharka
z bardzo dobrym gotowaniem szuka posady 1 grudnia. Oferty Kurjer zdw 43 461

Na majątku
lub w jakimkolwiek przedsiębiorstwie także u adwokata poszukuje posady panienska z ukłonem licem handlowym (matu-ra handlowa) z 3 miesięczną praktyką pierwszy miesiąc ewentualnie bez wynagrodzenia od 1 grudnia. Oferty Kurjer zdw 43 457

Pracznica
poszukuje prania. Kokotkiewicz, Półwiejska 30. zdw 43 535

Dziewczyna
do dzieci z cośkolwiek szyciem poszukuje posady Oferty Kurjer zdw 43 475

Panienska
z inteligencji czynnie posadę do pomocy lekarzowi Oferty Kurjer zdw 43 458

Piekarz
mistrz piekarski objąłby pracę za samodzielnego lub kierownika — Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego nr 5417

Uczciwa
dziewczyna lat 17 poszukuje jakiegokolwiek posady może być do dzieci Oferty Kurjer zdw 43 538

Szuka
posługi lub miejsca z gotowaniem uczciwa osoba Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 536

Młoda
dziewczyna ze wsi poszukuje posady do wszelkiej pracy domowej lub do dzieci. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera zdw 43 578

28 WOLNE MIEJSCA

10 zł dziennie
Poważne przedsiębiorstwo prze-mysłu krajowego poszukuje pań, panów do lekkiej piśmienniczej pracy domowej Gdynia-port skrytka pocztowa 1 dw 2 140

Magistra
rutynowanego poszukuje do mej apteki na Górny Szl. poleceniami od 20. 12. lub 1. 1. Warunek znajomości języka niem. Oferty wraz z odpisem świadectw i podobną prośbę skierować do Kurjera Pozn. zdw 43 194

Fotograf - retuszer
lub retuszerka na pozytyw negatywu i portrety sila samodzielną na potrzebna zaraz lub od 1 12 rb Posada stała. St. Dwornik Rawicz Paderewskiego 176. nr 5342

Poszukuję
kwalifikowanego kierownika biu-ra adwokackiego na Górnym Szl. Zgłoszenia do ekspedycji pod „Kierownik 40”. dw 2165

Pomocnik
fryzjerski na sobotę potrzebny. Golebia 10-11. zdw 43 507

Fryzjer
wypomóżka Kanałowa 3. zdw 43 554

Uczeń
piekarski z prowincji potrzebny od zaraz. Ig. Hilliton, Wierzbicice 49. zdw 43 558

2 uczeni
mogą się zgłosić. Zakład fryzjerski. Składowa 57. zdw 43 561

Fryzjerka
starsza, dzielnia potrzebna zaraz M. Scheller, ul. Pocztowa. zdw 43 555

Służąca
czysta zdrowa potrzebna z gotowaniem i praniem. Cristal, ulica Gwarna 20. zdw 43 722

Świekarz
na dobrą pracę może się zgłosić zaraz W Kortus, Kościan, ul. Poznańska 23. nr 5498

Czeladnik
kominarski potrzebny. Tomaszewski, Wronki. nr 5492

Tancerki
parkietowe potrzebne. Zgłoszenia Grabowski, Bydgoszcz, Pomorska 12. nr 5487

Potrzeba
dwóch ludzi do sprzedaży noca kielbasek. Zgłoszenia od 6 do 8 wieczorem. Lewandowski, Generała Umfińskiego 16. zdw 43 676

Chłopak
do posyłek potrzebny. Pocztowa 21. i ptr. zdw 43 690

Pracę
i wielki zarobek osiągnie każdy sprzedając artykułów gwiazdkowych i innych bardzo poszukiwanych Szafrank i Gronowski, ul. Pocztowa 11 telefon 27-88. Pw 1127 43 115

Uczeń
inteligentny syn uczciwych rodziców miejscowych potrzebny Alfons Machalla, Poznań Kraszewskiego 3 skład towarów kolonjalnych i delikatesów. jw 5118

Uczennica
potrzebna zaraz. Zakład fryzjerski Fr. Ratajczaka 40. zdw 43 655

Pomocnik
fryzjerski może się zgłosić. Dom Akademicki św. Marcin 40. zdw 43 649

Uwaga
Do natychmiastowego wzięcia poszukuje Pań wymownych do lekkiego podróżowania na artykuły bezkonkurencyjne Wynagrodzenie dobre Zgłoszenia z dokumentami w sobotę i poniedziałek ul Sew Mielżyńskiego 4 11. ptr., lewo. Pw 7136 43 777

W sprawie zapobiegawczej nad majątkiem firmy Drukarnia Poznańska Tow. Akc. w Poznaniu, ul. 27 Grudnia 5, zatwierdza się układ zapobiegawczy, przyjęty przez wierzycieli, zakończając tem samym postępowanie zapobiegawcze. Poznań, dnia 3 listopada 1930 r. Sąd Powiatowy 2-a. nrw 5 357

Chłopiec
do pomocy w warsztacie szklarskim potrzebny Adres wskazać Kurjer zdw 43 379

Szofer
z dłuższą praktyką na ciężarówkę Chevrolet do zwózki towaru na stałą posadę z kaucją 1 500 zł. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 373

Służąca
młodsza porządna cośkolwiek z gotowaniem potrzebna od pierwszego Przybyska Rzeczypospolitej 9. 1. zdw 43 371

Służąca
jedną gotowaniem praniem drugą szyciem prasowaniem potrzebne. Zgłoszenia do Kurjera zdw 43 394

Podróżujący
dobrze zaprowadzony na Poznań otrzębny cukry czekolada. Oferty Kurjer zdw 43 399

Uczennice
fryzjerska z prowincji przyjmie mistrz fryzjerski Adama Jeskiego zdw 43 307

Introlinatorki
z długoletnią praktyką (pierwszorzędna siła) poszukuje zaraz poważną instytucją Zgłoszenia Marszałka Focha 30 III prawo, pomiędzy 5-7 zdw 43 411

Elewki
do kuchni pierwszorzędnej winiarni w Poznaniu mogą się zgłosić Oferty Kurjer zdw 43 408

Dzielnia
uczciwa ekspedientka z branży rzemieślniczej potrzebna od 1 12 Fr. Słomiński, Marsz. Focha 49. zdw 43 406

Młodsza
dziewczyna do wszystkiego potrzebna zaraz. Adres Kurjer zdw 43 444

Uczciwy
chłopak do posyłek potrzebny. Zgłoszenia pisemne do Kurjera zdw 43 464

Panienska
do składu papieru i pracy domowej potrzebna zaraz. Oferty z odpisem świadectw do Kurjera zdw 43 452

Od
1. I. 31 roku potrzebny na majątek 800 morg skromny rzadca kawaler. Kopje świadectw i warunków przesłać należy do Kurjera Poznańskiego zdw 43 448

Krawcowa
pierwszorzędna samodzielną potrzebna Oferty Kurjer zdw 43 476

Fryzjerka
manikurzystka może się zgłosić Lizak Krotoszyński, Kaliska. zdw 43 533

Uczennice
do krawieczki, panne samo dzielnia przyjmie zaraz Salon mód. Fr. Ratajczaka 39. 11. lewo zdw 43 577

Służąca
milująca porządek i kochająca dzieci najchętniej sierota, znajdzie dobrą posadę. Maserakowa ul. Zupańskiego 19. rw 12 399 400

Ekspedientka
biegła w rzemieślniczej potrzebna Niklasiewicz, Wróclawska 37. zdw 43 631

Czekoladki Patyk
z firmy
UZNANE ZA NALEPSZE!
ALEJE MARCINKOWSKIEGO 6

Humor zagraniczny

Córeczka magika (podając mu cylinder): Tatusiu mama potrzebuje natychmiast pół tuzina jajek. (Judge, N. Jork). S. F.

Przedpłata na grudzień 1930. za oba wydania razem włącznie tygodniowego dodatku ilustrowanego „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Poznaniu w eksped. zł 4.00 w agencjach w mieście zł. 4.50 z odnośnieniem do domu w Poznaniu zł 4.70 z odnośnieniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4.94. kwartalnie zł 14.80, pod opaską w Polsce zł 9.00, pod opaską w innych krajach zł 11.00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6 (tamowej) 30 gr. na stronie 4 (tamowej) przy końcu tekstu redakcyjnego 75 gr. na stronie czwartej 120 gr. na stronie drugiej 150 gr. przed wiadomościami otoroznymi 240 gr. od 1-10-mego wydania porannego przyjmujemy od godz. 18.30, w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża do wydania wieczornego do godz. 10, w dni przedświąt, do godz. 9 przedpołudniem. Drobne ogłoszenia: słowo napisowe (tłuste) 30 gr. każde dalsze słowo 20 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek matrycowania wydawnictwo nie odpowiada.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materiał poświęcony danej uroczystości.

Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 4072, 2305. w niedziele, święta i nocą tylko 1476 i 3524 — P. K. O. Poznań nr 200 149